~~1688~~ ~~[illegible]~~
300.2 ~~76~~

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
Racc.
de Marinis
B
613
NAPOLI

Digitized by Google

Recd of Manning 1/6 875

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI MAZZEI

DE

MATRIMONIO CONSCIENTIÆ

VVLGO NVNCVPATO

LIBER SINGULARIS.



ROMÆ ANNO MDCCLXVI.
SUMPTIBUS VENANTII MONALDINI
BIBLIOPOLÆ IN VIA CURSUS,

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

REVERENDISSIMO PATRI
D. FELICI MARIÆ
NERINIO
SS. BONIFACII, ET ALEXII HIERONYMIANO
ABBATI.

JOSEPH ANTONIUS MONALDINIUS
FOELICITATEM.

ET Virtus perilluſtris Tua, & vis ingenii ſingularis, & magnum optimarum artium ſtudium, rerumque omnium a Te percepta doctrina, ſatis profecto eſſent, Nerini doctiſſime, cum ad hominum gratiam huic Operi con-

Digitized by Google

ciliandum , tum ad animos præoccupandos Eruditorum. Tanta eſt enim meritorum tuorum celebritas, atque fama, tanta virtutis opinio, ut dubitare quiſquam non audeat, ea quæ in Tuo Nomine apparent, approbatione eſſe digna, plauſuque hominum: alioquin quæ Te digna non eſſent, numquam profecto ſiviſſes acerrimus rerum æſtimator, atque judex, ampliſſimo Tuo Nomine decorari. Verumtamen non hæc modo, quæ ſumma ſunt, ſed etiam materies ipſa hujuſce Operis, magnumque nomen Auctoris commendant illud exquiſite opinioni intelligentium. Agitur enim hoc in Libro de Matrimonio, quod appellant *Conſcientiæ*: magnificum profecto, grave, perque

que utile argumenti genus: dignum denique, quod & docte tractetur, & ab eo tractetur viro, qui hoc facere docte poſſit. Nam cum multa in re canonica ſint nequaquam ſatis adhuc explicata, tum perdifficilis, & perobſcura quæſtio eſt de hujuſce generis Matrimonio, cui tamen nequaquam adhuc explanatio eſt adhibita docta, accurata, diligens, reique dignitati conveniens. Itaque utiliter ſane ad Rem literariam publicam fecit V. Cl. Franciſcus Mazzei in Romana Curia Advocatus, qui illam eſt aggreſſus tanto ſcilicet ſtudio, tantâque diligentiâ, quantam ad explendum doctorum hominum deſiderium adhibendam eſſe ſentiebat. Hoc Opus tam grave, tamque ple-

plenum dignitatis offerre Tibi conſtitui, Nerini præſtantiſſime, non tam ut ei doctum compararem Patronum, omniumque digniſſimum, ſed etiam ut obſervantiæ meæ ſingularis pignus Tibi aliquod exhiberem. Erat profecto jamdiu a me aliqua ſtudii, quod in Te habui ſemper, danda ſignificatio, quam etſi antea ſemper non cuperem vehementer ſolum, ſed quærerem etiam diligenter, ea tamen, quæ mihi dudum ab hoc Opere oblata eſt, opportuniorem reperire non potui. Cum enim is Tu ſis, qui literariis præſertim rebus, ſtudiiſque doctrinæ delecteris, in quibus jam inde a puero progreſſionem admirabilem, incredibilemque curſum ad omnem feciſti excel-

len-

Digitized by Google

lentiam : quid magis Tibi literario munere accomodatum , magiſque gratum offerre poteram ? In quo quidem quam merito , & recte fecerim, qui unum Te omnium Patronum huic Operi comparavi , judicare iidem poterunt , quorum de Te præclarum , veriſſimumque judicium eſt, æquaſſe ſummos homines , virum longe ſuperaſſe . Quotus enim quiſque eſt paulo in literis curioſior , cui comperta , explorataque non ſit immenſa pene eruditionis Tuæ copia, atque artium reliquarum in Te ſita excellentia ? Scilicet dum Latinæ loquentur Literæ , ſtudiumque vivet artium optimarum , præclaram Tui memoriam excipient omnes anni conſequentes . Nam quæ vulgata a

Te ſunt egregia illa opera, præſertim tantis plauſibus, tanta approbatione doctorum, eam Tibi commendationem, famamque pepererunt, quam nulla umquam delebit oblivio ſæculorum. De quibus quidem aliquid libenter dicerem, niſi intelligerem, ſatis ea nota eſſe, & pervagata incredibili opinione Tui, cujus de laudibus omnium eſt fama conſentiens. Nam quid ego multa de Te, cujus jam eſt magnum nomen apud omnes, quod majus certe fieri non poteſt laudibus non neceſſariis? Quantus revera Tu ſis, ii noverant, qui cum excellenti doctrinâ præſtarent, unamque haberent rationem meritorum, *Conſultorem* Te *ſupremæ Congregationis Sancti Officii* vo-

voluerunt. Nec de Te ſecus judicarunt Inſtituti Tui Socii, qui cum Virtutem Tuarum magnitudinem exploratam haberent, Procuratorem Te, inde iterum Abatem Generalem crearunt ſibi: quo cum munere fungeris, & rem Tuorum publicam, privatemque amplificaſti, & apud eos providentia, induſtriaque tua graviora ſtudia reſtituiſti. Sed jam finem ſcribendi faciam, Teque obſecrabo pro humanitate eximia Tua, & bonitate ſingulari, ut in bonam partem accipias pignus hoc obſequis mei: qualemque Te cæteris præbes pro excellenti naturæ tuæ conſuetudine, talem Te mihi obſervantiſſimo Tui hoc præſertim tempore impertias.

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO

S A L U T E M.

DE Matrimonio generatim ſcripſerunt plures tum Theologi tum Juriſconſulti. Immenſi porro laboris eſſet omnes hic recenſere. Quin etiam plures id ſibi negotii dedere ut ſingulare aliquod de Matrimonio argumentum commentariis illuſtrarent.

Huc ſpectant qui egerunt de MATRIMONIO IMPARI, ut Gerardus Feltmann *de impari Matrimonio* Ludovicus Bohemer. *de impari Matrimonio & jure liberorum ex eo natorum* Joannes Georgeus Eſtor & Joannes Jacobus Sorber *de odio in Matrimonia inæqualia*, *& reſtricto jure nobilitatis germanicæ quoad connubia*, de MATRIMONIO AD MORGANATICAM, ut Henricus Linck *de Matrimonio Lege ſalica contracto*, Schweder *de Matrimonio ad Morganaticam*, Henricus de Cocceji *de Lege Morganatica*, Marcellus Riccius *de Matrimonio ad Morganaticam denotationem Contracto* & Joannes Nævius: *An Matrimonium ad Morganoticam a Principibus & Perſonis illuſtribus tantum an vero etiam a nobilibus rite contrahi poſſit*: de MATRIMONIO PERSONARUM DIVERSÆ RELIGIONIS ut Theodorus Pau-

lus

Digitized by Google

lus *de Perſonarum diverſæ religionis Matrimonio* Georgeus Chriſtophorus Breintebach *de Matrimonio Allophylorum ſive Perſonarum diverſæ religionis*, DE MATRIMONIO PRINCIPUM, ut Joannes Fridericus Wilhemus a Neumann *de Principum Matrimoniis*, Joannes Petrus dede Ludewig *Matrimoniis Principum per Procuratores* de MATRIMONIO CONTRACTO IN ARTICULO MORTIS, ut Stephanus Waga *de Matrimonio in Mortis Articulo contracto* de MATRIMONIO PUTATIVO ut Joannes Nicolaus Hertius *de Matrimonio Putativo &c.*

At de occulto Matrimonio, quod nos Conſcientiæ dicimus, ex profeſſo, quod ſciam, egit hactenus nemo (1). Si titulum ſpectes de eo diſſeruiſſe viden-

(1) Dum meus hic, qualiſcumque ſit, de Matrimonio Conſcieniiæ Liber ſingularis, typis mandabatur, in opus incidi Andreæ Hieronymi Andreucci inclytæ Societatis Jeſu de *Hierarchia Eccleſiaſtica*. Hujus autem operis, utilis ceteroqui præ materiis pluribus ab aiiis vel non tractatis, vel tractatis in tranſitu, *libr.* 2. *diſſertat.* 5. actum inveni, brevi tamen, *de Matrimonio Conſcientiæ nuncupato ad Morganaticam*. Reque ipſa titulo huic reſpondet diſſertatio; quippe quia ſi ea excipias quæ ex Encyclicis Benedicti XIV. Literis ſtrictim de Conſcientiæ Matrimonio habentur §. 5. & ſequent.; cetera ad Matrimonium ad Morganaticam pertinent.

Cave tamen ex hujus diſſertationis titulo arguas idem eſſe Matrimonium Conſcientiæ quod Matrimonium ad Morganaticam. Poteſt contrahi Conſcientiæ Matrimonium quin ſit ad Morganati-

videntur modo memoratus Joannes Nicolaus Hertiu & Samuel Fridericus Willemberg, ille in opuſcolo *de Matrimonio Inſtaurato*, *&* *Conſcientiæ*, & hic in ſcriptis quæ nuncupavit: *Selecta Juris Matrimonialis*. In hiſce agit de *Fundamentis decidendi cauſas Matrimoniales*, de *Monogomia & Polygamia*, de *Matrimonio Virgineo*, de *Matrimonio Conſcientiæ*, de *Matrimonio Imparium*, de *Matrimonio ad Morganaticam*, de *Matrimonio Amazonico*, *de ſecundis nuptiis quinquegenariorum Conjugium* & de *Matrimonio ſimulato*.

Sed Auctoribus hiſce idem eſt Matrimonium Con-

naticam, ut liquet ex operis mei cap. 1. §. 3. & monet idem *Andreucci* §.5. *n.* 21. Recte *Neumann de Matrim. Princip. tit.* 31. §. 391. „ Penitus, *ait*, ſi „ rem inſpicias immane quantum „ differunt Concubinatus, Ma- „ trimonium Conſcientiæ & Mor- „ ganaticum. Concubinatus ad „ alterutrius beneplacitum eſt „ diſſolubilis . . . . . non autem „ Matrimonium Conſcientiæ & „ Morganaticum; quæ duo in „ eo quidem conveniunt, quod „ in utroque inferioris plerum- „ que conditionis Conjux aſſu- „ mitur; differunt tamen eo „ quod Conſcientiæ Matrimo- „ nium utut rite, clam tamen „ & cum eorum ſaltem quorum „ intereſt, præſcitu contrahitur, „ quoniam contrahentes duran- „ te hoc Matrimonio, demum „ ſequuta alterutrius Conjugis „ morte manifeſtari ſolet. Mor- „ ganaticum autem non æque „ diſſimulatur. Porro liberi ex „ Matrimonio Conſcientiæ na- „ ti, regulariter a ſucceſſione „ non arcentur, bene tamen „ Morganatici. Denique in Mor- „ ganatico uxor plerumque in- „ ferioris conditionis eſt: in „ Matrimonio Conſcientiæ ve- „ ro, nunc Uxor, nunc Ma- „ ritus, inferioris conditionis „ eſſe deprehenditur.

Conſcientiæ atque concubinatus. Idque agnoſcens & ipſe Joannes Nicolaus Hertius ſuum de *Matrimonio Conſcientiæ & inſtaurato* opuſculum verbis hiſce concluſit: *Ceterum ut Matrimonium Conſcientiæ in Imperio noſtro valeat, non modo requiritur; id tantum inter duos (nam e Jure Romano juſtæ Uxori Pellicem ſuperinducere non licebat V. L. unic. C. de Concubin. & L. final. C. Commun. de Manumiſs. Novell. 18. cap. 5. Adde cap. 4. & ſequent. diſtinct. 34.) cum voto & intentione perpetuæ ac individuæ conſuetudinis iniri, nec Liberorum nativitatem in eo impediri, ſed & illud contracturos vel ſuperiorem non recognoſcere, vel ſaltem ſuperioritatis territorialis eſſe compotes, qui Legibus imperii & Conſtitutionibus Imperialibus* CONCUBINATUM *vetantibus derogare poſſint.*

Hac de cauſa ad ſcribendum de Matrimonio Conſcientiæ animum appuli; nec incaſſum. Matrimonium hoc, ut a compluribus Epiſcopis audivi, hodiedum quum frequentiſſimum eſt. De hoc vero Conſcientiæ Matrimonio pro dignitate agere difficile valde fuiſſet, niſi Benedictus XIV. Pontifex, quem nominare ſat eſt, laudaſſe, die 17. Novembris 1741. (2) En-

(2) Optandum eſſet, ut quas Summi Pontifices ferunt, novas conſtitutiones, eas Epiſcopi Synodis ſuis infererent; Ita certius

Digitized by Google

Encyclicas illas Litteras dediſſet, quibus ipſum mirifice direxit. In Decreto, & Decretalibus vix invenies Matrimonium hoc eſſe prohibendum, & non niſi ex juſta cauſa poſſe permitti. At ecquis, amabo, haurire hinc poteſt quidquid ad materiam hanc pertinet? Mirum propterea haud eſſe debet, quod ante Literas Encyclicas Benedicti XIV. Nemo de Conſcientiæ Matrimonio data opera diſſeruerit.

At ex quo Benedictus XIV. Pontifex Sapientiſſimus, & nunquam ſatis pro merito commendatus haſce quas modo commemoravi Encyclicas Literas dedit, hic de Conſcientiæ Matrimonio tractatus facilis admodum evaſit. Agendum in eo præcipue eſt de Eccleſiaſtico Superiore a quo Matrimonium Conſcientiæ per-

tius omnibus innoteſcerent; certiuſque propterea ab omnibus ſervarentur. Id autem quantum præſertim ad haſce Benedicti XIV. Encyclicas Literas præſtitit Regia celſitudo Eminentiſſimi Henrici Epiſcopi Tuſculani S. Romanæ Eccleſiæ V-ce-Cancellarii Cardinalis Ducis Eboracebſis. Eas *part.* 3. *cap.* 16. *articul.* 10. ſuæ Synodi breviter, ſummatimque perſtinxit, tum integre retulit in appendice *ad hanc* 3. *partem num.* 33.

Sed Synodus hæc laudibus non ex hoc ſolum eſt ornanda, verum & maxime ex eo, quod cujuſque Chriſtiani Hominis officia erga Deum, erga Proximum & erga ſemetipſum perſpicue adeo exponit, ut vel hic unus liber ſufficiat ad vitam rite, recteque inſtituendam. Digna propterea eſt, quæ ab omnibus in prompta ſemper habeatur.

permitti queat; de cauſis ex quibus poſſit Matrimonium Conſcientiæ permitti; de Perſonis quibus permittitur contrahere Matrimonium Conſcientiæ; de iis quæ Superior Eccleſiaſticus debet cognoſcere, priuſquam Matrimonium Conſcientiæ permittat; de caſibus in quibus Matrimonium Conſcientiæ neceſſario ab Eccleſiaſtico Superiore eſt permittendum; de Miniſtro Matrimonii Conſcientiæ, ejuſque obligationibus; de Matrimonio Conſcientiæ conjunctorum obligationibus; de obligatione ſilentii qua ii tenentur, quibus Matrimonium Conſcientiæ neceſſario debet innoteſcere, ejuſque ceſſatione. At hæc, & hujuſcemodi alia diſſolvere nullo negotio vales; modo ut Encyclicas Benedicti XIV. Literas perpendas.

Matrimonium hoc Conſcientiæ iniri non nunquam ſolet eo adjecto pacto, ut Uxor, Filiique bonis illis quæ ipſis aſſignantur in Sponſalibus contenti; participes neutiquam ſint dignitatis, ceterorumque bonorum Mariti & Patris. Ut igitur plene de Conſcientiæ Matrimonio agerem, opere pretium duxi agere & de hoc pacto, quod ipſum Conſcientiæ Matrimonium ad Morganaticam conſtituit.

Multa vero quæ dici fuſiſſime potuiſſent, paucis complexus ſum. Diſſerui ſtrictim de vi hujus pa-

cti qua-

ſti quatenus Uxorem, tum Liberos reſpicit ; de tempore quo pactum hoc utiliter iniri poteſt ; de portione Uxori & Filiis aſſignanda; de hujuſce pacti revocatione; de cauſa, eaque ſpeciali, quam hoc pactum requirit; & de iis demum qui Matrimonium pacto hoc contrahere valent.

Quid autem ego hoc in opere præſtiterim non dicam. Judicent alii. Hoc unum dicam. Singula; ut potui, accurate tractavi. Accuratius tractaſſem, ſi plus otii habuiſſem. At forenſia quibus immane quantum detineor negotia, vix conceſſere ut ſubſecivo tempore, rei huic operam darem. Si viam commonſtravero, id mihi erit ſatis. Auctores quibus ſum uſus, citavi ubique, quin etiam ſæpiſſime verba eorum tranſcripſi; diſſimulare per quos profecerim, turpiſſimum ratus. Quos vero in errore verſari credidi, eos refutavi, & quidem libere. Quod ſi mihi imprudenti & invito exciderit aliquid, quod dici non ſit æquum, uti liceat veteri illa, & ſolemni Romanorum formula: IS QUID EST QUOD JUS NON SIT ROGARI, EJUS HAC LEGE NIHIL ROGATUR.

Reliquum eſt ut moneam ad hujus libri calcem extare Encyclicas Literas Benedicti XIV., tum Literas alias ab eodem Summo Pontifice de hoc ipſo

Con-

Conſcientiæ Matrimonio datas ad Eminentiſſimum, & Reverendiſſimum D. Cardinalem Malvezzi qui Bononienſi Eccleſiæ tanta cum laude præeſt. Utinam & haſce alias Literas prius habuiſsem. Multa ſane in opere dicta ex ipſis confirmaſsem. Hæc habui benevole Lector, quæ dicerem. Vale meiſque fave conatibus.

Digitized by Google

ADPROBATIO.

IN Libro ſingulari *de Conſcientiæ Matrimonio*, quem elucubravit Franciſcus Mazzei Juris utriuſque Conſultiſſimus, & in Romana Curia Advocatus Primarius, quemque Rm̃us P. Magiſter Sac. Palatii Apoſtolici expendendum mihi mandavit, nihil deprehendi, quod Orthodoxæ Fidei candorem obumbret, nihil quod Eccleſiæ diſciplinam, vel Matrimonii lædat libertatem. Occulti porro Matrimonii celebratio vel permittenda, vel neganda nec turbat normam a Synodo Tridentina præſcriptam, nec quoque modo minuit libertatem. Aſſenſus autem, vel diſſenſus, ut ſecreto contrahi poſſit, non a placito ejus, cujus eſt legitima poteſtas, ſed a qualitate pendet Cauſarum, ex quibus expedire videatur, ut ita contrahatur. Eumdem propterea librum perquam utilem cenſeo, ſi mandetur publicis typis; in eo enim profunde expenduntur, quæ cauſæ concurrant oportet, ut Matrimonii ſecreti permittatur celebratio, quæ contrahentibus injungendæ ſint circa ſobolem naſcituram obligationes, aliaque plura ſcitu digniſſima. Romæ ex Ædibus noſtris xv. Kalend. Decembris. 1765.

F. D. de Zelada Sac. Rot. Auditor, & Sac. Pœnitentiariæ Canoniſta.

AD-

Digitized by Google

ADPROBATIO.

JUſſu Rmi P. Thomæ Auguſtini Ricchini Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtri attente perlegi Librum inſcriptum : *De Matrimonio Conſcientiæ vulgo nuncupato* : Auctore Franciſco Mazzei . Singularem doctiſſimi Viri eruditionem , ac perfectam tam Juris Civilis , quam Eccleſiaſtici peritiam miratus ſum ; dum plures , ac difficiles quæſtiones , quæ occurrere poſſunt , enodandas ſuſcepit , ſummaque claritate , ac facilitate docte , ac ſapienter diſſolvit . Quare cum nihil reperirem , quod Orthodoxæ veritati , morum præceptis , & Eccleſiaſticis ſanctioribus adverſetur , Opus hoc utiliſſimum , ac luce publica digniſſimum cenſeo . Romæ hac die 18. Decembris 1765.

Ugolinus Mannelli Sacræ Romanæ Rotæ Auditor.

Digitized by Google

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

D. Archiep. Nicomed. Viceſgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Thomas Auguſtinus Ricchinius Ord. Præd. Sac. Palatii Apoſtolici Magiſter.

CON-

Digitized by Google

CONSPECTUS OPERIS.

CAP. I.

DE Definitione & Diviſione Matrimonii Conſcientiæ.

CAP. II.

De Superiore Eccleſiaſtico cujus auctoritate iniri poteſt Matrimonium Conſcientiæ.

CAP. III.

Quibus ex Cauſis Matrimonium Conſcientiæ a Superiore Eccleſiaſtico permitti queat.

CAP. IV.

Quibus eſt permiſſum Matrimonium Conſcientiæ contrahere.

CAP. V.

De quibus ſuperior Eccleſiaſticus cognoſcere debeat priuſquam Matrimonium Conſcientiæ permittat.

CAP. VI.

Matrimonium Conſcientiæ an permittere Superior Eccleſiaſticus teneatur ſi præmiſſa cognitione cauſæ, eam veram & juſtam deprehendat, nec quidquam aliud obſtet.

Digitized by Google

C A P. VII.

De Miniſtro Matrimonii Conſcientiæ ejuſque obligationibus.

C A P. VIII.

De obligationibus Matrimonio Conſcientiæ Conjunctorum.

C A P. IX.

De ea qua tenentur obligatione cuſtodiendi ſilentium omnes quibus neceſſario Matrimonium Conſcientiæ notum eſſe debet, tum de ceſſatione hujus obligationis.

C A P. X.

De Legitimatione per ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ.

C A P. XI.

De Matrimonio Conſcientiæ Putativo.

C A P. XII.

De Legibus Secularis *Poteſtatis earumque vi circa Matrimonium Conſcientiæ.*

C A P. XIII.

De Pacto quod Matrimonium Conſcientiæ conſtituit ad Morganaticam.

Digitized by Google

CAP. XIV.

De vi pacti Matrimonii ad Morganaticam quatenus reſpicit Uxorem.

CAP. XV.

De vi pacti Matrimonii ad Morganaticam quatenus reſpicit Liberos.

CAP. XVI.

Quo tempore pactum de quo agitur utiliter ineatur.

CAP. XVII.

De portione in Matrimonio ad Morganaticam Uxori & Filiis aſſignanda.

CAP. XVIII.

Num Pactum Morganaticum revocari queat.

CAP. XIX.

De ſpeciali cauſa quam requirit Matrimonium ad Morganaticam.

CAP. XX.

De iis qui Matrimonium ad Morganaticam contrahere valent.

AD

Digitized by Google

AD CLARISSIMUM AUCTOREM

I. N. B. P. C. I. U. D.

ETſi magnum in orandis cauſſis tibi nomen ita confeceris, ut vel ſpectatiſſimorum Clientum nobilitatem, vel mirum illum, ac quam appoſitum ad Judices perſuadendos, rerum, ac verborum delectum inſpiciamus, æquiſſimo poſſis jure, abſque ullo aſſentationis fuco Juriſconſultorum diſertiſſimus nuncupari, ac, quam ſibi Cæcilius Plinius Secundus gloriam tribuit, tibi merito arrogare, hæc ſua verba tutiſſime proferens: *ad hæc ego genera cauſſarum, ambitioſe fortaſſe addam claras, & illuſtres; æquum enim eſt agere nonnumquam gloriæ, & famæ, ideſt ſuam cauſſam.*

Clariſſimum tamen, hoc quod publici juris facis elegantiſſimo de Matrimonio Conſcientiæ opere, illud mirum in modum conſtituis, atque adauges. Quod enim Benedictus XIV. æternæ memoriæ Pontifex Decretalibus Literis de hujus ineundi fœderis ratione ſanciverat, Tu concinno prorſus ordine, ſummaque perſpicuitate, ac legum peritia e puriſſimis Sacri, Cæſaræique juris fontibus illuſtrare, feliciter agreſſus es.

Hujus Matrimonii naturam explicas, definitionem

nem præſtas, cauſſam, rationemque, queis iniri poteſt, indigitas, Judicem, & adminiſtrum demonſtras, quomodo iſte ſilentio adſtringatur, Conjugeſque ſeſe in inſtituendis liberis gerere debeant, oſtendis; Neve quidquam hac in re ab illa tua ſedula ſolertia effugiſſe videatur de pacto etiam ad Morganaticam, quo plerumque extra Italiam ejuſmodi connubia cuntrahi ſolent, luculentiſſime diſſeris in hoc facillime antecellens exteros J. C., quorum a noſtris ſanctionibus aberrantes ſententias magna argumentorum vi, diluis, atque retundis.

Quemadmodum vero lectiſſima, & locupletiſſima inſtructus es bibliotheca, quam in dies auges, quaque, quidquid ad jus naturale, publicum, Civile, ac Pontificium, quidquid ad cujuſque Interpretationem, quidquid ad noſtros Pragmaticos, quidquid ad Sacram Univerſalis, & particularis Eccleſiæ hiſtoriam, ac denique quidquid ad omnigenam eruditionem ſpectat adſervas, & Urbaniſſime commodas. Nil igitur mirum ſi ex tanta librorum copia eruditiſſimis hoc tuum opus exornaſti adnotationibus, in quibus æque ac in ipſo tuum enitet ingenium, ac tua in novis, veteribuſque legibus enucleandis doctrina, & ſingularis eruditio tuā apprime exeritur.

Quam-

Quamobrem in hoc tam eximio libro laudando jure, meritoque ſuam contulerunt ſymbolam duo ſpectantiſſimi Præſules RR. PP. DD. Xaverius Zelada, & Ugolinus Manelli ſumma ſcientia præſtantes ex duodecemviris ſtlitibus judicandis raro licet, ac primo forſan exemplo in cenſores adlecti, quod, quantum tuo nomini gloriæ adaugeat; nemo tantorum virorum dignitatis gnarus eſt, qui non videat.

Macte igitur animo Vir Clariſſime, & hujuſmodi ingenii tui monumentis literarium orbem ditare perge ita enim magno ſtudiorum bono mirifice conſules, & in gloriæ percurrenda via, cujus tu jam majorem partem tranſegiſti, lectiſſimis adoleſcentibus, quos ad recondita Juriſprudentiæ arcana jugiter initias, calcar addes. Vale.

LE-

Digitized by Google

LECTORI CANDIDO

I. L. A. G.

JUri quod deerat ſacro, quod cepit & ipſe
Felſineæ Gentis, Pontificumque decus,
Quem jam deflevit, Benedictus (1), muſa; Libello.
Juris in eximio, Candide Lector, habes.
Hic ſecreta tibi quæ ſint Connubia, Teſtes,
Pacta, Sacerdos, ſit qui modus ipſe docet.
Aſt non quæ adverſa certat Gens (2) impia mente:
Pandit hic indignos Religione dolos.
Utilitas quænam, qui ſit Doctiſſimus Auctor,
Quæris? Jam laudes Præſul uterquæ dedit.

(1) Benedictus XIV. primus Encyclicas dedit Literas de Matrimonio Conſcientiæ, quibus initium: Satis.

(2) Hertius de Matrimonio inſtaurato & Conſcieniæ; & Willembergius de Matrimonio Conſcientiæ.

CAP. I.

C A P. I.

De Definitione, & Diviſione Matrimonii Conſcientiæ.

§. I.

ACturus de Matrimonio, quod vocant Conſcientiæ, quid eo intelligatur explanare in primis neceſſarium duco (1). Matrimonium Conſcientiæ definitur ab *Hertio de Matrimon. inſtaurat. & Conſcient. ſect. 2. §. 1. Conjugium inæquale quod clam, & ſine ſolemnibus concubitus mu-*

 tuæque

(1) De varia variis temporibus ſignificatione *Matrimonii Conſcientiæ* vide ſi lubet, Diſſertationem, quam ſub titulo: *Adnotationes circa Matrimonia ſecreta ſeu occulta, & quæ dicuntur Conſcientiæ* elucubravit Benedictus XIV. anno 1724., quo a Secretis erat Sacræ Congregationis Concilii interpretis in cauſa, cui titulus erat: *Dubium Matrimoniorum: Theſaur. Reſolut. tom. 3. pagin. 77., & plur. ſequent,*

Digitized by Google

tuæque inhabitationis cauſa contractum ſola Conjugum fide ſuſtinetur : pauloque prolixius *a Willemberg. de Matrimon. Conſcient.* §. 13. *Conjugium occulta Conjugum fide, de qua aliis non conſtet in finem veri Conjugii contractum, ut Conjuges indiſſolubili vinculo ſibi invicem cohabitent, ſed de mutua fortuna æqualiter non participent, neque liberis ex ſe natis jura aliorum liberorum permittant* : Sed hoc quod laudati, aliique Acatholici Auctores ita definiunt Conſcientiæ Matrimonium a concubinatu (2) haud differre non obſcure innuunt & ipſi, & ob-

(2) Matrimonium conſcientiæ ab *Hertio*, *Williemberg*, aliiſque Acatholicis definitum Concubinatum dici poſſe inde fortaſſis aliqui negabunt, quod Matrimonium Conſcientiæ Auctoribus hiſce eſt indiſſolubile; contra vero Concubinatus ſuapte natura diſſolubilis eſt. At, ſi dicendum quod res eſt, male. Jure Romano ſpectato ea Matrimonium inter & Concubinatum intercedebat differentia, quod illud conjunctio erat individua, hic autem dividua erat conjunctio. At non eſt, quod id ipſum aſſerere poſſis inſpectis Legibus Eccleſiæ. Ex *Concilio Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reformation.* ad Matrimonium contrahendum neutiquam ſufficit conjunctio individua, ſed requiritur præterea conſenſus coram duobus, tribuſve Teſtibus, tum proprio Sacerdote. Quodcumque Matrimonium aliter contrahitur, licet eo cum pacto ut indiſſolubile ſit, non Matrimonium, ſed Concubinatus eſt.

Vidit hoc *Augustinus Leyſer*, tametſi Acatholicus & ipſe. *Popularis iſte Juriſconſultorum error*, ait in *Meditation. ad Pandect. tom.* 9. *ſpecim.* 585. §. 1., *originem inde traxit, quod illi definitionem Matrimonii, ſeu nuptiarum; quæ in Jure Romano reperitur, quod ſcilicet ſint viri & mulieris conjunctio individuam vitæ conſuetudinem continens* §. 1. *Inſtitut. de Petr. Poteſt. ante oculos habuerunt. nec definitionem iſtam jamdiu obliteratam, ac juribus, moribuſque noſtris planè non convenire cogitarunt. Apud Romanos videlicet ſolus de individua vitæ conſuetudine*

& obſervavit *Bohemer. ad Tit. Decretal. de Clandeſtin. Diſpenſat.* §. 56. *& plur. ſequent.*

§. II.

Aliud eſt nobis Matrimonium Conſcientiæ. Illud nos Conſcientiæ Matrimonium dicimus, quod contrahitur coram Parocho, aut altero Sacerdote, ab eo cui hæc ſit poteſtas deſtinato, duobuſque Teſtibus, ea lege ut occultum ſemper ſit, atque ideo contrahitur omiſſis, auctoritate tamen Superioris Eccleſiaſtici, iis quæ præcedere debent proclamationibus, tum illa, quæ ſubſequi debet deſcriptione in ordinario Matrimoniorum libro. *Benedict. XIV. de Synod. Diœceſan. lib.* 13. *cap.* 23. §. 13. *Nanty de Probation. per Teſt. cap.* 5. *num.* 9. Vides hinc Ma-

 trimo-

*dine conſenſus, nuptias faciebat, etſi nulla ſolemnia, nec inſtrumenta dotalia acceſſiſſent. L.*30. *de Regul. Jur. L.* 15. *de Condit. & Demonſtrat. L.*8. *princi. L.*11. *princip. C. de Repud. At ea res poſtea inſignem mutationem paſſa fuit, poſtquam Chriſtianus Orbis .... benedictionem Sacerdotalem ad eſſentiam nuptiarum requirere cœpit. Ex hoc igitur tempore vetus illa nuptiarum definitio, mutari debuiſſet, atque male a Juriſconſultis noſtris, & per manifeſtum errorem retenta eſt. Solus de individua vitæ ſocietate inter Virum, & Uxorem conſenſus, quamvis in actum deductus, nuptias & legitimum Matrimonium hodie non facit, ſed quamdiù benedictio Sacerdotalis non accedit, merus concubinatus eſt. Pleræque concubinæ hodie eo animo, eoque pacto accipiuntur, ut perpetua cum illis vitæ conſuetudo ſit, at propterea Uxores non efficiuntur ... Manent hæ Mulierculæ concubinæ, quoniam cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de Reformation. Ma-rimon. in Concilio Tridentino benedictionem Sacerdotalem ad formam Matrimonii requirit.*

Matrimonium igitur Conſcientiæ, quamvis eo contrahatur pacto, ut ſit indiſſolubile, dici tamen debet non Matrimonium, ſed Concubinatus, hoc ipſo quod non contrahitur coram duobus, vel tribus Teſtibus, proprioque Sacerdote.

trimonium Conſcientiæ apud nos verum legitimumque Matrimonium eſſe.

§. III.

Matrimonium hoc ſi contrahatur conditione haud addita, qua Uxor & Filii loco alicujus porticnis excludantur a dignitate Mariti & Patris, tum ab eo quod leges in ejus bona ipſis tribuunt, dici poterit Conſcientiæ, adhibito genere ad ſignificandam certam ſpeciem, quod in Jure Civili frequenter uſuvenit (3). Sin autem contrahatur eo adjecto pacto, ut Uxor, Filiique, iis quæ ipſis in ſponſalibus aſſignantur bonis, contenti, participes haud ſint dignitatis, ceterorumque Bonorum Mariti & Patris, appellabitur *ad Morganaticam* vocabulo inducto a Germanis, apud quos Matrimonium tale primitus obtinuit, vel Lege Salica ut placet *Henrico de Coceji de Leg. Morganatic. ſect.* 2. §. 7. vel moribus, ut videtur *Heineccio Element. Jur. German. lib.* 1. *Tit.* 13. §. 301.

§. IV.

Matrimonio Conſcientiæ, niſi ejus Regni Lex obſtet, effectus omnes tribui debent veri ac legitimi Matrimonii. Recte *Weyer de commun. Bonor. part.* 1. *theſ.* 11. §. 3. de hoc Conſcientiæ Matrimonio ait, *Omnes effectus Matrimonii hic locum inve-*

(3) Plura ſunt negotia, quam vocabula. Fit hinc, ut quæ verba vi ſua ſignificationem habent generalem, ea ex inſtituto Loquentis certam ſpeciem indicent; illam nimirum, quæ caret nomine proprio, & cui fere tum ſpecies generis, quæ nomen habet proprium opponi, aut opponi ſolet, ut obſervare eſt in vocibus Adoptionis, Cognationis, Servitutis, & ſexcentis aliis. Vere *Boet. ad Topic. Cicer. Fit vero,* inquit, *ſæpe ut ſpecies iiſdem nominibus nuncupentur, quibus & genera.*

inveniunt, *tam ratione Uxoris*, *quam liberorum*, *ita ut Uxor ſit legitima*, *& ipſi competant omnia jura*, *liberi legitimorum jure gaudeant*, *& in omnia allodialia & Feudalia bona*, *& terras ſuccedant*... *Etiam Uxor ignobilis nobili vel illuſtri nubens ſit nobilis*.... *Liberi ſunt vere nobiles*. At Matrimonio ad Morganaticam effectus hoſce, pactum quod ipſum conſtituit videtur adimere. Sed de vi hujus pacti dicemus alias. Age nunc diſſerere incipiamus de Matrimonio Conſcientiæ.

C A P. I I.

De Superiore Eccleſiaſtico, cujus auctoritate iniri poteſt Matrimonium Conſcientiæ.

§. I.

Ex definitione jam tradita Matrimonii Conſcientiæ, patet non nihil in eo remitti de Eccleſiaſtica Diſciplina. Omittuntur proclamationes conſuetudine (1) primum non nullarum Eccleſiarum receptæ, & ineun-

(1) Deſponſatorum in Eccleſia proclamationem deſcendere, inquit Innocentius III. *in cap.* 3. *de Clandeſtin. Deſponſat.* ex ſpeciali quorumdam Locorum conſuetudine locis non adjectis, in quibus antea conſuetudo illa obtinebat. Sed *Cujacius ad cap.* 27. *de Sponſalib.* obſervavit Divum Raymundum de Pennaforti *cit. cap.* 3. ex *cap. Cum in tua* in IVTA Compilatione deſumpſiſſe, & verba *ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Gallicanæ* ex illo prætermiſiſſe. Galliæ igitur hæc ſpecialis conſuetudo erat, ſed, ſi dicen-

& ineunte ſeculo decimo tertio in Concilio Generali Lateranenſi ſub Innocentio III. ad Eccleſias omnes generatim extenſæ, & ſeculo decimo ſexto a Concilio Tridentino confirmatæ. *Specialem nonnullorum Locorum conſuetudinem* (ajunt Patres Lateranenſes *Can.* 51. relato *in Cap.* 3. *de Clandeſt. Deſponſat.*) *ad alia generaliter propagando, ſtatuimus ut quum Matrimonia fuerint contrahenda in Eccleſia per Presbyteros proponentur, competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit, & valuerit legitimum impedimentum opponat*. Tridentina vero Synodus. *Quum ab Eccleſia* (inquit *ſeſ.* 24. *cap. de Reformat. Matrim.*) *quæ de occultis non judicat, malo ex clandeſtinis Conjugiis emergenti ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur, idcirco Sacri Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcipit, ut in poſterum antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuncietur inter quos Matrimonium ſit*

dicendum quod res eſt, non ſolius. De harum proclamationum uſu in Eccleſia Papienſi teſtantur *Gonzal. ad cap.* 27. *verbo Bannis de Sponſal. Mencken. de omiſſ. Proclamat. Sacerdotal. Theſ.* 1. Uſitatas & in Africa eas fuiſſe ex *Tertulliano* tradit *Bohemer. ad cap.* 3. *num.* 21. *de clandeſtin. Deſponſat.* Quinimo ex *Tulles de' explicatione ſept. Sacrament. tom.* 4. *pag.* 135. refert *Collect. de Diſpenſat. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. *Que des le tems des Apoſtres il y a toujours eu dans l'Egliſe d'Orient, & d'Occident un avertiſſement public de chaque mariage futur, & qu'en diſtinguant comme on le doit la forme de la ſubſtance on trouvera cette derniere etablie chez les Grecs comme par tout ailleurs.*

ſit contrahendum, quibus denunciationibus factis ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur.

§. II.

Duplex autem eſt finis harum proclamationum, quæ Matrimonium præcedunt. I. Ut Matrimonium inſtans publice apud Eccleſiam manifeſtetur. II. Ut publice citentur tum quorum intereſt, tum qui impedimentum illi opponere queant. Confer *Bohemerum ad Cap.* 27. *not.* 73. *de Sponſal. Hericourt in Legib. Eccleſiaſtic. ſuo ordin. reſtitut. part.* 3. *cap.* 5. *articul.* 1. §. 16. Tantaque eſt utilitas ipſarum, ut eas Proteſtantes variis Ordinationibus Eccleſiaſticis confirmaverint. Videſis *Mencken. de omiſs. Proclamat. Sacerdotal. Theſ.* 1. *Bohemer. Jur. Parochial. ſect.* 4. *cap.* 3. §. 2.

§. III.

Omittitur & deſcriptio hujus Matrimonii in Libro ordinario Matrimoniorum tantopere a Concilio Tridentino citat. *ſeſs.* 24. *citat. cap.* 1. *de Reformat. Matrim.* inculcata. *Habeat*, ſunt ejus verba, *Parochus librum in quo Conjugum, & Teſtium nomina, diemque, & locum contracti Matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat*. Agnoverunt hujus deſcriptionis utilitatem etiam Proteſtantes, qui propterea Eccleſiaſticis Conſtitutionibus ſanxerunt, ut quilibet Parochus peculiarem habeat librum, in quo ſcribat a ſe proclamatorum, ut & copulatorum nomina, diem, & locum contracti Matrimonii, ipſumque relinquat Succeſſori, ut fidem

in

Digitized by Google

in poſterum facere queat. *Gerhard. de Conjug.* §. 463. *Bohemer. Jur. Parochial. ſect.* 4. *cap.* 3. §. 8.

§. IV.

Patet hinc in Matrimonio Conſcientiæ auctoritatem ejus Superioris Eccleſiaſtici requiri, qui ſolvere, ſeu ut ajunt, diſpenſare valeat a proclamationibus, tum a modo dicta deſcriptione. Porro ſpectato Concilio Lateranenſi facta nec erat Epiſcopis poteſtas diſpenſandi a proclamationibus. Refert vero D. Antoninus, qui ante Tridentinum Concilium ſcripſit, Epiſcopos a proclamationibus diſpenſaſſe, quin & cauſas affert ex quibus jure ii diſpenſare poterant, *ut ex* 3. *part. titul.* 1. *cap.* 16. Sed hanc ipſis facultatem non niſi conſuetudo tribuere potuit. *Collett. de Diſpenſat. Tom. I. lib.* 1. *cap.* 21. §. 10. Ceterum ſepoſita conſuetudine, hæc eis poteſtas eſſe nequibat *Interpretes tit. Decretal. de Clandeſtin. Diſpenſat.* & ſignanter *Schmalzgrueb. num.* 25. *&* *Mayr num.* 20., quippe quia nulla inferiori eſt poteſtas diſpenſandi a legibus Superioris.

§. V.

Non ignoro in ea non nullos eſſe opinione, ut Epiſcopus modo ſpeciatim non ſit prohibitus, diſpenſare valeat ab Eccleſiæ legibus (2) *Gibert Inſtitut.*

(2) Sententia hæc fuit olim *D. Antonini* 1. *part. tit.* 17. §. 20. *Soti in* 4. *diſtinct.* 27. *quæſt.* 1. *artic.* 4. §. *At quo tandem*: *Victor. in Relection. de Poteſt. Eccleſiæ n.* 18., & in præſentiarum omnium fere Gallorum. Potiſſimum hujuſce ſententiæ argumentum modo memorati deſumunt ex *cap.* 29. *de Sentent. Excommunicat.*, in quo Innocentius III. Wratislavienſi Epiſcopo quærenti de Abſolutione Ejus, qui incidit in excommunicationem juris

tut. Eccleſiaſt. part. 1. *tit.* 68. Sed & *Collett. loco modo citato* §. 7. monet indiſtincte, haud poſſe opinionem hanc admitti. Rectius alii tradunt, Epiſcopum non aliter diſpenſare poſſe a legibus Eccleſiæ, niſi hæc ei facultas tribuatur. *Wieſtener ad tit. Decretal. de Conſtitut. num.* 159. *Leuren. ad eumdem titul. quæſt.* 182., *& ſequent.* ubi regulas ſimul tradit ex quibus dignoſci poſſit an hæc Epiſcopo facultas tributa ſit nec ne. Confer & *Pontium de Matr. lib.* 8. *cap.* 6. *per tot*, qui una veriſſimæ hujus propoſitionis aliquas affert declarationes. Sed omnibus antepone *Benedictum XIV. de Synod. Diœceſan. lib.* 9. *cap.* 1. §. 5. *& ſequent.*

ris ex communicatione cum Excommunicato, ſed non in crimine, ita reſpondit: *Quamvis & tunc non Judicis, ſed juris ſententia Excommunicato communicans ſit ligatus, quia tamen Conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi*. Sed recte meo judicio *Suarez de Legib. libr.* 6. *cap.* 14. *n.* 7. hoc, quod ex citato *cap.* 29. deſumitur, argumentum ita diluit. *Reſpondetur ſermonem ibi eſſe de abſolutione à cenſuris, de qua longè diverſa ratio eſt, quam de diſpenſatione. In quo multi errant ab una ad aliam argumentantes, non conſiderando differentiam inter illas, quam ſupra reſolvimus. Abſolutio enim non eſt contra aut præter legem Superioris, ſed ſecundum illam, & ideo uihil mirum quod poſſit ab Inferiore dari, quamdiu non reſervatur. Præterea abſolutio è cenſura, præſertim ab excommunicatione ordinatur ad bonum Animæ, & eſt neceſſaria ad uſum Sacramentorum, & ideo merito conceſſa intelligitur quando non reſervatur. Quod ſecus eſt de Diſpenſatione ab irregularitate v.gr. & ſimilibus. Hujus etiam evidens argumentum eſt, quod in dicto Cap. Nuper non ſolum Epiſcopo, ſed etiam Parocho cenſetur conceſſa abſolutio à cenſura Canonis non reſervantis. Nemo autem dicet Parochum paſſe diſpenſare in omni Lege vel pœna non ſpecialiter iſli reſervata.*

§. VI.

Sed attento Concilio Tridentino diſpenſare poteſt Epiſcopus a proclamationibus. Reliquit enim Concilium Tridentinum arbitrio, & prudentiæ Ordinarii remittere proclamationes. Epiſcopus autem eſt vere Ordinarius. Dubium nec eſt, quin & hæc ipſa poteſtas competat Vicario Generali vi officii *Reinfeſtuel ad tit. Decretal. de Clandeſtin. Diſpenſat. num.* 34. *Leuren. ad eumd. tit. quæſt.* 156. *numer.* 2. Quæ enim poteſtas a Concilio Tridentino diſpenſandi, abſolvendi &c. tributur Ordinario, ea tributa etiam intelligitur (3) Vicario Generali niſi expreſſim ei denegetur *Du-Caſſè Prax. Juriſdict. Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 10. *ſect.* 1. *num.* 5. *quæſt.* 1. Meritoque Auctor hic loco modo citato redarguit *Pontium*, qui *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 5. hanc Vicario Generali negat poteſtatem. Poteſt tamen Epiſcopus, ſi ita expedire judicet, hanc ſibi reſervare poteſtatem.

§. VII.

Apud Gallos Vicarium Generalem a duabus tantum non item a tribus denunciationibus diſpenſare poſſe, referunt *Fevret de Abuſ. lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 28. *Habert Tom.* 2. *ſuæ Theologiæ Tractat. de Matrim. cap.* 7. §. 5. *quæſt.* 5. Sed adi *Goard.* qui *Theor. &* *Prax.*

(3) Divus Carolus Borromæus prohibuit quominus Vicarius Generalis præſente Archiepiſcopo diſpenſaret à proclamationibus; ut *ex part.*4. *Actor. Eccleſ. Mediolan. titul. de Officio Vicarii Generalis. Non remittat*, ſunt ipſiſſima verba, *denunciationes Matrimoniorum præſente Archiepiſcopo. Eo autem abſente ne faciat, niſi ex rationabili cauſa juxta diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini*. Utinam & eum imitarentur alii Epiſcopi.

Prax. Jur. Canon. Tom. 5. *quæſt.* 14. §. 2. varia hac de re Curiarum placita affert, conciliatque. Sunt Diœceſes in quibus Epiſcopi utuntur Vicario Generali, tum Officiali (4). At Officiali non eſt hæc poteſtas a proclamationibus diſpenſandi, niſi eis ſpeciatim ab Epiſcopis fiat, vel conſuetudine ſcientibus tamen, & patientibus Epiſcopis ſit quæſita. *Semelier Collation. Eccleſiaſtic. Pariſ. de Matrimon. Tom.* 1. *lib.* 4. *Collat.* 2. Quæ dicta ſunt de Vicario Generali, ea procedunt, & in Vicario Capituli Sede Vacante. *Collett. de Diſpenſat. Tom.* 1. *lib.* 2. 2. *part. cap.* 2. §. 8.

§. VIII.

De Prælato cui ſit juriſdictio qnaſi Epiſcopalis quæritur, an ei ſit poteſtas diſpenſandi a proclamationibus? Si quæſtio hæc reſolvenda eſſet ad nudam literam Concilii Tridentini, dubium nullum eſſe poſſet, quin hæc ipſi poteſtas eſſet. Uſum enim eſt Concilium verbo *Ordinarius*, quo non Epiſcopus tantum, ſed & Prælatus hic ſignificatur. Reque ipſa

(4) Jure communi ſpectato, qui Vicarius eſt Epiſcopi, idem & Officialis eſt. Reque ipſa toto titulo ſexti Decretalium, qui *de officio Vicarii* inſcribitur, non niſi de Officiali Epiſcopi agitur. Commune hoc jus ſervatur in Italia, in qna Vicarius Epiſcopi ſimul eſt Officialis. Sed ubique in Gallia, Germania &c. non ſervatur. Vicarius ab Officiali diſtinctus eſt. Juriſdictionem ille exercet voluntariam, hic contentioſam. *Van Eſpe. Jur. Eccleſiaſt. univerſ. part.* 1. *tit.* 12. *cap.* 4. *n.* 3. *Du Caſſe Prax. Juriſdict. Eccleſiaſtic. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. Hinc autem ſequitur, ut diſpenſare Officialis nequeat à proclamationibus. Pertinet quælibet diſpenſatio non ad contentioſam, ſed ad voluntariam juriſdictionem. *Babin. Collation. Eccleſiaſtic. Andegav. de Matrimon. menſis Julii anni* 1724. *tom.* 1. *quæſt.* 1.

ipſa innixi literæ huic Concilii ita communiter ſentiunt Interpretes *titul. Decretal. de Clandeſtin. Diſpenſat. Wienſtner. num. 9. Reinfeſtuel numer. 33. Schmalzgrueber num. 26. Mayr num. 21.*, & complures ab iis allegati. Sed non eſt quod huic opinioni ſtari queat. Re delata ad Sacram Congregationem ipſius Concilii interpretem, hæc ſub Pontificatu Gregorii XIII. cenſuit hic nomine *Ordinarius* intelligi tantum debere Epiſcopum. *Non permittitur hæc facultas Commendatario licet ejus Abbatiæ jura Epiſcopalia habeat, cujus Abbas appellatione Ordinarii venit. Dixit enim Sanctiſſimus Dominus noſter quod Ordinarius hic non intelligitur, niſi Epiſcopus, tamen Cardinali Farneſio Farfenſis Monaſterii Commendatario fuit permiſſum, non autem ejus Vicario*. Sic manu Cardinalis Carafa reperitur adnotatum in Libris Sacræ hujus Congregationis.

§. IX.

Neque admitti poteſt Reſponſio *Hurtadi*, qui *de Matrimon. Diſput. 5. Difficult. 19. num. 63.* tenet attenta modo relata declaratione Sacræ Congregationis prohiberi Commendatarios ſolummodo, non item Titulares a proclamationibus diſpenſare. Verba enim illa *Ordinarius hic non intelligitur niſi Epiſcopus* hanc haud patiuntur interpretationem, quum æque excludant Commendatarios, ac Titulares. Accedit quod circa exercitium juriſdictionis quaſi Epiſcopalis nulla intercedit differentia Titulares inter & Commendatarios. *La Combe in ſua Juriſprud. Canon. Verb. Abbas ſect. 3. num. 1.* Non eſt propterea quod hæc facultas negetur Commendatariis, tribuatur vero Titularibus.

§. X.

§. X.

Juriſconſulti Galli non diffitentur hunc, quem nos attulimus, eſſe ſenſum recitatæ declarationis Sacræ Congregationis Concilii interpretis, ſed uſu apud ipſos obtinuiſſe referunt, ut Prælati etiam, quibus eſt juriſdictio in Clerum & Populum, Epiſcopo haud excluſo, diſpenſent a proclamationibus. *Semelier. de Matrim. Collat. Eccleſiaſt. Pariſ. tom.* 1. *lib.* 4. *collat.* 2. § 7. *Goard. Theor. & Prax. Jur. Canon. Tom.* 5. *quæſt.* 14. § 2. *La Combe in ſua Juriſprud. Canon. Verb. Bannum Matrimonii ſect.* 4. *diſtinct.* 3. *num.* 3.

§. X I.

Hi de quibus diſſeruimus ſunt qui a proclamationibus valent diſpenſare. Sed numquid ipſorum auctoritate iniri valeat Matrimonium Conſcientiæ, res in controverſiam deduci poſſet ſepoſitis Encyclicis Literis Benedicti XIV.; idque quia in Matrimonio Conſcientiæ diſpenſare præterea oportet ab ea quam Concilium Tridentinum præſcripſit deſcriptione in Ordinario Libro Matrimoniorum: minimeque facta ab ipſo eſt poteſtas ab ea diſpenſandi. Additur, quod ipſa facultas data a Concilio Tridentino diſpenſandi a proclamationibus referenda eſt non ad caſus, qui raro accidunt Matrimoniorum occultorum, ſed ad ad eos, qui ut plurimum accidunt caſus publicorum Matrimoniorum *argument. Leg.* 3. *& trium ſequent. D. de Legib.* Quinimo Concilium Tridentinum optavit, ut ipſum Matrimonium contractum prævia a proclamationibus diſpenſatione proclamaretur, ſi fieri poſſet, ante conſumationem. Dubitari propterea non immerito poſſet an hæc, quæ a Con-

a Concilio Tridentino data eſt facultas diſpenſandi a proclamationibus pertineret ad caſum Matrimonii Conſcientiæ, quod & occulte initur, & occultum ſemper manet.

§. XII.

Sed omnem ſuſtulit dubitandi occaſionem s. m. Benedictus XIV. modo dictis Literis Encyclicis. Si ipſas perpendas ſtatim deprehendes pro certo Summum Pontificem habere Matrimonium Conſcientiæ auctoritate Epiſcopi iniri poſſe. Dubium igitur eſſe haud poteſt, quin poteſtas Epiſcopo ſit diſpenſandi tum a proclamationibus, tum a deſcriptione in ordinario Matimoniorum libro facienda. Quod ſi poteſt Matrimonium Conſcientiæ iniri auctoritate Epiſcopi, iniri quoque poteſt auctoritate Vicarii Generalis, tum Vicarii Capituli ſede vacante. Optandum tamen eſſet ut Epiſcopi poteſtatem hanc ſibi reſervarent, vel mandarent Perſonis prudentia, & doctrina præſtantibus.

§. XIII.

Si Contrahentes ſint duarum Diœceſum, in quæſtionem venire poteſt, utrum ad Matrimonium Conſcientiæ ineundum utriuſque Ordinarii auctoritate opus ſit, an ſufficiat auctoritas alterutrius Ordinarii? In quæſtione de ſola diſpenſatione a proclamationibus hæc nonnullis inſedit opinio ſatis eſſe eam obtinere ab alterutro Ordinario. Vide *Reinfeſtuel ad Tit. Decretal. de clandeſtin. Diſpenſat. numer.* 36. ubi hanc affert rationem. *Sicut poteſt Epiſcopus Sponſam alterius Diœceſis cum ſuo Subdito in Matrimonium conjugere juxta dicenda infra num.* 63., *ita*

ita poterit etiam cum ipſo diſpenſare Schmalzgrueb. ad eumd. Tit. num. 26. & ab eo laudatos.

§. XIV.

At ſententiam hanc oppugnatum ivit, & quidem meo judicio, jure meritoque *Ducaſſe Prax. Juriſdict. Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 10. *ſect.* 5. *quæſt.* 4. *Il y a* (ait) *des Auteurs qui ont enſeignè que cette ſeule diſpenſe ſuffit pour les deux parties, à cauſe de la connexion qu'il y a entre elles: mais ce ſentiment ne paroit bien fondè ni dans la thèorie ni dans la pratique. Car I. Pour accorder cette diſpenſe, il faut avoir certitude qu'on ne peut pas faire d'oppoſition à ce mariage; & quelle certitude peut avoir un Grand Vicaire de ce qui ſe paſſe dans un autre Diocèſe? II. Le Concile de Trente ordonne que la proclamation des Bans ſera faite par le propre Curè des parties, avant que de proceder à la celebration de leur mariage: Or un Grand Vicaire ne peut pas dècharger un Curè d'un autre Diocèſe de cette obligation, parce qu'il n'a point de juriſdiction ſur lui, comme il n'en a point auſſi ſur l'une des parties qui n'eſt pas de ſon Diocèſe? III. Parce qu'il arrive tres-ſouvent que des empechemens peuvent etre plus facilement dècouverts dans un Diocèſe, que dans un autre; c'eſt pour cela que la diſpenſe qu'on accorde dans celui-ci, n'a pas une connexion naturelle avec celle qu'on donne dans celui-là. & il n'en eſt pas de meme du mariage que de la diſpenſe des Bans. Le Grand Vicaire peut proceder à la celebration du mariage d'un de ſes Diocèſains avec une fille d'un Diocèſe ètranger, parce que le mariage eſt neceſſairement le lien de deux*

deux perſonnes; & ayant droit d'unir celle qui eſt de ſon Diocèſe, il peut par conſequent unir celle, qui ne l'eſt pas: Mais il eſt evident qu'il n'y a point un rapport auſſi eſſentiel entre ces deux ſortes de diſpenſes; & que ces Auteurs ne ſemblent pas raiſonner juſte, quand ils diſent, le Grand Vicaire peut donner la benediction nuptiale à ces deux parties, donc il a droit de les diſpenſer des Bans. Confer & *Collett. de diſpenſat. tom.1. lib. 2. part. 2. cap. 2. §.9.*, tum *Babin. Collation. Eccleſiaſtic. Andegav. de Matrimon. menſis Julii anni 1724. tom. 1. quæſt 2. in fine.*

§. XV.

Quid ego in noſtra quæſtione ſentiam quiſque ex adductis intelligere facile poteſt. Si in ſimplici diſpenſatione a proclamationibus auctoritas utriuſque Ordinarii requiritur, eo certius unius, itemque alterius Ordinarii auctoritate opus eſſe debet, dum permittitur Matrimonium Conſcientiæ, in quo diſpenſatio conceditur non ſolum a proclamationibus, ſed & a deſcriptione facienda in ordinario Matrimoniorum libro.

CAP. III.

Digitized by Google

C A P. III.

Quibus ex cauſis Matrimonium Conſcientiæ a Superiore Eccleſiaſtico permitti queat.

§. I.

ECcleſiæ, ſimulque Reipublicæ intereſt, ut Matrimonia publice palamque contrahantur, omnibuſque innoteſcant. *Le Mariage* inquit *Gibert Conſultation. Canonic. de Matrim. Tom.* 2. *Conſult.* 63. *in princip. eſt un engagement qui doit etre public. Bien des raiſons le demandent ainſi; mais ſur-tout le reſpect dû au Sacrement, la neceſſitè d' eviter le ſcandale, l' interet des parties & de leurs parens, le bien des enfans qui en pourront naitre, l' utilitè des habitans du lieu ou il eſt contractè, enfin le bien public qui riſulte de tous ces endroits.* Sed lege totam conſultationem in qua illuſtris Auctor ſingula hæc perſequitur.

§. II.

Accedit quod occultum Matrimonium luctuoſos ut plurimum parere ſolet effectus. Hinc facilitas divertendi a Conjuge ſine cauſa, & ad ſecunda vota transliendi; hinc Prolis ſuſceptæ, vel impia abnegatio, vel prava educatio, vel excluſio a ſucceſſionibus lege, majorumque diſpoſitione delatis; hinc Patris qui juſte Matrimonio diſſentiat contemptus; hinc fraudolenta in ſtatu Conjugali retentio

Beneficii, Penſionisque Eccleſiaſticæ, tum Hæreditatis Legati, Fideicommiſſi ſub conditione Cælibatus(1), aut viduitatis. Probe *Semelier de Matrim. Colla-*

(1) Recenſui, ut vides inter exitioſos occulti Matrimonii effectus, retentionem Hæreditatis Legati, Fideicomiſſi ſub conditione Cælibatus. At fortaſſis objicies Hæreditatem Legatum Fideicommiſſum ſub conditione Cælibatus deberi, conditione hac adempta allegatis in hanc rem. *L. 64. §.1. L.74. & L. 79. §.ultim. D. de Condit. & Demonſtrat.*

Non me fugit hæc juris diſpoſitio. Sed & notum mihi eſt ita Lege Julia, & Papia fuiſſe ſtatutum. *Si quis*, ſunt verba hujus Legis cap. 28., *cælibatus, aut viduitatis conditionem Hæredi, Legatariove injunxerit, Hæres, Legatariusve ea conditione liberi ſunto, neque eo minus delatam Hæreditatem, Legatumve ex hac Lege conſequuntor*: Confer clariſſim *Gravin. de Leg. & Senatuſconſ. cap. 5. Schulting. in Juriſprudent. veter. antejuſtin. ad Jul. Paul. recept. ſentent. lib. 3. tit. 4. not. 6.* tum *Heinecc. in Commentar. ad Leg. Jul. & Pap. libr. 2. cap. 16.*

Sed ut probe monuit *Gravin. tractat. modo cit. cap. 36. Legem hanc non tam Ratio, quam Neceſſitas expreſſit ab Octavlano Auguſto. Cum enim diuturnum Bellum Urbem cæde Civium & Ærarium ingentibus ſumptibus exhauſiſſet, Cæſar publicis neceſſitatibus ſingulorum incommodo cenſuit occurrendum; etenim multa millia armatorum interierant, & Urbs valde decreverat fuga, & abſtinentia Nuptiarum ..... Itaque Auguſtus augendæ proli cælibatum pœnis, conjugium, & multitudinem liberorum præmiis affecit: explendo autem Ærario libertatem capiendi ex alieno teſtamento magna ex parte præcidit, & tranſtulit in Populum jura & lucra Privatorum, ut quod ſolemne eſt, publicum commodum ex privatorum opibus coactum deflueret ad Principem.* Si igitur hominibus replendi cauſa Civitatem, ut neceſſitas ejus temporis exigebat, ſtatutum à Lege Julia & Papia fuit, ut Hæreditas, Legatum, Fideicommiſſum, quibus adjecta ſit conditio cælibatus, deberentur conditione adempta; non eſt, ſi verum amamus, quod mutato ſtatu illo, & Civitate jam Hominibus repleta, poſſint amplius deberi Hæreditas, Legatum, Fidei-

Digitized by Google

Collation. Eccleſiaſtic. Pariſ. Tom. 1. *lib.* 1. *Collat.* 4. §. 2. *On doit s'y oppoſer*, ait, *& il y a pour cela des raiſons de conſcience*, *ſoit de la part des ma-*

Fideicommiſſum adempta conditione; ſed non aliter ea deberi poſſunt, niſi conditio illa non ſecus ac quævis alia conditio impleatur. Recte *Livius libr.* 34.: *Quas*, ſcripſit, *tempora aliqua deſiderarunt Leges mortales*, *& temporibus ipſis mutabiles eſſe video*. *Quæ in pace latæ plerumque Bellum abrogat*. *Quæ in bello pax*. Huc etiam pertinet, quod traditur à Noſtris, deficiente nimirum ratione Legis ceſſare ipſam Legem. Videſis *Tulden. de Juriſprudent. extemporal. lib.* 2. *cap.* 6.

At vero dicet aliquis: Si hac in parte ceſſaſſet Lex Julia & Papia, ut primum Civitas Hominibus repleri cœpit, cur Terentius, Clemens, Papinianus, aliique Juriſconſulti, qui tanto tempore poſt ſcripſerunt, deberi ſenſerunt Hæreditatem, Legatum, Fideicommiſſum ſub conditione cælibatus, hac adempta conditione, ut *ex Legibus ſupra allegatis*? At facilis eſt reſponſio. Exponebant ii Legem Juliam, & Papiam, ut patet ex hac Legis 64. inſcriptione: *Terentius Clementi lib.* 5. *ad L. Juliam & Papiam*: tutiori illa Leges Pandectarum interpretandi ratione, ut tradunt *Leibnitius in nov. Method. diſcendi*, *docendique Juriſprud. part.* 2. §. 49. *&* 64. *Ickard Hermeneutic. Jur. lib.* 1. *cap.* 5. §. 212. Eadem non eſt inſcriptio Legis 74., & Legis 79., ſed ex contextu liquet agi, & inibi de expoſitione Legis Juliæ & Papiæ. Nil igitur mirum, quod, quæ fuerit ejus ſententia, tradiderint. Videmus & nunc eos, qui id ſibi negotii dant, ut abrogatas Leges interpretentur, quid ipſæ præſcripſerint afferre. Neque illud eſt omittendum, quod integros horum Juriſconſultorum libros haud habemus. Vix aliqua habemus fragmenta. Fortaſſis ſi integros habuiſſemus libros, aliquid in iis occurreret, quod ad rem præſentem faceret.

Nota hic interim neceſſarium quam maxime eſſe conjungere Juriſprudentiæ, & Hiſtoriæ ſtudia. Qui ignorant a Lege Julia, & Papia, occurrendi ergo neceſſitati illius temporis ſtatutum fuiſſe, ut Hæreditas, Legatum, Fideicommiſſum ſub conditione Cælibatus, debeantur, conditione hac adempta, ii ſcire nequeunt

riès, ſoit de la part des enfans: De-là part des mariès, n'eſt-ce pas un grand ſcandale, que des perſonnes habitent enſemble, comme mari & femme, n'etant pas connues pour tels? Dela part des enfans; une femme qui veut paſſer pout fille, ou met des obſtacles a ſa groſſeſſe, ou ſe procure des avortemens, ou expoſes enfans. Il y a auſſi des raiſons d'honneur; ces perſonnes vivent pour l'ordinaire avec plus de libertè, chacune de leur côtè, ſous prètexte que leur mariage eſt ſecret. De plus, s'ils ont des enfans de ces mariages, ces enfans ſont très mal èlevès; car pendant que le mariage de leurs pere & mere eſt ſecret, ils ne ſont pas ſous leurs yeux. Enfin, dit M. de Sainte-Beuve, il y a à craindre beaucoup de tromperies. Si la femme devient veuve, elle ſe pourroit remarier comme ſi elle ne l'avoit jamais ètè; & ſi elle avoit des enfans qui ſeroient inconnus, celui qui l'èpouſeroit ſe trouveroit chargè ſans le ſavoir des enfans de ſon premier lit; & c'eſt ce qui mettroit la diviſion dans ſa famille. Si c'eſt le mari, il ſeroit chargè d'un douaire a l'inſu de la ſeconde femme qu'il èpouſeroit; ce qui diminue conſidèrablement ſon bien, & meme le douaire de le ſeconde femme. Non abſimiliter loquitur *Goard Theor. & Prax. Jur. Canon. Tom. 5. quæſt.* 14. §. 2. *pag.* 178.

§. III.

queunt mutato ſtatu illo ceſſaſſe hac in parte ipſam Legem Juliam, & Papiam. Reque ipſa nemo unus, quod ſciam, hoc tradidit. De neceſſitate vero conjungendi modo dicta ſtudia legeſis *Balduin. de Inſtitut. Hiſtor. ejuſque cum Juriſpr. conjunct., Schulting. de Juriſpr. hiſtoric., Barbeyrac. in Orat. de conjungend. Juriſprud. & Hiſtor. ſtud.*, tum *Eckard. Hermeneutic. Jur. part. 1. cap. 1. §. 33. & ſeqq.*

§. III.

At ſignificantius Benedictus XIV. exitioſos hoſce Matrimonii occulti effectus expreſſit in ſua Encyclica Epiſtola. „ Quantum, *inquit*, a Sacramenti dignitate, & Eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc Matrimonta, Conſcientiæ vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum qui Divini judicii interminatione poſthabita, priore Uxore cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri Matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum Matrimonium audeant, poſt alterum ſecreto itidem nontractum, & non dum prioris Conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo impudentiæ devenere, ut in hujus Magni Sacramenti contemptum poſt primas ſecretò initas, alteras aut publicè, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his Matrimonii mala oriuntur! Si enim ad quamcumque Matrimonii ſuſpicionem ſubmovendam, Virum ſeorſim à Muliere vivere contingat, ſublata eſt illicò individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt Verbum Domini: Adhærebit homo Uxori ſuæ, & e-

„ runt

„ runt duo in carne una. Sin hæc vitæ conſuetudo
„ ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non ar-
„ guat, & utpote deteſtabilem in ſcandali mate-
„ riam non traducat. Neque illata per ſcandalum
„ diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti
„ Matrimonii, quod in tenebris deliteſcit, & ab
„ omnibus ignoratur. Leviora quoque damna non
„ ſunt, quæ ſuſceptæ proli irrogantur. Sæpe enim
„ contingit illam a Parentibus & a Matre præſer-
„ tim amotam, nec pie nec liberaliter inſtitui;
„ ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui,
„ niſi etiam Parentes ipſi contra naturæ leges auſu
„ nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam im-
„ mane facinus Parentes deterreat, illoſque ad ſo-
„ bolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa
„ compellat, alia imminet Liberis ſuſceptis ex oc-
„ culto Natrimonio lugenda avitarum facultatum,
„ & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſe-
„ quenda, quamvis clament jura ſanguinis, illis ta-
„ men careant, neceſſe eſt, propter occulta Pa-
„ rentum Matrimonia, & ademptam legitimatio-
„ nis, & filiationis probationem. Huic etiam ma-
„ lorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta
„ Matrimonia contracta a Filiis familias contra Pa-
„ tris juſte diſſentientis voluntatem, ex quibus quam
„ gravia incommoda oriri ſoleant, neminem latet.
„ Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quando-
„ que in minoribus Ordinibus conſtituti Penſiones,
„ & Beneficia ad Divinum cultum, & Eccleſiaſtica
„ munia inſtituta, etiam poſt initum clam Matri-
„ monium retinuerint, ſibique de mammona iniqui-
„ tatis loculos miſerrime comparaverint. §.IV.

Digitized by Google

§. IV.

Quæ quum ita ſint, jure meritoque occultum Matrimonium prohibitum omni tempore fuit. Vide quæ de prohibitione hæc ex (2) *Evariſto*, *Hormiſda*, *Nicolao I.*, *Leone Magno*, tum ex *Concilio Carthaginenſi IV. & Concilio Arelatenſi VI.* collegit Gratianus *Can.* 1. 2. 3. 4. 5. *&* 6. *quæſt.* 5. *Cauſ.* 30. Adde & quæ *Semelier de Matrimon. Collation. Eccleſiaſtic. Pariſ. tom.* 1. *lib.* 1. *Collat.* 4. §. 2. affert Galliæ Concilia ipſum prohibentia.

§. V.

Prior, quod ſciam, Alexander III. *in cap.* 2. *de clandeſtin. Deſponſat.* permitti ex rationabili cauſa

(2) Qui a Gratiano hic affertur Canon ſub *Evariſti* nomine, citatus a nobis eſt, non quia genuinus ſit hujus Pontificis fœtus, ſed quia ineunte ſæculo nono ad normam fabricatus eſt Diſciplinæ, quæ tunc temporis in Eccleſia vigebat; ut optime animadvertunt *Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib.* 8. *cap.* 12. *n.* 5., *Drowen. de Re Sacramentar. tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 2. *ſect.* 3. §. 13.

Ceterum diu eſt, quum Viri eruditi præſidiis muniti Hiſtoriæ Criticeſque detexerunt Decretales a Clemente I. ad Siricium uſque non ab eis, quorum nomina præferunt profectas eſſe, ſed opus eſſe Iſidori Mercatoris. Tales ſunt Clementis I. quinque, Evariſti duæ, Alexandri I. tres, Sixti I. duæ, Teleſphori una, Hygini duæ, Pii I. quatuor, Aniceti una, Soteris duæ, Eleutherii una, Victoris quatuor, Zephirini duæ, Calliſti duæ, Urbani una, Pontiani duæ, Anteri una, Fabriani tres, Cornelii duæ, Lucii una, Stephani duæ, Sixti II. duæ, Felicis tres, Eutychiani duæ, Caii una, Marcellini duæ, Euſebii tres, Melchiadis duæ. Vide Clariſs. *Zallwein. Princip. Jur. Germanic. Princip. Jur. Eccleſiaſt. univerſ. & particular. German. tom.* 2. *quæſt.* 1. *cap.* 5. §. 6. Sed adde, qui priori loco laudandus erat, eruditiſſimum *Couſtant. in præfat. ad Epiſtol. Decretal. a Clemente I. ad Innocentium III.* §. 10. *per tot.*

Digitized by Google

ſa Matrimonium Conſcientiæ poſſe dixit . Confer *Semelier de Matrimon. Collat. Eccleſiaſt. Pariſ. t. 1. lib. 1. Collat. 4. §. 7. Goard. Theor. & Prax. Jur. Canon. Tom. quæſt.* 14. §. 2. *pag.* 178. Hæc autem cauſa rationabilis, ſi Enclyclicas Literas Benedicti XIV. attendas, non eſt quævis & vulgaris cauſa, ſed eſt cauſa GRAVIS URGENS , & URGENTISSIMA . „ Id , *ait Benedictus XIV.*, ut ad præſcriptum „ Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis „ eſt quævis & vulgaris cauſa, ſed GRAVIS, URGENS , & URGENTISSIMA requiritur . „ Unam vero expreſſit . „ A ſacro noſtro Pœnitentiariæ Tribunali , *pergit* , eo potiſſimum caſu ſit poteſtas „ ita celebrandi Matrimonium, quo Vir & Fœmina in figura Matrimonii publice degentes de quibus nulla viget criminis ſuſpicio , in occulto tamen concubinatu perſeverant . Facile enim „ quiſque conjiciet quam abſonum eſſet eos a ſtatu „ damnationis per gratiam Sacramenti revocandos „ ad publice contrahendum Matrimonium præviis „ denunciationibus compelli . „ *Conſulto vero addit.* „ Hanc praxim vobis duximus proponendam , non „ quia diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat , „ quum alii ſimiles , & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint , in quibus diſpenſare expediat, ſed quia veſtri paſtoralis officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima , & urgenti cauſa diſpenſationis , ne Matrimonia occulte celebrata „ luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recenſuimus . „

§. VI.

§. VI.

Ceterum etiamſi Summus Pontifex expreſſa una illa cauſa permittendi Matrimonium Conſcientiæ, hoc haud addidiſſet, fas eſſet aliis ex cauſis juſtis tamen ipſum permittere. Concilium quoque Tridentinum unam expreſſit cauſam diſpenſandi a proclamationibus, ſi nimirum probabilis fuerit ſuſpicio Matrimonium impediri poſſe, ſit tot præceſſerint denunciationes. At nihilominus ex aliis legitimis cauſis concedi poteſt, reque ipſa conceditur hæc diſpenſatio a proclamationibus. Confer *Drouven de Re Sacramentar. Tom. 2. lib. 9. cap. 2. quæſt. 14. Collett. de Diſpenſation. Tom. 1. libr. 2. part. 2. cap. 2.* §. 8.

§. VII.

Errant vero, qui autumant, ideo ex aliis legitimis cauſis concedi poſſe hanc a proclamationibus diſpenſationem, quia Concilium Tridentinum licet unam expreſſerit cauſam, tamen totum hoc diſpenſationis negotium prudentiæ, & judicio ordinandi reliquit. *Quod illius prudentiæ, & judicio Sancta Synodus reliquit.* Si enim verba *immediate antecedentia* ad monitum *Celſi in leg.* 24. *de Leg.* conjungantur cum verbis modo relatis, ad liquidum patet, iis Concilium prudentiæ, judicioque Ordinarii id reliquiſſe, an conceſſa diſpenſatione a tribus proclamationibus, Matrimonium ante conſumationem proclamandum ſit nec ne? „ Vel una tantum, *ſunt verba antecedentia*, denunciatio fiat, vel tribus Te-
„ ſtibus præſentibus Matrimonium celebretur, de-
„ inde ante illius conſumationem denunciationes

„ in

„ in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimen-
„ ta, facilius detegantur, niſi Ordinarius expedi-
„ re judicaverit, ut prædictæ denunciationes, (ideſt denunciationes faciendæ ante Matrimonii conſumationem, de quibus proxime loquutum erat) remittantur. *Quod*, ſunt verba ſequentia, *illius judicio, & prudentiæ Sancta Synodus remittit*. Ratio autem cur ex aliis cauſis legitimis concedi diſpenſatio a proclamationibus queat, inde petenda eſt, quod ſemper ac nominatim Lex haud limitat facultatem datam diſpenſandi ad cauſam expreſſam, eam dare intelligitur ex quibuſcumque aliis cauſis æque urgentibus, & potiſſimum expreſſa urgentioribus, argumento *leg.* 12. *& ſequent. D. de Legib.*

§. VIII.

De diverticulo nunc in viam ut redeamus, videndum ecqua alia præter expreſſam a Benedicto XIV. juſta cauſa ſit cur Matrimonium Conſcientiæ permitti queat. Niſi quid me fallit, juſta hæc cauſa tum & non aliter eſſe dicenda eſt, cum Matrimonium ad periculum incontinentiæ vitandum contrahere oporteat, & opus ſit, occultare vero ex ipſius inæqualitate interſit. Juſtam porro hanc eſſe cauſam Matrimonium Conſcientiæ permittendi, non eſt quod dubitare quiſpiam poſſit. Quî potes impedire quominus illud contrahatur Matrimonium, quod ex incontinentiæ periculo ſalus Animæ expoſcit. Sed quî velle potes, ut Matrimonium illud publicetur, quod ex inæqualitate, origo, uti compertum eſt experientia, eſſe ſolet plurium malorum. Bene *Benedictus XIV. de Synod. Diæceſan. lib.* 13. *cap.* 23. §. 12.

§. 12. ſcripſit: „ Omnis cura adhibetur, ut hæc Matrimonia occulta remaneant, ad evitanda hominum improbantium dicteria, aliaſque moleſtias, quas facile ſubirent Conjuges, propterea quod alter ex iis nobilis ſit, ignobilis alter, & obſcuræ familiæ.

§. IX.

Sed fac deeſſe vel periculum incontinentiæ, vel Matrimonii inæqualitatem, juſta cauſa certe quidem haud erit Conſcientiæ Matrimonium permittendi. Id vel me tacente omnes vident. Secundum Encyclicam Benedicti XIV. Epiſtolam cauſa QUÆVIS, & VULGARIS nequaquam ſufficit, ſed GRAVIS, URGENS, & URGENTISSIMA requiritur cauſa. At potes affirmare cauſam hanc GRAVEM, URGENTEM, & URGENTISSIMAM eſſe, ſi deſit vel incontinentiæ periculum, vel inæqualitas Matrimonii?

§. X.

Ad hæc Matrimonium ad Morganaticam, ut ut modo occultum, modo publicum ſit, non aliter a Jure Feudali permiſſum eſt, niſi hæc ipſa duo, & periculum incontinentiæ, & inæqualitas Matrimonii concurrant, ut liquido patet ex *Text. 2. Feudor. 29.* cujus verba inferne loco ſuo exſcribemus. Quanto magis id dicendum ſi agatur de hoc, quod ſemper occultum eſt Matrimonio Conſcientiæ?

§. XI.

Quibus ita conſtitutis mirari ſubit, quo pacto *Saintebeuve tom. 1. Reſolut.* 161. dixerit Matrimonium Conſcientiæ eo dumtaxat caſu permitti poſſe,

Digitized by Google

quo Conjuges inter ſe vivere conſentiant non uti Conjuges, ſed uti frater, & ſoror. In primis in ea graviſſimi Auctores ſunt ſententia, ut Matrimonium ſub hac, quæ *Saintebeuve* placet lege continentiæ iniri nequeat: „ Dicendum eſt, *ita ad rem diſſerit Gonzal. in cap. 7. num. 8. de condition. appoſit. in Deſponſation.* differentiam magnam verſari in„ ter eum caſum, in quo initio Matrimonii apponi„ tur conditio ſervandi caſtitatem; & inter illum, „ in quo poſt Matrimonium legitime contractum „ talis conditio appoſita fuit: primo caſu vitiat Ma„ trimonium; nam ad ejus valorem requiritur Con„ trahentium conſenſus in mutuam cohabitationem, „ hoc eſt in jus, & poteſtatem ad Copulam, quæ „ implicite neceſſaria eſt. Quare cum conditio ſer„ vandi caſtitatem mutuam cohabitationem ad Co„ pulam excludat, redditur nullum Matrimonium. „ Secundo vero caſu cum Matrimonium ſit jam le„ gitimum, quod diſſolvi nequit Cap. quanto Cap. „ gaudemus de Divort. hac de cauſa aſſeritur in „ d. Cap. ſane votum Caſtitatis inter Conjuges e„ miſſum poſt Matrimonium contractum validum „ eſſe: „ Adde in hanc ipſam ſententiam loquentes *Pontaſ. in ſuo Dictionar. verb. Matrimonium* §. 1. *cap. 5.*, tum *Interpretes Tituli modo citat. Decretal. de Condition. appoſit. in Deſponſat. Zoes n. 5. Wieſtner num. 52. Engel num. 10. Pirhing. num. 13. Schambogen. num. 19. Schmalzgrueb. num. 120. Mayr. num. 113.*, & ab ipſis allegatos (3). §. XII.

(3) Quid facies iis qui tenent irritum haud eſſe Matrimonium ſub conditione continentiæ initum allegato Matrimonio B.M.V. cum

§. XII.

Sed demus poſſe Matrimonium, ut videtur *Saintebeuve*, iniri ſub lege continentiæ. Tantum vero abeſt, ut hic unus ille caſus ſit, quo Conſcientiæ Matrimonium permitti queat, ut ſi dicendum, quod res eſt, permitti ipſum hoc caſu haudquaquam poſſit. Si conſentiant Conjuges inter ſe non uti Conjuges, ſed uti Frater, & Soror vivere, neuter ſane in periculo verſatur incontinentiæ. Quid eſt igitur cauſæ, cur concedendum ſit ut hi Matrimonio jungantur eoque occulto? Id ut vides procedit etiamſi æqualis ambo conditionis haud ſint. Sed procedere indubitantius debet ſi ejuſdem uterque ſit conditionis.

§. XIII.

Dices fortaſſis: Locum in hoc de quo *Saintebeuve* loquitur Matrimonio habere nequeunt omnes illi exitioſi effectus, ex quibus occultum Matrimonium prohibitum eſt. Convenio. Sed ut omittam alia, vel ſola reverentia, quæ debetur Sacramento, impedire debet, quominus ipſum occultum ſine ulla cauſa ſit.

§. XIV.

Aſſentiri nec poſſum *Gibert* qui *Conſult. Canon. de Matrimon. tom.* 2. *conſult.* 63. ,, On *ait* s' a
,, meme

cum S. Joſepho? Varii porro varie reſpondent, & quidem ex S. Auguſtino, tum & maxime ex S. Thoma. Longum autem eſſet varias haſce reſponſioner hic referre. Meo judicio difficultati huic ceteroquiu haud contemnendæ omnium optime facit ſatis Benedictus XIV. in egregio & nunquam ſatis pro dignitate commendato tractatu *de Feſtis lib.* 2. *cap.* 1. §. 12. Eum igitur pro re nata conſule.

Digitized by Google

„ meme permis à des bourgeois, qui pour des rai-
„ ſons de famille, ne pouvant faire un mariage
„ ſortable, voulojent epouſer leur ſervante, dans la
„ vue d'eviter l'incontinence, OU D'EN ETRE
„ MIEUX SOIGNEZ.„ In ambiguo ſane eſt, an mediæ conditionis homini ad evitandum incontinentiæ periculum, permitti queat Conſcientiæ Matrimonium cum Ancilla inire, idque ex defectu Matrimonii inæqualitatis, quæ ut non nullis videtur non dicitur eſſe, niſi in Matrimonio nobilem inter & ignobilem. Sed quidquid hujus rei in præſens ſit, non eſt certe quod ideo Matrimonium Conſcientiæ permitti poſſit, ut Conjux a Conjuge melius curetur: OU D'EN ETRE MIEUX SOIGNEZ: Eccui cauſa hæc videri poteſt GRAVIS, URGENS, URGENTISSIMA, ut a Benedicto XIV. requiritur ad præſcriptum ceteroquin Sacrorum Canonum.

§. XV.

Diſſentio & a *Semelier* qui *de Matrim. collat. Eccleſiaſt. Pariſ. tom.* 1. *lib.* 1. *collat.* 4. §. 3. „ Une
„ Veuve *inquit* chargèe d'enfans engagèe dans
„ un commerce conſiderable qu'elle ne peut quit-
„ ter ſans intèreſſer la fortune de ſes enfans, &
„ qu'elle ne peut continuer par elle meme, pro-
„ poſe de ſe remarier à un homme de la meme
„ profeſſion, qui n'a point le droit de Maître. Il
„ en coute pour l'avoir; en èpouſant cette fem-
„ me il jouit du droit, & du privilege de Maitre,
„ pourvu que ſa femme paſſe toujours pour Veu-
„ ve dans le public. Il faut encore remarquer que
„ cette Veuve ſelon la coutume, eſt Tutrice de
„ ſes

„ ſes enfans, dont elle fait le bien; ſi elle dècla-
„ re ſon mariage, elle ceſſera de gèrer leur bien
„ l'adminiſtration en ſera confièe à des parens qui
„ diſſiperont le revenu, & peut-etre meme les
„ fonds, dont il reſultera un tort conſiderable pour
„ les mineurs; elle expoſe de bonne foi toutes ſes
„ raiſons à ſon Curè, qui a recours à ſon Evêque;
„ ſur l'expoſè ci-deſſus l'Evêque conſent qu'il ſoit
„ procedè à la cèlèbration du mariage ſecret. „
Satis porro eſſet quod in caſu hoc *Semelier* haud allegatur, ut vides ea, quæ ex periculo incontinentiæ, & inæqualitate Conjugii oritur juſta cauſa permittendi Conſcientiæ Matrimonium.

§. XVI.

Sed accedit hoc amplius, quod peſſime conſuleretur rationibus illorum Pupillorum, Minorumque. Prave leges de Mulieribus ſecundo nubentibus in perniciem Filiorum prioris Matrimonii ſuſpicantur. Conſtantinus Imperator *in leg.* 22. *Cod. de adminiſtrat. Tutor.* ſcripſit *immoderatas illas*, *atque intemperantes plerumque novis Maritis non ſolum res liberorum*, *ſed etiam vitam addicere*. Factum hinc eſt ut quæ Mulieres ad ſecunda tranſeunt vota, excludantur a tutela Filiorum, Tutoreſque iis petere debeant. *Leg.* 2. §. 1. *&* 2. *D. qui pet. Tutor. leg.* 6. *Cod. ad ſen. conſult. Tertyllian.* Recteque *Domat in leg. civil. ſuo ordin. reſtitut. part.* 1. *lib.* 2. *ſect.* 3. §. 37. *in not.* „ Cette regle *dicit* eſt pleine d'è-
„ quitè, pour prèvenir les fraudes, qui pourrojent
„ ſuivre du ſecond mariage, & qui ſerojent paſſer
„ les biens mobiliers des mineurs; & ceux meme

„ de

„ de la mere aux enfans du ſecond lit, ou au me-
„ ri meme.„ Et hoc jure vivunt etiam Galli, ſi excipias omnes apud ipſos non obtinere pœnas a Legibus ſtatutas in Mulieres, quæ ſecundas ineunt nuptias. Adiſis *D'Eſpeiſſes ſuor. Oper. tom.* 1. *tit.* 16. *ſect.* 2. *num.* 1. Quomodo igitur in caſu a *Semelier* relato permitti ideo poteſt Matrimonium Conſcientiæ, ut Vitricus in bonum Privignorum eam proſequatur negotiationem, in qua Pater illorum verſatus erat?

C A P. I V.

Quibus eſt permiſſum Matrimonium Conſcientiæ contrahere.

§. I.

SI Matrimonium Conſcientiæ ab illis contrahi petatur, qui Matrimonio conjuncti communiter credebantur, ſed re vera in occulto vivebant concubinatu, non eſt, quod in ullas horum qualitates inquiras, ſed iis indiſcriminatim permittendum eſt ipſum contrahere. Ita ratio exigit una & ſpiritali ſaluti conſulendi & vitandi ſcandalum.

§. II.

At ſi alii Conſcientiæ Matrimonium contrahere intendant, aliter procedendum eſt. Cauſa, ut *capite ſuperiori* dictum eſt, cur Matrimonium Conſcientiæ permitti queat, ex periculo incontinentiæ, ſimul-

ſimulque Matrimonii inæqualitate oritur. Vides hinc iis, quibus cauſa hæc convenit, & non aliis Conſcientiæ Matrimonium contrahere permitti poſſe.

§. III.

Ergo I. non niſi is, qui in periculo adhuc verſatur incontinentiæ Matrimonium Conſcientiæ contrahere poteſt. Quæres fortaſſis hic ecquis ſit, qui in hoc incontinentiæ periculo verſari, dici queat? Mares ad annum uſque ſeptuageſimum, Fœminas vero uſque ad annum ſexageſimum verſari in periculo incontinentiæ ſentiunt *Gonzal. ad cap.* 4. *numer.* 4. *de Converſ. Conjugat.*, aliiſque laudatis *Narbon. de ætat. ann.* 70. *quæſt.* 9. *num.* 9. *& plur. ſequent.*, qui tamen ſubdit, *quæ omnia intelligenda niſi Vir aut Fœmina aliquo languore, vel infirmitate prematur*. Non male vero *Pontius de Matrimon. lib.* 9. *cap.* 12. *num.* 3. *at*, inquit, *in hoc caſu res arbitraria eſt, & ex circumſtantiis Perſonæ, valitudinis roboris, & anteactæ vitæ conſideranda, & definienda* (1).

E §. IV.

(1) Caput III. Legis Papiæ Poppææ tale fuit „ Sexagenario „ maſculo, quinquagenariæ fœminæ nuptias contrahere jus „ ne eſto: poſt eos tantum annos Conjuges pœnis hujus Legis ſolvuntor. Spadonibus „ item nuptias contrahere jus „ ne eſto. „ ſi fides ſit habenda *Jacobo Gothofredo*.

At *Heineccius ad Legem Juliam & Papiam Poppæam lib.* 2. *cap.* 3. §. 2. ita ipſum legendum eſſe autumat „ Omnes puberes „ virique potentes matrimonium „ liberorum cauſa inire tenentor. Sexagenarii maſculi, & „ quinquagenariæ fœminæ, nec „ non Spadones a pœnis hujus „ Legis liberi ſunto. „

Ii, qui lectionem *Jacobi Gothofredi* ſequuntur, tenent Legem Juliam Papiam Poppæam Viris ſexagenariis, & Mulieribus

§. IV.

Debet II. impar contrahere Matrimonium. Impar ad præſentem effectum dicitur contrahere Matri-

bus quinquagenariis nuptiis interdixiſſe. Contra quibus arridet lectio *Heineccii*, hi ſentiunt id Lege Papia Poppæa cautum eſſe, ut ſexagenarii Maſculi, quinquagenariæ Fœminæ ab ejus pœnis liberi eſſent.

Nil ad me in præſens attinet determinare utra lectio ſit retinenda. Sed alterutra lectio retineatur; ſententia Legis Papiæ Poppææ videtur fuiſſe, ut ætas ſexagenaria in Viris, & quinquagenaria in Mulieribus fomitem extinguat.

Obſervavit id & *Heineccius loco modo citato* §. 3. Sed ita factum ait, quia ut recte apud *Paulum L. 6. D. de legib.* Theophraſtus docet: τὸ ἅπαξ ἢ δὶς παραβαίνουσιν οἱ νομοθέται. Conſentit quoque *Gravina de Leg. & Senatuſconſult. cap.* 37. „ Quo-„ niam, *inquit*, Lex non ad ra-„ riora, ſed ad frequentiora „ naturæ convertitur recte hiſce „ annis generationis tempora fi-„ nivit. Siquidem hominis vi-„ gor ſexageſimo fere anno lan-„ guet, & in Mulieribus men-„ ſtrui ſanguinis rivus, fine „ quo neque concipi, neque „ nutriri partus poſſe vulgo au-„ tumant, anno plerumque qua-„ trageſimo exareſcit. Ideo Lex „ Papia viris ſexagenariis fibu-„ lam impoſuit, & mulieres quin-„ quagenarias ſterilibus compa-„ ravit. At, *recte addidit idem* „ *Auctor*, ſi Conjuges ad eas „ ætates evecti prolem ediderint „ noluit Juſtinianus eam ſobo-„ lem a ceterorum liberorum „ conditione diſcrepare. Obſe-„ qui enim Lex debet non im-„ perare naturæ; ideo agnoſce-„ re oportet eos, quibus natu-„ ra præter modum a Lege de-„ finitum lucis beneficium de-„ dit.

Ceterum haud deſunt exempla Virorum, tum Mulierum, quibus multo provectiore ætate fomes erat, quique propterea nuptias inierunt, & filios procrearunt, ut videre eſt apud *Gravin. & Heinecc. locis citatis*. Recteque propterea *Juſtinianus in L. 12. C. de Legitim Hæred.* „ Sancimus, *inquit*, nuptias, „ quæ inter Maſculos & Fœmi-„ nas majores, vel minores ſe-„ xagenariis, vel quinquagena-„ riis Lege Julia vel Papia pro-„ hibi-

Digitized by Google

trimonium Nobilis cum Ignobili *Benedict. XIV. de Synod. Diœceſan. lib.* 13. *cap.* 23. §. 12. *Wejer. de Communion. Bonor. part.* 1. *theſ.* 11. §. 3., qui propterea Matrimonium Conſcientiæ conjunctionem eſſe dicit Nobilis cum Ignobili, *Neumann. de Matrimon. Princip. Tit.* 31. §. 391.

§. V.

Idem porro eſt, ſi Vir nobilis, & Uxor ignobilis ſit, ac ſi nobilis ſit Uxor, & Vir ignobilis. *Wejer. de Communion. Bonor. part.* 1: *theſ.* 11. §. 3. *Neumann. de Matrimon. Princip. Tit.* 31. §. 391. *&* *trib. ſequent.*, ubi „ in Morganatico, *ſcribit*, Uxor „ plerumque inferioris conditionis eſt; in Matrimo„ nio Conſcientiæ vero nunc Uxor, nunc Maritus „ inferioris conditionis eſſe deprehenditur. Illuſtre „ Matrimonii Conſcientiæ exemplum præbet Catha„ rina Caroli VI. Galliæ Regis filia, Henrici V. An„ glorum Regis Vidua, admodum juvenis nubens „ Oweno Toudero, de quo Matrimonio ſcribit Lar„ rey Hiſtoire d'Angleterre part. 1. p. 841. Le ma„ riage fut tenu ſecret, & on ne le ſcût à la cour, „ qu'apres la mort de Catharine, qnoiqu'elle en „ eut quatre enfans. Il en couta la priſon a Teu„ der, mais d'ou il echappa. Natus eſt ex hoc Ma„ trimonio Edmundus Pater Henrici VII. Angliæ „ Regis. Noſtro ævo anno 1724. Londini in Anglia

 „ Joan-

„ hibitæ ſunt, homines volen„ tes contrahere & ex nullo mo„ do, vel ex nulla parte tales „ nuptias impediri.

Maneat igitur conſultius eſſe de periculo incontinentiæ non ex annis, ſed etiam ex habitu, & robore corporis, judicium ferre ut referente *Gravina*, ubi ſupra cenſuit & *Gregorius Caropreſus* Italorum Philoſophorum ætate ſua facile princeps.

„ Joannes Miles homo plebejus quondam tibialium „ confector, impugnavit Teſtamenti tabulas Comi- „ tiſſæ a Kinſale, cujus integram hæreditatem ex „ eo capite petit, quod ante 50. annos clandeſti- „ no tali, Sacerdotali tamen benedictione inaugu- „ rato Matrimonio ei junctus fuerit. Sed & Uxo- „ rem inferioris conditionis in Conſcientiæ Matri- „ monio eſſe poſſe, docet Petri Severi Luſitani „ Conſcientiæ Matrimonium, de quo Mariana de „ Reb. Hiſp. lib. 16. cap. 20. Cum Agnete Caſtria „ Petro Luſitaniæ juventutis Principi, ſtupri vetus „ conſuetudo erat: Eandem Uxorem contra Leges „ duxerat..... Rex pater Conimbriæ eam interfi- „ ciendam curavit, tametſi iniquum erat filii libi- „ dines amicæ interitu lui. Petrus poſtea, defun- „ cto Patri Alphonſo, in regimine ſuffectus, pœ- „ nam decernit in eos, qui Agnetis vitam abſtule- „ rant; publicoque decreto omnibus voluit eſſe „ notum, ſe duxiſſe Agnetem clandeſtinè in Uxo- „ rem legitimam, & filios ex ea ſuſceptos non eſ- „ ſe nothos. Aliud exemplum præbet Caſimirus „ Poloniæ Rex, qui Pariſiis in Abbatia S. Germa- „ ni degens, filiam mercatricis lintearię Gratiano- „ politanæ, & Mareſchalli de l' Hopital viduam, „ clam ſibi Matrimonio copulavit, ceu pluribus re- „ fert Ludolph. de Jur. Fœm. Illuſtr. p. 35.

§. VI.

Gravis hic incidit quæſtio, num & mediæ conditionis Homini cum Fœmina humili loco nata, verſaque vice humili loco nato Homini cum Fœmina conditionis mediæ, Matrimonium Conſcientiæ inire, permit-

permitti queat ? Si perpendas illum ipſum omnis humani ac Divini juris conſultiſſimum Benedictum XIV., qui in Encyclica Epiſtola non aliter permittendum voluit Matrimonium Conſcientiæ, niſi ex CAUSA GRAVI, URGENTI, ET URGENTISSIMA; in ſuo eoque poſteriori tractatu *de Synod. Diœceſan. lib.* 13. *cap.* 23. §. 12. nobili cum ignobili ipſum Conſcientiæ Matrimonium permittere, negandum videretur.

§. VII.

Nihilo tamen ſecius, ſi perpenſis omnibus circumſtantiis, graves offenſiones ex publico inter haſce Perſonas Matrimonio orituræ timeantur, non eſt ita limitatum Superioris Eccleſiaſtici arbitrium, ut Matrimonium Conſcientiæ permittere iis aliquando nequeat; præſertim ſi Perſona illa infimi generis infamia ſimul laboret. *Quoties*, *ex Pedio* ait *Ulpianus in leg.* 13. *D. de leg.*, *lege aliquod unum*, *vel alterum introductum eſt*, *bona occaſio eſt cetera*, *quæ tendunt ad eamdem utilitatem*, *vel interpretatione*, *vel certe juriſdictione ſupplere*. Reque ipſa idem *Benedictus XIV.* in ea, quam de Conſcientiæ Matrimonio elucubravit Diſſertatione anno 1724., quo a Secretis erat Sacræ Congregationis Concilii Interpetris, in cauſa cui titulus erat *dubium Matrimoniorum*, permitti dixit Matrimonium Conſcientiæ: *Quando Vir & Mulier ſunt diſparis conditionis*, *vel QUANDO CONSANGUINEI CONTRAHENTIUM MATRIMOMIO ADVERSANTUR*.

§. VIII.

Dixeris: In diſpenſationis negotio utpote ſtricti juris regu-

regulas latæ interpetrationis locum habere haud poſſunt. Atqui reſpondeo differre diſpenſationem a poteſtate diſpenſandi. Illa ſane ut plurimum ſtricte eſt interpetranda; ſed hæc latam admittit interpretationem. *Wieſtner ad tit. Decretal. de conſtit. n.*174. Conſule etiam *Reinfeſtuel ad eumdem titul. num.* 452.

§. IX.

Hi de quibus modo diximus ſunt, quibus Conſcientiæ Matrimonium permittere Superior Eccleſiaſticus poteſt. Sed ne in errorem rapiaris, ſcito nequire Eccleſiaſticum Superiorem indiſcriminatim iis Matrimonium Conſcientiæ permittere. Videndum utrum ſui juris ipſi ſint, an alieni juris. Perſonis porro ſui juris permittere illud citra ullam aliam inquiſitionem poteſt. At non eſt quod idem aſſeras, ſi de Perſonis alieni juris agatur. Duo huc pertinent loca Epiſtolæ Encyclicæ *Benedicti XIV.* Unus ubi recenſet mala, quæ occulta Matrimonia progignunt. *Huic etiam malorum origini accepta ſunt referenda ipſa quoque ſecreta Matrimonia contracta a Filiisfamilias contra Patris juſte diſſentientis voluntatem, ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet.* Alter ubi Epiſcopos adhortatur, ut ſedulo inquirant, *an contracturi Matrimonium ſint ſui vel alieni juris, an Filiifamilias, quorum Nuptiæ Patri juſte diſſentienti ſint inviſæ. Ab Epiſcopali etenim quod geritis munere nimium eſſet alienum, facile præbere Filio inobedientiæ occaſionem.*

§. X.

Colligitur ex his Matrimonium Conſcientiæ permitti ab Eccleſiaſtico Superiore haud debere Filiofami-

Digitized by Google

familias, vel Filiæfamilias, ſi Matrimonium hujuſmodi ſit, ut ei Pater (2) juſte diſſentiat, vel ut mea ſententia eſt, diſſentire queat. Videndum igitur ecquodnam

(2) Cave putes ideo in Matrimonio Conſcientiæ rationem habendam eſſe juſti diſſenſus Patris, quia ejus conſenſus in Sponſalibus, & Nuptiis Filiorumfamilias tam ſit neceſſarius, ut ejus neglectio reddat negotium ipſum nullum irritumque. Fuit hæc olim Legnm Romanarum diſpoſitio, ut ex *l. 2. D. de Rit. Nupt. Princip. Inſtitut. de Nupt. & L. 12. C. de Nuptiis*. Meritoque nuperrimus Auctor *Tractatus de Examin. duar. magn. moment. quæſt. circa Matrimon. lib. 3. cap. 2. ſect. 13.* miratur, quod *Cujacius ad L. 2. & 10. D. de Rit. Nupt.*, *& Gothofred. ad L. 15. eod. titul.* auctoritate Pauli *Recept. ſentent. lib. tit.* 14. tenuerint nuptias a Filiisfamilias initas inſciis, invitiſve Patribus irritas de Jure Rom. haud fuiſſe.

Leges etiam Eccleſiæ prioribus ſæculis cum Legibus Romanis hac in re conſpirarunt, ut non diffitetur *Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib. 9. cap. 11. num. 3.* Et ad hæc priora ſæcula referendi ſunt quos collegerunt Canones *Binghamus Origin. ſive Antiquit. Eccleſiaſtic. volum. 7. lib. 16. cap. 9. §. 2.*, tum modo laudatus *nuperrimus Auctor ubi ſupra*.

Mutata poſtea fuit diſciplina Eccleſiæ. „ Verum, *inquit Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib. 9. cap. 11. §. 4.*, poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ præfatas civiles Leges pluribus ſæculis aut a ſe approbatas, aut toleratas corrigere, & abrogare; ſtatuitque ut deinceps nuptiarum validitas a ſolo penderet contrahentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio vel poteſtate Contrahentes exiſtunt. Quod generatim ſancitum legimus in Cap. Cum locum de Sponſal. & Matrim. in Cap. Licet, & in Cap. Tua de Sponſ. duor. ſpeciatim vero de Servis reſcripſit Hadrianus Papa .... ac tandem de Filiisfamilias poſt alias ſanctiones indicatas a Juvenin. .... definivit Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de Reformat. Matrimon., ubi anathemate perculit: qui falſo affirmant matrimonia a Filiisfamilias ſine conſenſu Parentum

quodnam ſit Matrimonium hoc. Inter omnes ſane convenit hoc eſſe Matrimonium indignum. Sed non una omnium eſt ſententia de indigno hoc Matrimonio.

„ rentum contracta, irrita eſſe, „ & Parentes ea rata vel irrita „ facere poſſe. „

Splendideque fallitur *Petrus Merre*, qui in *Tractatu*, cui titulus eſt: *Defenſio uſus Galliæ de Matrimon. Filiorumfamil. init. ſine conſenſ. Parent. pag.* 13. *& ſequent.* tenet Concilium Tridentinum ſolummodo damnaſſe errorem nonnullorum Lutheranorum, & Calviniſtarum tradentium adeo de jure Divino pro firmitate nuptiarum Filiorumfamilias neceſſarium eſſe conſenſum Parentum, ut ii ſepoſitis etiam Legibus Civilibus per ſe irritas ipſas declarare valerent, „ Je ne vois pas *ita ad rem differit*, *vel ipſe Gerbais de Reg. in Matrimon. poteſt*, que „ dans tout les diſputes des Peres du Concile ſuivant qu'elles ſont rapportèes par le deux Hiſtoriens on ait agite la materie des Mariages des Enfans de Famille per rapport au ſentiment des Lutheriens & des Calviniſtes; ma bien comme un point de diſcipline, & pour ſatisfaire aux inſtances des Ambaſſadeurs de France, & des Eveques de ce Royame. „

Ceterum requirit & Eccleſia ex honeſtate conſenſum Parentum in Nuptiis Filiorum; idque ratione reverentiæ a Filiis Parentibus debitæ, Hic vero obiter nota cum jure naturæ hac in materia conſentire non Jus Romanum, ſed Jus Eccleſiaſticum novum ut obſervavit *celeb. Wolfius de Jur. Natur. part.* 7. §. 953. *in not.* De jure naturæ tenentnr utique Liberi ex ea, quam Parentibus debent reverentia in negotio adeo gravi nuptiarum eorum conſenſum exquirere. At ſi conſenſum hunc exquirere omittant, non continuo irritæ nuptiæ ſunt. Non omnia quæ juri naturæ diſcoveniunt, irrita ſunt, ſed ea demum, in quibus deeſt principium dans robur actui. At tale principium conſenſus Parentum in Nuptiis Liberorum non eſt. Ipſum utique ad firmitatem Nuptiarum quaſi naturaliter nonnulli requirunt. Sed falluntur & fallunt. Quæ afferunt argumenta, hoc unum probant officio Liberorum in Parentes conveniens eſſe, ut Paren-

Digitized by Google

nio. *Mazochius* Vir ceteroqui ſummus *in adnotat.* 23. *ad Muſcettol. de ſponſal. & Matrimon. a Filiisfam. contrab. Parant. inſc. vel juſte invit.* intrepide aſſerit indignum Matrimonium non aliud eſſe, quam impar. Si ita res ſe haberet, quod attinet ad Filiosfamilias actum eſſet de Matrimonio conſcientiæ, quippe quod caſu illo excepto, de quo ſupra diximus §. 1., ſemper impar eſt. At potes hoc aſſerere attenta Encyclica Epiſtola Benedicti XIV.? Si hac ſapientiſſimus Pontifex fuiſſet mente, ut Matrimonium indignum idem eſſet quod Matrimonium impar, Filiisfamilias interdixiſſet non eo dumtaxat

Parentum conſenſum exquirant, quod & nos concedimus cum temperamento, niſi manifeſte iniqua ſit voluntas Parentum. Et re quidem vera ſi in omnibus rebus Filii Parentibus debent reverentiam, eam præcipue debent ec in negotio, quod ad Gentem totam pertinet quales ſunt Nuptiæ. Sed hinc, ſi verum amamus, non ſequitur, jus illud quod facultatis, aut dominii nomine explicatur Filio deeſſe. Qui uxorem ducit, & maturæ debet eſſe ætatis, & abit extra Familiam, ita ut hac in re regimini familiari non ſubjiciatur. Solum reverentiæ officium neutiquam efficit, ut nullus ſit, qui ei repugnat actus. Confer *Grot. de Iur. Bell. & Pac. lib.* 2. *cap.* . §. 10. *Puffendorff. de Offic. Homin. & Civ. lib.* 2. *cap.* 3. §. 10. Adde & *Wolf. de Iur. Natur. part.* 7. *cap.* 4. §. 953.

Neque Jus Romanum a Jure naturæ in hoc ſolum diſſenſit, quod irritum declaravit Matrimonium Filiifamilias ſine conſenſu Patris initum, ſed & in eo, quod ineundum voluit a Filiofamilias matrimonium cum conſenſu ejus Parentis, in cujus poteſtate eſt. Alligavit Jus Romanum neceſſitatem conſenſus Parentum in Nuptiis Liberorum, non reverentiæ ipſis debitæ, ſed patriæ poteſtati; eaque propter & Matrem, & ceteros Aſcendentes, quin & ipſum Patrem, qui Filios emancipavit, negligi permiſit. Obſervavit hoc & *Auguſtinus Leyſer in Medil. ad Pandect. vol.* 5. *ſpeclm.* 291. §. 2. & 3.

Matrimonio conſcientiæ, cui Pater juſte diſſentit, ſed omni omnino conſcientiæ Matrimonio.

§. XI.

Sanius clariſſimus *Brouwer de Jur. Connubior. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 11. *& plur. ſequent.* ſentit Matrimonium indignum eſſe cum Perſona, quæ infamia aut juris, aut facti notata ſit, eique juſte Patrem diſſentire. Confer omnino eum, qui loco modo laudato rem variis exemplis illuſtrat. Num & indignum dijudicandum ſit Matrimonium cum Perſona, cujus Parentes infamia laborent? Negandum videtur; propterea quod vitium perſonale Parentum non debet maculam inurere liberis ab eodem vitio alienis. *Arg. leg.* 22. *Cod. de Pœn.* Sed laudatus Auctor, loquens ceteroquin de publico Matrimonio, affirmat, ea ductus ratione quod & Matrimonium cum Perſona hac contumelioſum Familiæ ſit.

§. XII.

Ad infamiam vero quod attinet, ea ex moribus cujuſque loci determinanda eſt. Recte *Strik. in uſu modern. Pandectar. lib.* 3. *tit.* 2. §. 1. „ Cum „ infamia, *ait*, famæ, & exiſtimationis noſtræ im„ minutionem contineat; exiſtimatio autem ſecun„ dum Calliſtratum ſit dignitatis illeſæ ſtatus legi„ bus ac moribus comprobatus, qui ex delicto no„ ſtro auctoritate legum aut minuitur, aut conſumi„ tur leg. cognitionum 5. §. 1. D. de Extraord. cognit. „ apparet exinde, legibus & moribus conditionem „ aliquam, aut certam vitæ genus pro turpi repu„ tari poſſe, quod in ſe nihil turpitudinis continet; „ Pariterque quod olim turpe reputatum, contra-

„ ria

„ ria lege, vel conſuetudine ab infamiæ macula „ liberari poſſe. Quapropter in æſtimanda negotii „ macula, aut turpitudine ad mores Provinciarum „ præcipue recurrendum, & exinde infamia diju„ dicanda.

§. XIII.

Sola igitur humilitas generis juſtam haud præberet Patri cauſam diſſentiendi. *Carpzov. Juriſpr. Conſiſtorial. lib. 2. tit. 3. defin. 57. num. 13. & plur. ſequent.* „ Ex quo, *ait*, colligere licet non audien„ dos fore Parentes Nobiles a nuptiis liberorum „ propterea diſſentientes, quod Matrimonium cum „ plebeiis vel ignobilibus contrahere velint. Etſi „ enim Reipublicæ intereſt, ex Matrimonio nobili „ nobiles procreari, Familiaſque nobiles conſerva„ ri . . . . . ut procul dubio bene agant nobiles, „ pari nobilitate conſpicuos Conjuges ſibi eligen„ tes, & a Matrimonio Plebejorum abſtinentes, „ præſertim quia in nuptiis contrahendis non ſolum „ quo ad opes &. fortunas, ſed etiam quo ad ſta„ tum vitæque conditionem æqualitas Perſonarum „ attendi debet . . . . . Attamen ſi Filius nobilis „ appetat Conjugium Puellæ alicujus plebejæ, ejuſ„ que amore adeo detineatur, ut nec perſuaſione, „ nec comminatione ulla abſtrahi queat, tantum „ abeſt cauſam hinc diſſentiendi ſufficientem a Pa„ rentibus proferri, ut ſi aliud non obſtet impedi„ mentum, in nuptias Filii conſentire potius te„ neantur. Siquidem qualitas nobilitatis non ver„ ſatur circa ſubſtantialia Matrimonii, ſed tantum„ modo circa accidentalia.... Cumque Matrimo-

„ nium juris Divini habeatur inventum, multumque participet de ſeminibus juris naturalis, nequaquam inter Chriſtianos diverſitas ſtatuum, qualitaſque nobilitatis Conjugum debet impedire.... Idque eo minus ſi Filius nobilis Uxorem ducere velit plebejam; quo caſu & ipſa Uxor fit nobilis, ac pro fœmina nobili habetur..... Ex quo porro fit ut liberi etiam ex hujuſmodi Matrimonio progeniti ſint nobiles, non plebeii.... quia ſequuntur conditionem Patris non ſolum quoad Familiam hoc eſt agnationem... ſed etiam quoad Dignitatem & honores.... ut ſic non habeant quicquam Parentes nobiles, quo cauſam ſui diſſenſus defenſare queant. Quam in ſententiam etiam in caſu converſo, quo Vidua nobilis nupſerat Marito plebejo, reſpondit Conſiſtorium Vittebergenſe hiſce formalibus." *Adde Brouwer. de Jur. Connub. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 16.

§. XIV.

Excipit vero *Brouwer. loco modo citato*, ſi eximia ſit Patris nobilitas, vel dignitas; ſed hic quoque loquitur de Matrimonio, quod uti publice contrahitur, ita in publico eſt. Non importune propterea quæri poteſt, numquid & in noſtro conſcientiæ Matrimonio exceptio hæc admitti queat? Aliqui eo negant, quod Matrimonium conſcientiæ utpote occultum nulli Patri dedecori eſt. At ſi ita diſſerere liceret, permitti etiam Filiofamilias poſſet Matrimonium cum Muliere infamia notata. Ecquis igitur eſſet caſus, quo juxta Encyclicam Epiſtolam

Bene-

Benedicti XIV. Pater juſte diſſentire poſſet Matrimonio Conſcientiæ Filiifamilias?

§. XV.

Meo judicio hæc exceptio prudentiæ, & arbitrio reliquenda eſt Superioris eccleſiaſtici, qui ipſam modo admittat, modo rejiciat pro varietate circumſtantiarum. Placet nonnullis admittendam eam eſſe ſi agatur de Filio primogenito vel unico, cui nulla ex alia Uxore ſit maſculina proles; propterea quia quantacumque ſit ſollicitudo Matrimonium hujus occultandi, tandem aliquando in vulgus proferri ipſum debet, & dedecori erit illuſtri Familiæ (3). Illud vero non eſt prætereundum, quod admitti exceptio hæc haud quaquam poteſt, ſi pudica & morata Virgo jam fuerit vitiata. *argumento text. in cap. 6. de Raptor.*; maxime ſi proles aliqua nata jam ſit, aut ſit naſcitura. Sic honori, & ſtupratæ, & filii qui ex hoc concubitu eſt natus,

(3) Vitiatam renunciare favori ſuo poſſe, nec invitam cogi ut ſtupratori nubat inter omnes convenit. Sed numquid hæc ei competat libertas, ſi Filius ſit natus, aut ſit naſciturus, in quæſtione eſt? Qui damnum intuentur, quod inde in Filium illum derivat, negant. Sed meum in hac controverſia cohibeo judicium; anceps adeo, & in utramque partem diſputanda ea mihi videtur. Non male vero *Auguſtinus Leyſer in Medit. ad Pandect. tom. 5. ſpecim.* 294. §. 3. „Quod ſi ergo, *ſcripſit*, illa a „Sponſalibus ſponte recedit, „ſtuprator quidem nihilominus „alere Infantem debet, quippe „ad quod tanquam Pater naturaliter obligatur, ad dotandam tamen ſtupratam conveniri non poteſt. Hæc enim „obligatio ad dotandum, vel „ducendum alternativa eſt. Itaque electio ſtupratori, cui il„la ſecundum cap. 70. de Regul. Jur. in 6. adimi nequi. „

Digitized by Google

tus, aut naſciturus eſt, conſuletur. Adiſis *Leyſer in meditat. ad Pandect. volum. 5. ſpecim.* 294. §. 6. *Berger. in Elect. Proceſſ. Matrimon.* §. 20.

C A P. V.

De quibus Superior Eccleſiaſticus cognoſcere debet priuſquam Matrimonium Conſcientiæ permittat.

§. I.

QUamcumque diſpenſationem nonniſi cauſa cognita concedendam eſſe recte ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſs. 25. cap.* 18. *de Reformat.* „ Sicuti, *ſunt ipſius verba*, publice expedit „ legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius „ evenientibus caſibus, & neceſſitatibus pro com„ muni utilitate ſatis fiat; ſic frequentius legem „ ſolvere exemploque potius, quam certo Perſo„ narum generi, rerumque delectu petentibus in„ dulgere, nil aliud eſt, quam unicuique ad leges „ tranſgrediendas aditum aperire. Quapropter ſciant „ univerſi ſapientiſſimos Canones exacte ab omni„ bus, & quo ad ejus fieri poterit indiſtincte ob„ ſervandos. Quod ſi urgens juſtaque ratio & ma„ jor, quandoque utilitas poſtulaverit cum aliqui„ bus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, & ſum„ ma

„ ma maturitate, atque gratis a quibuſcumque, ad „ quos diſpenſatio pertinebit erit præſtandum: ali- „ terque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

§. II.

In quæſtione olim fuit, an hæc cauſæ cognitio judicialis eſſe deberet nec ne? Sed prævaluit opinio, quod poteſt is ad quem pertinet diſpenſare quoquo modo cognoſcere de cauſa, propter quam petitur diſpenſatio. *Wieſtner in Decretal. lib.* 1. *titul.* 2. *num.* 169. *in fine* ex profeſſo contrariis confutatis *Oliva de For. Eccleſ. part.* 2. *quæſt.* 39. *a numer.* 33. *ad plur. ſequent.*

§. III.

Ex dictis conſequens eſt Superiorem Eccleſiaſticum cognita (1) quoquo modo ea, quæ affertur cauſa, Matrimonium Conſcientiæ permittere debere. Sed hoc commune eſt cuilibet diſpenſationi. Requiritur hìc ſpecialis cognitio. Obviam iturus Benedictus XIV. Pontifex quavis laude dignior malis, quæ ex Matrimonio Conſcientiæ oriri ſolent, in ſuis Encyclicis Literis Epiſcopos quammaxime hortatus eſt, ut diligenter præterea inquirant in qualitatem, gradum, & conditionem petentium Matrimonium Conſcientiæ contrahere, exinde ſumpturi probæ, aut improbæ voluntatis conjecturam; ne

(1) Opinio illorum, qui tenebant judicialem eſſe debere cognitionem cauſæ, quæ præcedere deberet quamvis diſpenſationem etſi hodiedum obtineret; admitti tamen haud poſſet in hac, de qua agitur, diſpenſatione. Limitationem hanc expoſceret ſecretum, quod requirit Matrimonium Conſcientiæ. Servari porro ſecretum hoc haud poſſet; ſi judicialis eſſe deberet cauſæ cognitio.

ne Filiifamilias injuria Parentum juſtè diſſentientium ad indignas prolantur nuptias; ne Clerici minorum Ordinum Beneficia, & Penſiones obtinentes, aut fruentes legato Cælibum, tum Viri, tum Fœminæ fraudem faciant juri aut publico, aut privato; ne ſine documento ſtatus liberi, aut fidem alicui datam, aut legitima impedimentorum vincula ſubdole frangant: cum nonniſi ex cauſa gravi, ut alienæ vitentur injuriæ, non ut fiant alicui, ſit hoc Conſcientiæ Matrimonium permittendum.

§. IV.

Piaculum autem eſſet hic non exſcribere ipſa Summi Pontificis verba. „ Hunc porro in ſcopum, *ſunt* „ *verba Summi Pontificis*, Vos hortamur, & im- „ penſe admonemus, ut perſonarum Matrimonium „ ſecreto contrahere petentium, diligens fiat a „ Vobis inquiſitio; an ſcilicet ejus qualitatis, gra- „ dus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant; „ an ſint ſui, vel alieni juris; an Filiifamilias, quo- „ rum nuptiæ Patri juſtè diſſentienti ſint inviſæ, „ ab Epiſcopali etenim quod gentis munere nimium „ eſſet alienum, facilem præberi Filio inobedien- „ tiæ occaſionem; an res ſit de Perſonis Eccleſia- „ ſticis, licet in minoribus Ordinibus conſtitutis, „ penſiones, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, „ ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu Uxorato „ congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſi- „ mum vero curet veſtra ſollicitudo, antequam „ ſecreti Matrimonii licentia concedatur, quod „ contrahentes clara, & indubia, & a quavis frau- „ de immunia exhibeant documenta ſtatus liberi

„ ad

„ ad avertendum ab iis, qui improbi ſunt ingenii „ polygamiæ periculum. „

C A P. V I.

Matrimonium Conſcientiæ an permittere Superior Eccleſiaſticus teneatur, ſi præmiſſa cognitione cauſæ eam veram & juſtam deprehendat, nec quidquam aliud obſtet.

§. I.

Multos eſſe caſus, in quibus Superior Eccleſiaſticus diſpenſare neceſſario debet a publicis denunciationibus, & Matrimonia Conſcientiæ permittere inquit *Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib.* 13. *cap.* 23. §. 13., ille ipſe, qui auctor eſt Epiſtolæ Encyclicæ, qua pro norma uti debent Superiores Eccleſiaſtici, quoties de hujuſmodi Matrimoniis agitur. Tenendum ergo eſt, multis in caſibus teneri Superiorem Eccleſiaſticum Matrimonium Conſcientiæ permittere; ſed ecquinam hi caſus ſint, enodandum hic eſt.

§. II.

Concurrere nequeo in ſententiam eorum, qui autumant Superiorem Eccleſiaſticum diſpenſare teneri ſemper ac cauſa juſta ſit. Conſultius alii ſen-

tiunt Superiorem Eccleſiaſticum non aliter teneri diſpenſare, juſta licet haud deſit cauſa, quam ſi vel Leges in caſu, de quo agitur non poteſtatem tantum diſpenſandi faciant, ſed & ipſam diſpenſationem imperent; vel conjuncta ſit diſpenſatio cum publica utilitate; vel demum diſpenſatio non qualecumque, ſed notabile alicui ſit allatura bonum, præſertim ſpiritale. „ Diſpenſatio (opportune in- „ quit *Soll. de Legib. cap.* 4. §. 3. *num.* 236.) debita „ cenſetur. I. Quando jus dicit Prælatum debere „ diſpenſare, peccareque non diſpenſando, ſecus „ eſt ſi tantum permittat diſpenſare. II. Quando „ in diſpenſatione utilitas publica vertitur, puta, „ quia vitatur ſcandalum, aut cedit in emolumen- „ tum Fccleſiæ, aut pax Reipublicæ reſtauratur. „ III. Quando adeſt ſuſpicio malitioſi impedimenti „ in Matrimonio; expedit enim bono publico, ne „ Matrimonia malitioſe, & fraudibus impediantur, „ item quando ſubditis expedit valde ad bonum „ animæ vel corporis diſpenſatio. Ratio eſt, quia „ poteſtas diſpenſandi in Prælatis eſt in Reipubli- „ cæ, ac ſubditorum bonum; ergo quoties recta „ ratio, & notabile illius bonum poſcit diſpenſatio- „ nem, hæc concedenda eſt, quia Prælatus ex offi- „ cio tenetur conſulere indemnitati Reipublicæ, ac „ ſaluti ſubditorum. „ Adde Interpretes *tituli Decretal. de clandeſtin. Diſpenſat. Leuren quæſt.* 158. *num.* 1. *& ſequent. Reinfeſtuel num.* 41. *& ſequen. Schmalzgrueb. num.* 47. *& plur. ſequent.*

§. III.

§. III.

Nunc ad rem. Nil in encyclica Epiſtola Bened. XIV. occurrit, quo Conſcientiæ Matrimonium ubi juſta cauſa ſit, præceptum dici queat. Nec video quomodo Matrimonium Conſcientiæ, quando juſta cauſa haud deſit, ratione publicæ utilitatis permittere teneatur Superior Eccleſiaſticus; niſi ad publicam utilitatem referas vitationem ſcandali in caſu illo, in quo juxta Epiſtolam Encyclicam Benedicti XIV. pro eo inſtent Vir & Fœmina, quæ diu uti Conjuges publice vixerunt, in occulto tamen verſabantur concubinatu; nam *Soll* ubi ſupra, publica utilitas in ſubjecta materia, eſt etiam vitatio ſcandali. *Quando* (ſunt ejus verba modo relata, & denuo hic referenda) *in diſpenſatione publica utilitas vertitur, puta quia vitetur ſcandalum.*

§. VI.

Extra hunc, & fortaſſis aliquem alium caſum, in quo publica vertatur utilitas, tenetur Superior Eccleſiaſticus, ſi juſta cauſa ſit permittere Matrimonium Conſcientiæ ex bono ut dictum eſt non qualicumque, ſed notabili præſertim ſpiritali vel ſponſi vel ſponſæ, modo nil aliud obſtet. Caſus vero omnes in quibus ex hoc, quod diximus bono notabili præſertim ſpiritali, tenetur Superior Eccleſiaſticus Matrimonium Conſcientiæ permittere, ſi quis in tabula quaſi exhibere velit, experiendo diſcet quam hoc difficile ſit, facileque totum negotium prudentiæ Eccleſiaſtici Superioris relinquet. Attamen ut non nihil dicam, unum itemque alterum adſtruam, totidem rejiciam, ceteros lectoris judicio relinquam.

§. V.

Porro ſi Vir Natalium ſplendore conſpicuus nec Muliere cælebs vivere valeat, nec Matrimonio copulari cum Muliere paris conditionis, puta præ anguſtia rei familiaris; huic certe quidem Conſcientiæ Matrimonium Superior Eccleſiaſticus permittere tenetur. Ita ſane exigit ratio conſulendi ſaluti animæ ipſius. Idem dic ſi hic ipſe Vir poſſit æquale inire Matrimonium, ſed jam vitiaverit Mulierem quacum Matrimonio Conſcientiæ jungi petit. Juſtior *in Foro* ut ajunt *Conſcientiæ* compenſatio ablatæ virginitatis non datur Matrimonio. Contra ſi idem Vir pares inire queat nuptias, & a concubitu abſtinuerit, in libertate Superioris Eccleſiaſtici erit ei Matrimonium Conſcientiæ permittere.

§. VI.

Locus eſt hic quærendi, an Matrimonio Conſcientiæ non permiſſo a Superiore Eccleſiaſtico, puta Epiſcopo, Vicario Generali &c. in caſu, in quo ex dictis erat permittendum, haberi recurſus queat ad Metropolitanum? Nullus dubito quin recurſus hic haberi queat. Favent opinioni huic quotquot tenent negata diſpenſatione ab Epiſcopo in caſu, in quo concedi neceſſario debebat, recurri ad Metropolitanum poſſe. Adiſis *Soll. loco pluries laud. num.* 222.

CAP. VII.

Digitized by Google

C A P. V I I.

De Miniſtro Matrimonii Conſcientiæ, ejuſque obligationibus.

§. I.

EPiſcopum poſſe in ſua Diœceſi cuivis Sacerdoti poteſtatem facere aſſiſtendi Matrimonio, liquet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reformat. Matrimon.* Idque Jure ſtatutum eſt, quia Epiſcopus (recte ait *Vaneſpen Jur. Eccleſiaſt. Univ. part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. §. 21. „ manet una cum Parochis tanquam ſubſidiariis Ordinarius Sacramentorum Miniſter, etiam ipſe non tantum aſſiſtere, ſed & alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi dare poteſt, quemadmodum & Synodus Tridentina declarat in verbis „ vel alio Sacerdote de Parochi, aut Ordinarii licentia „

§. II.

Qua de ratione poteſt Epiſcopus ſi ita ipſi libet, inſcio, quin etiam invito Parocho licentiam hanc alteri Sacerdoti dare, nec reddere Parocho rationem tenetur cur ita faciat, ut deciſum anno 1655. fuit a Clero Gallicano. Vide *tom.* 1. *Rer. Memorabil. ipſius pag.* 683. *&* *ſequent.* Ceterum convenire videtur, ut Epiſcopus non niſi raro, & urgente neceſſitate ita faciat; „ eo quod (*hanc rationem reddit Vaneſpen loco allegato* §. 22.) per hanc „ delegationem Parocho aſſiſtentia Matrimonialis jure ordinario competens adimatur; ideoque jure

„ ſuo

„ ſuo quaſi ſpolietur, dum hæc licentia alteri datur.„ Sed magis appoſite ad rem diſſerit *Semelier de Matrimon. collatiou. Eccleſiaſt. Pariſien. tom.* 3. *lib.* 4. *collat.* 4. §. 2. „ Il *ait* ne le fait pais ordinairement „ & le bon ordre demande qu'il entretienne les „ paroiſſiens dans l'obèiſſance qu'ils doivent à leur „ Curè. L'Evêque d'ailleurs s'expoſeroit a être „ ſurpris par les parties, parce qu'il ne peut pas „ ſi bien connoître les paroiſſiens d'un Curè, que „ le propre Curè, qui eſt leur Paſteur immediat. „

§. III.

Sed non obtinet hæc diſciplina in Matrimonio Conſcientiæ. Ea quæ de Jure competebat Epiſcopis libertas alteri Sacerdoti committendi, ut aſſiſteret Matrimonio ſublata eſt ab Encyclica Epiſtola Benedicti XIV., ſi de Conſcientiæ Matrimonio agatur: „ Quod attinet ad Miniſtrum (1) ſecreti Matrimo- „ nii,

(1) Innixus *Rupreſt.* verbis hiſce Encyclicæ Epiſtolæ Benedicti XIV. hæc *lib.* 4. *Decretal. titul. de Sponſal. & Matrimon. num.* 217. *in fine* habet „ His „ itaque perpenſis probabilior „ multo videtur ſententia do- „ cens, Miniſtrum Sacramenti „ Matrimonii eſſe Sacerdotem; „ illique qua privatus Doctor „ videtur ſubſcribere ipſe San- „ ctiſſimus Dominus Noſter Be- „ nedictus Papa XIV., dum in „ ſua Conſtitutione data die 17. „ Novembris anno 1741., quæ „ incipit Satis vobis compertum „ eſt §. 8. & 9. ita ſcribit: Quod „ attinet ad Miniſtrum ſecreti „ Matrimonii volumus ad id mu- „ nus deputari Parochum alte- „ rius ex contrahentibus, quem „ notitia perſonarum, experien- „ tia & diuturnus rerum uſus „ quovis Sacerdote extraneo pe- „ ritiorem effeciſſe præſumun- „ tur. Si quæ tamen vobis oc- „ current circumſtantiæ, quæ „ alium Sacerdotem expoſcere „ videantur, gravi impellente „ cauſa. is Sacerdos a vobis eli- „ gatur,

Digitized by Google

,, nii, *ſunt ejus verba*, volumus ad id munus de-
,, putari Parochum alterius ex Contrahentibus, quem
,, noti-
,, gatur, qui probitate, doctri-
,, na, & obeundi muneris pe-
,, ritja commendetur.

At mirari primum ſubit, quod Auctori huic exciderit Benedictum XIV. in citata ab ipſo Encyclica Epiſtola, qua Doctorem privatum ſubſcripſiſſe opinioni affirmanti Miniſtrum Sacramenti Matrimonii eſſe proprium Sacerdotem. Si vere Benedictus XIV. ſententiam hanc amplexus eſſet, non qua privatus Doctor, ſed qua Legislator ei ſubſcripſiſſet. Inauditum hactenus eſt Summum Pontificem in Legibus Eccleſiæ condendis Doctorem privatum agere.

Dein vero affirmari nequit Benedictum XIV. in Epiſtola Encyclica eos ſequutum eſſe, qui tenent Sacerdotem proprium eſſe Miniſtrum Sacramenti Matrimonii. Vix facilioris loquutionis gratia ipſum, *quod attinet*, inquiiſſe *ad Miniſtrum ſecreti Matrimonii volumus ad id munus deputari Parochum* .... liquet ex ejus poſteriori opere *de Synod. Diœceſan.* Hujus doctiſſimi, & nunquam ſatis pro merito commendati Operis *lib.*8. *cap.* 12. §. 1. *& ſequ.* ,, Haud
,, quaquam, *ait*, ſatis explica-
,, re poſſumus quantum interſit
,, ne in Epiſcopales Synodos ul-
,, lum obrepat verbum, quo vi-
,, deatur aliqua approbari opi-
,, nio inter Catholicos contro-
,, verſa. Quamvis enim illud
,, fortaſſe ex Epiſcopi, ſeu po-
,, tius Scriptoris calamo, oſci-
,, tanter excidat; ſtatim nihilo-
,, minus Auctores ſtantes pro ea
,, ſententia ſibi adſtipulari de-
,, cantant Synodorum auctori-
,, tatem, quam jure meritoque
,, plurimi faciunt, privatorum-
,, que Doctorum placitis ante-
,, ponunt. Rem enarrabimus,
,, e qua vel ſola apparebit, quan-
,, ta circumſpectione opus ſit,
,, in concinnandis Synodalibus
,, Decretis, ne in ullam deflе-
,, cti valeant, de re aliqua diſ-
,, ſidentium Theologorum par-
,, tem. Concilium Tridentinum
,, ſeſs. 24. de Reform. Matrimon.
,, cap. 1. irrita eſſe decrevit Ma-
,, trimonia, quæ aliter deinceps
,, contraherentur, quam præſen-
,, te Parocho vel alio Sacerdote
,, de ipſius Parochi ſeu Ordina-
,, rii licentia, & duobus, vel
,, tribus Teſtibus; ſimulque ſta-
,, tuit, ut hujuſmodi Decretum
,, in

„ notitia Perſonarum experientia, & diuturnus re-
„ rum uſus quovis Sacerdote extraneo peritiorem
„ fuiſſe

„ in unaquaque Parochia ſuum „ robur poſt triginta dies ha„ bere incipiat a die primæ pu„ blicationis in eadem Parochia „ factæ numerandos. Abſoluto „ atque ab Apoſtolica Sede con„ firmato Concilio Tridentino, „ quamplurimi Epiſcopi ſuas co„ egerunt Synodos, in quibus „ prædicti Decreti promulgatio„ nem, uti par erat, urgentes „ per ſingulas Parochias Populo „ denunciari juſſerunt, firmita„ te caritura quælibet conjugia „ in poſterum contrahenda niſi „ fuerint celebrata coram legi„ timo Miniſtro. Equidem no„ bis perſuaſum eſt hanc unam „ ob cauſam ab hiſce Synodis „ Parochum appellari legitimum „ Matrimonii Miniſtrum, quia „ ſcilicet ipſe eſt publicus Mi„ niſter, cui ſoli Eccleſia au„ ctoritatem tribuit ſua præſen„ tia roborandi Matrimonii con„ tractum, eique vires, & fir„ mitatem adjiciendi. At ni„ hilominus plures Doctores, „ præcipue Serry in præfat. ad „ nov. Edit. Oper. Melchioris „ Cani cap. 7. §. Novam, ejuſ„ modi loquutionibus a Synodis „ inconſiderate, ut nos opina„ mur, uſurpatis, atque a ſe „ diligenter collectis uſi ſunt „ ad probandum etiam ex Sy„ nodorum ſententia Sacerdo„ tem eſſe verum, & proprium „ Sacramenti Matrimonii Mini„ ſtrum: quod proinde niſi fue„ rit Sacerdotali Benedictione „ ſacratum, neque gratiam con„ ferre, neque ulla ratione ad „ Sacramenti dignitatem pertin„ gere iidem Auctores defen„ dunt. Verum quot & quantis „ difficultatibus hæc opinio ſit „ obnoxia, quotque habeat con„ tradictores, neceſſarium duci„ mus hic exponere, ut dein„ ceps cautiores fiant Epiſcopi „ in ſuis conſcribendis Decretis, „ atque ut acturi de Matrimo„ nio, a prædicta pleriſque „ Theologis inviſa loquendi for„ mula abſtineant. „ Sed ne longior ſim, lege quæ deinceps ad finem uſque Capitis habet.

Omitti vero nequit, quod in *ſequenti cap.* 13. §. 4. ſcripſit. „ Verum, *ſunt ipſiſſima verba*, „ quanquam huc uſque explica„ ta Melchioris Cani ſententia „ tot Doctorum ſuffragiis com„ munita ſit valde probabilis, „ ac cuique liberum abſque ulla „ erro-

,, fuiſſe præſumuntur. Si quæ tamen vobis occur-
,, rent circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco

,, erroris nota eam amplecti, ,, uti fatentur Habert..... Na- ,, tal. Alexand...... & Gen- ,, net..... Attamen nullus in- ,, ficiabitur communiorem eſſe ,, contrariam aliorum opinionem, ,, qui conſtanter defendunt ſo- ,, los contrahentes eſſe Miniſtros ,, Sacramenti Matrimonii, quod ,, proinde neceſſario ab illis con- ,, fici docent, ſimul ac validum ,, inter ſe ineunt conjugii con- ,, tractum. Hanc quippe ſenten- ,, tiam propugnarunt fere om- ,, nes antiqui Theologi, Juriſ- ,, que Canonici Interpretes quos ,, citant, & ſequantur Vaſquez... ,, Sanchez... Fraſſen.... Car- ,, dinalis de Laurea.... Cleri- ,, catus.. Cardinalis Gottus... ,, Nec verum eſt quod nonnul- ,, li jactitant hanc opinionem ,, ultra montes eſſe fere anti- ,, quatam. Ex illis quippe qui ,, ultra montes non diu antea ,, ſcripſerunt, eamdem ſenten- ,, tiam tuentur Van. Eſpen.... ,, Simonett.... Boucat.... Au- ,, ctor Theologiæ Moralis ad u- ,, ſum Seminarii Petrocorenſis... ,, Merbeſius... Pontas.... alii- ,, que non pauci. Quocirca ,, Tournely quanquam Melchio- ,, ri Cano adhæſerit: nihilomi- ,, nus ingenue faſſus eſt citato ,, loco... Si ex auctoritate & ,, numero Scholaſticorum pu- ,, gnandum hic foret, vinceret ,, haud dubie oppoſita ſenten- ,, tia ,,. Affert poſtea Benedi- ctus XIV. rationes horum qui tenent ipſos contrahentes eſſe Miniſtros Sacramenti Matrimo- nii, quas vide, ſi tibi lubeat.

Sed longe minus præteriri po- teſt quod *eodemet cap. 13. §. ul- timo* probe monuit. Utriuſque, *ita concludit caput* ,, opinionis ,, ſolidiora fundamenta innui- ,, mus non animo quemquam ,, inducendi ad unam, aut al- ,, teram amplectendam; ſed ut ,, Epiſcopis ſit perſuaſum, u- ,, tramque eſſe probabilem, ſuoſ- ,, que habere magnæ auctorita- ,, tis Patronos, atque inde non ,, decere diſcant, ut ipſi Judi- ,, cis partes aſſumant, quæſtio- ,, nemque definiant de qua ha- ,, ctenus Eccleſia nihil pronun- ,, ciavit. Quare acturi in Syno- ,, dis de Matrimonio proponant ,, equidem explicentque doctri- ,, nam a Concilio Florentino & ,, Tri-

Digitized by Google

„ Parochi expoſcere videantur, gravi impellente „ cauſa is Sacerdos a vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. „

§. IV.

Ex relatis verbis quiſque ſtatim intelligit teneri Epiſcopum Parocho alterutrius ex contrahentibus mandare, ut aſſiſtat Matrimonio Conſcientiæ, & non niſi ex gravi cauſa poſſe alteri Sacerdoti id committere. Si igitur Epiſcopus ſecus agat, Parocho jus eſt adundi Metropolitanum, vel Summum Pontificem, eique tenetur ipse Epiſcopus cauſam cur ita agat aperire. Nec tueri ſe Epiſcopus poteſt deciſione modo indicata Cleri Gallicani. Fundata enim deciſio hæc fuit in ea, qua Epiſcopus pollet de jure libertate committendi cuilibet Sacerdoti, ut Matrimonio aſſiſtat. Sed cum libertas hæc Encyclica Epiſtola Benedicti XIV. adempta Epiſcopo ſit quod attinet

„ Tridentino de hujuſmodi Sacramento diſerte traditam, ſed caveant ne aut Parochum, aut ipſos contrahentes ejuſdem Miniſtros appellent. Suorum vero Prædeceſſorum Synodos in quibus Miniſtri nomen vel illis, vel iſti inditum repererint, intactas relinquant, ne eas corrigendo aut approbando in idem incidant vitium alterutri ſuffragandi ex controverſis inter Theologos opinionibus, a quo Diœceſanas Synodus immunes eſſe debere hac uſque inculcavimus.

Ex recitatis verbis Benedicti XIV. *de Synod. Diæceſan. lib.* 8. *cap.* 12. §. 1. *& ſequent. & cap.* 14. §. 4. *& ultim.* clarius quam oporteat patet, nil minus ipſum voluiſſe quam verbis illis: *quod attinet ad Miniſtrum ſecreti Matrimonii* .... Encyclicæ Epiſtolæ, definire quæſtionem illam tantopere agitatam, utrum Sacerdos proprius an ipſi contrahentes ſint Miniſtri Sacramenti Matrimonii.

net ad Matrimonium Conſcientiæ; patet fruſtra in caſu Matrimonii Conſcientiæ allegari eam deciſionem juſtam ceteroquin in caſu ſuo.

§. V.

Fas vero eſt Epiſcopo attenta ipſa Encyclica Epiſtola ex cauſa gravi poteſtatem alteri Sacerdoti facere aſſiſtendi ipſi Conſcientiæ Matrimonio (2); ſed ecquænam gravis hæc cauſa ſit hic videndum. Rem acu tetigit *Semelier de Matrim. Collation. Eccleſiaſt. Pariſien. tom. 3. lib. 4. Collation. 4.* §. 2. Differens Auctor hic de cauſis quibus Epiſcopus juſte, & ſine ulla Parochi querela mandare alteri Sacerdoti poteſt, ut aſſiſtat Matrimonio. „ Nèanmoins *ait* il commet „ quelquefois un Prêtre pour marier des paroiſſiens „ à l'inſu de leur Curè pour des raiſon Conſcien„ce, de famille, d'intèrêt ou de l'honneur des „ parties, qu'il croit nèceſſaire de mettre à cou„ vert par cet expèdient. 1. De Conſcience, quand

„ les

(2) Quæret hic fortaſſis aliquis an Matrimonium Conſcientiæ initum non coram Parocho ſed coram alio Sacerdote ab Epiſcopo nulla gravi impellente cauſa delegato, valeat necne? Porro extra Matrimonium Conſcientiæ inſtitui quæſtio hæc haud poteſt, idque quia in poteſtate Epiſcopi eſt delegare etiam ſine gravi cauſa Sacerdotem alium, ut ex *notiſſimo Decreto Concilii Tridentini de Reformat. Matrimon.* Sed quod attinet ad Conſcientiæ Matrimonium non inutiliter hæc inſtituitur quæſtio; propterea quod Literis Encyclicis Benedicti XIV. hæs Epiſcopo poteſtas videtur adempta. Ultro vero ab hujus quæſtionis reſolutione abſtineo. Eam alii reſolvant. Id tamen velint ut ne Epiſcopi adeo facile citra gravem cauſam delegent alium Sacerdotem, ne hoc Conſcientiæ Matrimonium periculo nullitatis ut ajunt exponant.

„ les parties paſſent pour mariées dans la Paroiſſe „ & dans l'eſprit du Curè, mais ne le ſont pas. „ 2. De famile, pour rèconcilier deux familles di- „ visèes, lorſque le Curè a pris parti pour l'une „ ou pour l'autre. 3. D'intèrêt, quand le Curè pouſ- „ sè par quelque raiſon humaine voudroit s'oppo- „ ſer au bien qu'un mariage procure à une des par- „ ties. 4. D'honneur, quand il s'agit du mariage „ d'une fille ou d'une veuve qui ne peut pas pa- „ roître devant ſon Curè ſans ſe deshonorer. Dans „ ces cas l'evêque uſe très-ſagement de ſon droit „ ſans en faire part au Curè des parties „. Ex his ipſis cauſis poſſe Epiſcopum alteri Sacerdoti committere, ut aſſiſtat Matrimonio Conſcientiæ, Nemo qui eas perpendat negare poterit.

§. VI.

Reliquum eſt, ut verba faciamus de obligationibus Miniſtri Matrimonii Conſcientiæ. Duæ autem ſunt hæ obligationes, Matrimonium altera antecedit, ſubſequitur altera. Utraque vero deſcendit ex Epiſtola Encyclica. Ad primam quod attinet. „ Uni „ tamen aut alteri Sacramenti Miniſtro *inquit* a vo- „ bis deputando diſtricte præcipiatur, ne Matrimo- „ nio interſit, niſi prius paterna charitate Conju- „ ges in Domino monuerit, ſobolem procreandam „ regenerari quamprimum oportere Sacro Baptiſma- „ tis lavacro, ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi filios ut legitimos agnove- „ rint, eoſque pietate, boniſque moribus imbue- „ rint, & frui patiantur bonis temporalibus à Ma- „ joribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida „ legum

,, legum auctoritate delatis, *& paulo poſt*: Sedulo
,, a vobis curandum eſt ut a Parocho vel alio Sa-
,, cerdote pro ſecreta celebratione Matrimonii a
,, vobis deputando, conjuges clare & aperte mo-
,, neantur, ea lege & pacto iilis permitti ſecreti
,, matrimonii celebrationem, ut Soboles inde pro-
,, creanda non ſolum regeneretur Sacro Baptiſma-
,, te ſed poſt Baptiſma denuncietur Epiſcopo cum
,, nota loci & temporis adminiſtrati Sacramenti,
,, ac ſincera indicatione Parentum a quibus ortum
,, habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt.

§. VII.

Quod vero ſpectat ſecundam. ,, Celebrato autem
,, Matrimonii *ait* indilate a Parocho vel alio Sacer-
,, dote, coram quo initium eſt, exhibeatur Epi-
,, ſcopo illius ſcriptam documentum cum nota loci,
,, & temporis, Teſtiumque qui celebrationi inter-
,, fuerunt.

CAP.

CAP. VIII.

De Obligationibus Matrimonio Conſcientiæ Conjunctorum.

§. I.

OBligationes Conjunctorum Matrimonio Concientiæ, de quibus hic diſſerere propoſitum eſt, reſpiciunt Prolem ex eo naſcituram. Inter exitioſos effectus, quos hoc Conſcientiæ Matrimonium parere ſolet jam *cap.* 3. recenſuimus, ſuſceptorum Filiorum vel impiam abnegationem, vel pravam educationem, uti & excluſionem eorum ab Hereditatibus, tum ex diſpoſitione Majorum, tum legum auctoritate delatis, idque præ difficili probatione legitimorum natalium.

§. II.

Malis hiſce ut remedium afferret Benedictus XIV. prudentiſſimo conſilio, ceu ſuperiori capite dictum eſt, Miniſtro hujus Conſcientiæ Matrimonii præcipit, ne ei interſit, niſi prius Conjuges monuerit ſobolem procreandam quamprimum Baptizari debere, & quidem in Eccleſia, in qua aliis Infantibus Sacramentum hoc indiſtincte confertur, eum uti legitimum debere agnoſci, tum bonis moribus imbui, & demum excludi minime debere ab Hæreditatibus ex Teſtamento & ab inteſtato. Tot .gitur ſunt obligationes Horum qui Matrimonio Conſcientiæ conjuncti ſunt erga proprios Filios, quot ſunt hæc, quæ ipſis fiunt monita ab ejus Miniſtro.

§. III.

Digitized by Google

§. III.

At dicet aliquis: Sunt hæ obligationes communes omnibus ſive Conſcientiæ, ſive publico Matrimonio conjunctis erga propriam ſobolem. Fateor. At quia experientia compertum eſt in ipſas ut plurimum hoſce peccare ſolere, qui Matrimonio Conſcientiæ ſunt conjuncti, oportuit ut eæ veluti propriæ nova lege ipſis injungerentur, ſeu mavis dicere, inculcarentur.

§. IV.

Hic vero haud ſubſtitit providentiſſimus Pontifex Benedictus XIV. Secum reputans facile ad operiendum hoc Matrimonium Conſcientiæ in Libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum nomina conſulto reticeri, juſſit, ut a Patre Baptizati, eoque defuncto ab illius Matre ſuſcepta proles Epiſcopo denuncietur, dictaque denunciatio fiat vel immediate per Parentes ipſos, vel per Literas eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis Parentibus deſignatam, ut certe & clare eidem Epiſcopo conſtet quod proles tali loco & tempore vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus Parentum Baptizati eſt legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Hanc autem peculiarem eſſe Matrimonio Conſcientiæ conjunctorum obligationem nemo non videt.

CAP.

CAP. IX.

De ea qua tenetnur obligatione cuſtodiendi ſilentium omnes quibus neceſſario Matrimonium Conſcientiæ notum eſſe debet, tum de ceſſatione hujuſce obligatione.

§ I.

QUantacumque ſit ſollicitudo hoc de quo diſſerimus Matrimonium Conſcientiæ occultandi, neceſſario cognitum ipſum eſſe debet alteri Conjugi, Superiori Eccleſiaſtico, Miniſtro, tum duobus Teſtibus. Num autem hi ad ſilentium cuſtodiendum teneantur, expendendum hic eſt.

§. II.

Quæſtio eſt diu multumque ventilata, an alter alteri ob ſecreta commiſſa ad ſilentium obligetur. Duo autem vulgo diſtingui ſolent caſus, an nimirum crediderim alteri ſecreta mea ſine ulla ſilentii promiſſione vel exactione; an vero ſilentii fidem ſtipulatus fuerim in anteceſſum. Negatur priori caſu, admittitur vero caſu poſteriori obligatio, quæ alteri ſilentium imponat.

§. III.

Sed, mea ſententia, hac haud opus eſt diſtinctione. Semper ac ſecreto aliquid alteri committitur, expreſſe licet hic haud promiſerit ſilentium, ad id obligatur

gatur ex tacito qui hoc caſu ſubeſt conſenſu. Sicuti enim in ipſis contractibus taçito conſenſu conveniuntur, quæ neutiquam verbis exprimuntur *leg. 51. princip. D. Locat.* Ita pariter & in ſecretorum commiſſione ſilentium tacite exactum, & promiſſum cenſetur. Confer *Stryk. Juridic. Diſſertat. vol.* 3. *Diſput.* 8. *cap.* 1. *n.* 16. *& plur. ſequent.* ubi in fine: *ſpectat*, ſcripſit *huc Moraliſtarum concluſio*: *obligatur quis ad ſilentium ex eo tantum, quia ſi proximi ſcretum releves, illi damnum illaturus ſis, quod ſine juſta cauſa, aut neceſſitate licitum non eſt*; *ſed contra legem naturalem de non nocendo proximo in anima, corpore, honore, fama, fortunæ bonis.*

§. IV.

Quiſque vel hinc ſtatim poteſt cognoſcere ad ſilentium cuſtodiendum omnes ad unum teneri quot quot neceſſario ſcire debent Matrimonium Conſcientiæ; quamvis ipſi expreſſe ſilentium neutiquam promiſerint; idque quia ſecreto ipſum iis committitur. At lege inſuper Eccleſiæ hæc obligatio firmata hodieque dici poteſt. Duo, ſi attendas Literas Encyclicas Benedicti XIV., in Epiſcopali Cancellaria cujuſque Diœceſis apud Miniſtrum qui bene audiat ab Epiſcopo deſignandum, ſervari debent Libri clauſi, & ſigillis obſignati. Continere unus debet hæc Conſcientiæ Matrimonia deſumpta ex documentis, quæ nulla interjecta mora Parochus, vel alter Sacerdos loco ipſius deſtinatus poſt benedictas ab ſe nuptias ad Epiſcopum dare debet de earumdem celebratione cum nota loci & temporis, & Teſtium qui interfuerunt. In altero deſcribenda ſunt nomina Bapti-

 zato-

zatorum, uti, & utriuſque Parentis cum adjunctis loci & diei Patrinorum, & Baptizantis ab ipſis Parentibus nuncianda, quotieſcumque in ordinario Baptiſmorum Libro eorumdem Parentum nomina reticentur. Et, quod notandum, hi duo Libri tunc ſolummodo aperiri queunt cum neceſſitas poſtulaverit vel deſcribendi alia id genus Matrimonia, & Baptiſmata, vel extrahendi documenta deficientibus aliunde probationibus, quæ ſint jus alicui quæſitum & in Judicio reddendum, oſtenſura. Documenta vero illa de Matrimoniis jam initis debet quiſque Epiſcopus apud ſemetipſum in ſecretiori loco ſervare.

§. V.

Quæ quicumque perpendet non poteſt non fateri Benedictum XIV. Epiſtola ſua Encyclica firmaſſe eam qua tenentur obligationem cuſtodiendi ſilentium cuncti illi, quibus Conſcientiæ Matrimonium notum eſt. Sed & alterum ab eademet Epiſtola Encyclica accedit validius argumentum firmatæ hujus obligationis. Per Encyclicam hanc Epiſtolam Matrimonium Conſcientiæ, uti mox dicemus, poteſt imo debet in Populum proferri, ſi Conjuges non impleant quod ab ipſa iis eſt præſcriptum. Quî quæſo clarius potuit Benedictus XIV. demandare, ut hoc excepto caſu, ſilentium cuſtodiatur?

§. VI.

Dices fortaſſis: Nulla in evulgantes Conſcientiæ Matrimonium ſtatuta eſt pœna ab Epiſtola Encyclica. Non nego. Sed hinc illud ſolum conficitur, quod Epiſtola hæc Encyclica lex imperfecta quantum ad fidem ſecreti dici poteſt. Juriſconſultis lex imperfecta dici-

dicitur, quæ pœnam haud ſtatuit in eum, qui contra eam faciat. Talem fuiſſe legem Cinciam, liquet ex *Ulpiano in Regul.tit.*1.expreſſe eam imperfectam vocante. *Imperfecta lex eſt*, *veluti Cincia*, *quæ ſupra certum modum donari prohibet*, *& ſi plus donatum eſt*, *non reſcindit*. Talis ante legem Cinciam erat & lex Valeria de provocatione, quam cum tertium ex eadem Familia tuliſſet M. Valerius Corvus Coſ. cum Apulejo Panſa anno U. C. 453. nihil ultra adjecit, quam ſi quis contra eam fecerit: *improbe factum*. Adi *Brumer. in Commentar. ad leg. Cinc. cap.* 3. *n.* 7., ubi & alias reperies leges imperfectas.

§. VII.

Non importune hic quæri poteſt, an qui Matrimonium Conſcientiæ manifeſtum fecit, præſtare quid teneatur? *De eo qui fidem ſecreti frangit tradunt Doctores* ait *Stryk. Juridic. Diſſert. vol.* 3. *Diſput.* 8. *cap. num.* 34., *& plur. ſequent.* „ quod alteri teneatur ad reſtitutionem omnis damni, & intereſſe, quod „ ille ex hac revelatione perpeſſus, ſeu quanti ipſius „ intereſt ſecretum revelatum non eſſe, ut ea propter actione legis Apuiliæ, & in ſpecie actione „ in factum experiri liceat per leg. Si quis 41. pr. „ verſ. ibidem Marcellus D. ad leg. Aquiliam. Qui te„ xtus quidem de publicante ſecreta Judiciorum lo„ quitur, ſed commode ad quemvis ſecretorum pro„ palatorem trahitur. Pariter & actioni injuriarum „ hic locus erit dict. leg. 41. ad leg. Aquil., præſer„ tim ſi appareat animo injuriandi ſecreta eſſe pro„ palata. Adde *Leyſer. in Meditat. ad Pandect. tom.* 8. *ſpecim.* 546. §. 8. in eamdem ſententiam eumtem.

 §. XII.

§. VIII.

Qui igitur Matrimonium Conſcientiæ publicant, id præſtare tenentur, quod Conjugum intereſt ipſum non eſſe publicatum. Sed quid ſit hoc quod vere Conjugum intereſſe poſſit, præſtarique propterea debeat, neceſſario expendere hic oportet. Id quod intereſt, ſeu ut vulgo dicitur *Intereſſe* varie definitur. Vide ſi lubet varias quas afferunt definitiones *Monzius & Martinus* in Tractatu quem una elucubrarunt *de eo quod intereſt cap.* 1.*per tot.* Mihi arridet ea quæ a Jacobo Gothofredo in Commentar. *ad L.* 25. *D. de Regul. Jur.* tradita eſt definitio: *Id quod intereſt*, ſunt verba doctiſſimi Auctoris, *definiri poteſt utilitas Adverſarii culpa intercepta*, *Judicis proinde officio æſtimanda*: Recteque idem Auctor ita explicat quid ſit utilitas intercepta: *dixi utilitas intercepta puta vel damno dato, vel lucro averſo intercepto nam in his duobus vertitur intereſſe l. ſi commiſſa* 13. *D. Rem ratam haberi & l. quidquid* 7. *C. Arbitr. Tutel. & leg. unic. C. de ſentent. quæ pro eo quod inter. Quare intereſſe modo damnum, modo lucrum nuncupatur l. Julianus* 13. *D. de Act. Empt. Nam & qui lucrum amittit, damnum facit l.* 2. *§. Merito* 11. *D. Ne quid in loc. public.*

§. IX.

Facile eſt hinc colligere eum qui contra fidem ſecreti publicat Matrimonium Conſcientiæ præſtare teneri quod Conjuges fecerunt damnum, tum quod ii amiſerant lucrum. Res vero exemplis illuſtrior redditur. Indignatus Pater injuſte exheredavit Filium quem ſcivit Matrimonio Conſcientiæ conjunctum

ctum eſſe cum Muliere imparis conditionis. Porro non tenetur ille qui violata lege ſilentii Matrimonium Conſcientiæ publicavit, præſtare Filio huic quod ei damnum inferre poteſt injuſta hæc exheredatio; idque quia Filio injuſte exheredato ſubveniunt Leges querela inofficioſi teſtamenti. At Filius hic injuſte exheredatus quidquid pecuniarum erogare in Judicio debuit, id ſi non ab Adverſario repetiit, repetere procul dubio poteſt ab eo qui fracta fide ſecreti Matrimonium Conſcientiæ publicavit. Damnum hoc cum ab hac publicatione, proveniat; jure propterea meritoque ab ipſius Auctore eſt rependendum.

§. X.

Pertinet exemplum hoc ad damnum datum. Ad lucrum amiſſum quod attinet, quid ſi Pater ex eadem indignatione Filinm illum non exheredaverit, ſed vix ei portionem quam dicimus legitimam reliquerit? Diſtinctione hac meo judicio opus eſt: Si Pater jam Filium hæredem inſtituerat, ſed ut ſcivit conjunctum ipſum eſſe Conſcientiæ Matrimonio cum imparis conditionis Muliere, mutato priori teſtamento, legitimam dumtaxat portionem ipſi reliquerit; tenetur certe qui Matrimonium illud publicavit, præſtare hoc quod Filius amiſit lucrum. At non eſt quod id ipſum affirmare poſſis, ſi prius Pater Hæredem Filium haud inſtituerat; licet ex ſcientia Matrimonii Conſcientiæ ab ipſo contracti, portionem tantummodo legitimam ei relinquat. Illud eſt præſtandum lucrum, quod amiſiſſe quis dici poteſt. Lucrum autem nullum amiſiſſe dici poteſt Filius hic antea a Patre neutiquam hæres inſtitutus.

§. XI.

§. XI.

Diſtinctio hæc indubitantius procedit quantum ad ceteros conſanguineos. Hi porro ſi Hæredem jam inſtituerant Matrimonio Conſcientiæ Conjunctum cum muliere imparis conditionis, ſed ex habita hujus matrimonii notitia, mutato priori teſtamento, nihil vel parum ei reliquerunt; nullus dubito quin is qui publicavit Matrimonium hocce, præſtare debeat hoc quod ab illo amiſſum eſt lucrum. Aliter vero dicendum eſt ſi Conſanguinei ipſum minime hæredem inſtituerant.

§. XII.

Alia afferre exempla haud vacat. Conſule tamen pro re nata *Manzium & Martinum* in Tractatu modo memorato *de eo quod intereſt*, tum & maxime qui de eo quod intereſt docte pro more differit *Domat. in Legib. Civilib. ſuo ordin. reſtitut. libr.* 3. *tit.* 5. *ſect.* 1. *& ſequent.*

§. XIII.

Nunc age quibuibus caſibus ceſſet obligatio cuſtodiendi ſecretum videamus. Si Encyclicam Fpiſtolam ſpectes Benedicti XIV., Matrimonium Conſcientiæ poteſt, imo debet ab Epiſcopo evulgari, ſi ſoboles procreata baptizata fuerit ſuppreſſis Parentum nominibus; ipſi vero Parentes minime intra triginta dies a nativitate numerandos ipſum Epiſcopum certiorem fecerint de Baptiſmate cum nota loci, & tempore adminiſtrati Sacramenti. *Quinimo* ita ait Epiſtola,, cum ſatis nobis experientia compertum ſit
,, in hujuſmodi negotiis homines in terram oculos
,, declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici,

,, & a

Digitized by Google

„ & a recte agendi ſemita revocari; mandamus id-
„ circo Matrimonia occulta a vobis evulgari, & no-
„ ta fieri, ſi certo vobis conſtiterit ex aliquo Ma-
„ trimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, &
„ baptizatam ſuppreſſis Parentum nominibus, nulla
„ præſtita vobis notitia, ut par erat ab illius Pa-
„ rentibus infra triginta dies a nativitate numeran-
„ dos. Ne autem contumaces, & inobedientes vio-
„ latæ fidei, proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimu-
„ lent; ſedulo a vobis curandum eſt, ut a Paro-
„ cho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione
„ Matrimonii a vobis deputando, Conjuges clare,
„ & aperte moneantur, ea lege & pacto illis per-
„ mitti ſecreti Matrimonii celebrationem, ut ſobo-
„ les inde procreanda non ſolum regeneretur Sa-
„ cro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuncietur
„ Epiſcopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati
„ Sacramenti, ac ſincera indicatione Parentum a
„ a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præ-
„ miſſum eſt; alioquin Matrimonium licet contra-
„ ctum data per Epiſcopum ſecreti fide in lucem
„ proferetur in gratiam Filiorum, & ad propulſan-
„ dam ab illis gravem nulloque pacto ferendam ja-
„ cturam.

§. XIV.

Alter addi poteſt caſus, ſi Vir E. G. Uxore adhuc vivente alterum contrahat Matrimonium. Lex illa quæ deferre jubet Reum tanti criminis ad Judicem ſuum, ab obligatione liberat cuſtodiendi ſilentium. Ita comparatum eſt, ut pro temporis & circumſtantiarum varietate illicita evadant non nulla quæ lici-

Digitized by Google

licita tum ſervanda erant. Id ipſum dic ſi Uxor ſuperſtite Viro alteri nubat.

§. XV.

Num publicare Matrimonium hoc Conſcientiæ poſſit Epiſcopur, vel Miniſter, vel aliquis de Teſtibus, qui ejus notitiam aliunde habuit? Nego. Et jure quidem meritoque. Dedecet, ſi veritas in pretio, eſt ad cuſtodiendum ſilentium obligatos famam, vel rumorem publicum aſſenſu ſuo confirmare. *Stryk. Juridic. Diſſert. vol. 3. Diſput. 8. cap. 5. n. 72. & plur. ſequent.*

CAP.

CAP. X.

De Legitimatione per ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ.

§. I.

DUæ inter alias in hac materia legitimationis per ſubſequens Matrimonium inſtitui ſolent quæſtiones. Una, an impari Matrimonio hæc ſit virtus legitimandi? Altera, an legitimatio hæc neceſſario requirat Inſtrumenta dotalia? Ut igitur ſtatui poſſit an & ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ vim habet legitimandi, expendendæ in anteceſſum ſunt hæ duæ quæſtiones; idque quia Conſcientiæ Matrimonium & impar eſt, & ad ſecretum ſervandum ſine Inſtrumentis dotalibus contrahitur.

§. II.

Ad primam quæſtionem quod attinet nulla afferri poteſt lex, qua Matrimonio impari adempta ſit ea, quæ Matrimonio tributa eſt virtus legitimandi. Injuria igitur negatur impari Matrimonio hæc legitimandi virtus Confer *Schoepfer. Synopſ. Jur. Privat. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 11. *Fajard. de Legitimat. per ſubſeq. Matrim. membr.* 3. *num.* 198.

§. III.

Objici vulgo ſolet *Lex.* 1. *C. de Natural. liber.* At quî aſſeri poteſt legem hanc Matrimonio impari ademiſſe vim legitimandi; quando haud conſtat hanc per ſubſequens Matrimonium legitimationem indu-

ctam fuiſſe tunc cum lex hæc lata fuit? Induxit utique hunc legitimandi modum ille ipſe Conſtantinus, qui Auctor eſt hujus legis. Sed in obſcuro eſt, an Conſtantinus quo tempore hanc tulit legem ipſum induxerat. *Ex leg. 5 Cod. de Natural. liber. &c.*, quæ eſt Imperatoris Zenonis, liquet Conſtantinum Conſtitutione ſua Matrimonio vim tribuiſſe legitimandi; ſed incertum eſt tempus hujus Conſtitutionis. *Jordens de Legitimat. diſput.* 1. *cap.* 6. §. 3.

§. IV.

Accedit quod ex conſtitutione Conſtantini per ſubſequens Matrimonium legitimabantur filii dumtaxat qui ante ipſam nati erant, non item qui poſt eam naſcebantur. Idque ipſum ſtatuit Zeno in *lege* 5. *C. de Natural. liber.* in qua Conſtantini conſtitutionem renovavit; atque ideo Homines hortatus fuit ad ſolutionem concubinatus, & Matrimonii coitionem juſtam. Prior Anaſtaſius *in lege 6. C. de eod. titul.* etiam in futurum hanc filiorum naturalium legitimandorum rationem haberi voluit. Eſt enim ibi ſeparata oratione legendum: *In poſterum nihilominus*: qua clauſula quod dixit initio legis: *in præſenti*, etiam in poſterum ſervari jubet. Non eſt igitur quod ex hac quæ objici ſolet Conſtantini conſtitutione aſſerere hodieque poſſis vim legitimandi haud eſſe Matrimonio impari; quando inducta ab ipſa conſtitutione legitimatio non egrediebatur filios ante eam natos.

§. V.

Sed quid hæc? Obvius eſt ſenſus hujus quæ objicitur *legis* 1. *C. de naturalibus liberis*. Irritum ea, ut li-

ut liquido patet ex ipſius verbis, declaravit Matrimonium impar, ſed non quodcumque, illud tantum initum Senatores ſeu Præfectos, vel quos in Civitatibus duumvirilitas, vel Sacerdotii, ideſt Phœniciarchiæ, vel Syriarchiæ ornamenta condecorant inter & ancillas, vel ancillarum filias, vel libertas vel libertarum filias, vel ſcenicas vel ſcenicarum filias, vel tabernarias vel tabernariarum filias, vel humiles, &abjectas, vel lenonum aut arenariorum filias, vel quæ mercimoniis publice præſunt. Recte *Brunneman. ad hanc legem primam num. primo & ſequent.* „ In dignitatibus ſuperioribus conſtituti *ait* non poſ„ ſunt cum libertinis, ſcenicis, meretricibus taber„ nariis, vel harum filiabus, aliiſque ſuſpectis mu„ lierculis nuptias contrahere. Ratio, ne proſtitua„ tur dignitas, ac ampliſſimi ordinis ſplendor hu„ juſmodi conjugio contaminaretur, & vileſceret. „ Si ſecus fiat, neque uxor neque liberi ſunt, & quod „ tali uxori, vel liberis donatum, per legitimam „ ſobolem, aut fratres ſororeſve, aut parentes re„ vocatur, aut his ceſſantibus per Fiſcum. Quando „ enim complexus punibilis, vel illicitus, tunc & „ lucrum inter has perſonas turpe eſt; turpia au„ tem lucra, maxime deficiente legitima ſobole, per „ Fiſcum auferuntur.

§. VI.

Mutatum poſtea (1) fuit hoc jus, permiſſumque fuit Matrimonium hocce quamvis adeo impar ab ipſo jure

(1) Libet hic Juris Romani hiſtoriam de impari Matrimonio breviter, ſummatimque deſcribere. Principio triplicis erat gene-

jure civili ut liquet *ex novell.* 51. *novell.* 78. *cap.*3. *novell.* 89. & *novell.* 117. *cap.* 4., unde excerpta eſt Authentica *ſed novo jure Cod. de Natural. liber.* Nec dubium quin ex hoc Matrimonio legitimetur proles, ſi qua

generis Matrimonium , 1. per uſum 2. per emptionem 3. per confarreationem . In mariti autem arbitrio poſitum erat cujuſvis generis matrimonium contrahere . Si tertii generis Matrimonium arridebat , tum Uxor conſors erat Mariti ſacrorum, bonorum , nominis , dignitatis ; nequaquam vero ſi placebat Matrimonium vel primi , vel ſecundi generis .

Sublata poſtmodum fuit libertas hæc ; cautumque fuit ut ne Patribus connubium eſſet cum Plebeis . Confer *Livium libr.* 4. *cap.* 6. At indignata Plebs movit in Patritios arma calamo deſcripta Liviano : „ an eſſe ulla
„ major contumelia poteſt quam
„ partem Civitatis velut conta-
„ minatam indignam connubio
„ haberi ? Quid eſt aliud quam
„ exilium inter eadem mœnia ?
„ Sane lege id prohiberi & con-
„ nubium tolli patrum & ple-
„ bis , id demum contumelioſum
„ eſt plebi . Cur non ſancitis ne
„ vicinus ſit patritio plebejus ,
„ ne eodem itinere eat , ne idem
„ convivium ineat .

Credibile admodum eſt abrogatas id temporis fuiſſe leges , quibus Patribus connubium cum Plebe prohibitum fuerat. Sed poſtmodum Lege Julia denuo ſtatutum fuit . „ Qui Senator eſt, quive filius
„ nepoſve ex filio, pro nepoſve ex
„ filio nato cujus eorum eſt, erit .
„ Ne quis eorum Sponſam , Uxo-
„ remve ſciens dolo malo ha-
„ beto libertinam , aut eam quæ
„ ipſa cujuſve pater , mater ar-
„ tem ludricam facit , fecerit ;
„ neve Senatoris filia , neptiſve
„ ex filio , promptiſve ex ne-
„ pote , filio nata : libertino ei-
„ ve qui ipſe , cujuſve pater ,
„ materve artem ludricam facit ,
„ fecerit : ſponſa nuptave ſciens
„ dolo malo eo : neve quis eo-
„ rum dolo malo ſciens ſpon-
„ ſam uxorem habeto „ Vide *l.* 44. *D. de Rit. Nuptiar.*

Ex *l.* 1. *C. de Natural. liber.* quæ eſt Imperatoris Conſtantini , ſi Senatores , vel Duumviri , vel Perfectiſſimi (ſic legendum non præfecti ut prior monuit *Cujacius in not. ad Ulpian. titul.* 13.) vel Sacerdotes Provinciarum

ſi qua antea fuerat ſuſcepta, & quidem etiam ſecundum jus civile. Vide Interpretes Titul. Decretal. Qui filii ſint legitim. *Pirhing. num. 36. kinig. n. 23. Schmlazgnub. n. 53. & ab ipſis citatos.*

§. VII.

rum veluti Aſiarchæ Syriarchæ, duxerint humilem abjectamque perſonam ancillam libertam, ſcenicam tabernariam, tabernarii, aut arenarii filiam, vel eam quæ mercimoniis publice præfuit non eſt Matrimonium, liberi nec juſti, nec naturales ſed neque juſti fieri poſſunt judicio Patris, reſcriptove Principis, & incapaces ſunt ſicut ſpurii; incapax etiam uxor.

Declararunt vero Imperatores Valentinianus, & Martinianus ecquænam dicenda ſit Mulier humilis & abjecta. „ Humilem, *inquierunt*, & abjectam fœminam minime eam judicamus intelligi quæ licet pauper ab ingenuis tamen parentibus nata ſit. Unde licere ſtatuimus Senatoribus & quibuſcumque ampliſſimis dignitatibus prædictis ex ingenuis parentibus natas, quamvis pauperes in Matrimonium ſibi accipere, nullamq. inter igenuas & opulentiores ex divitiis & opulentiore fortuna eſſe diſtantiam humiles vero abjectaſque perſonas eas tantummodo mulieres eſſe cenſemus, ancillam, ancillæ filiam, libertam, libertæ filiam, ſcenicam, ſcenicæ filiam, tabernariam, tabernarii vel lenonis, aut arenarii filiam, aut quæ mercimoniis publice præfuit. Ideoque hujuſmodi inhibuiſſe nuptias Senatoribus harum fœminarum quas modo enumeravimus æqum eſt: *L. C. Inceſt. & inutil. nupt.*

Ex *leg. 23. C. de Nupt.* cujus auctor fuit Juſtinianus Mulier ſcenica (quæ in ſcena & theatro corporis ſui ludribio facit quæſtum *l. 2. §. ultim. D. de Vis qui notantur infamia*) ſi hanc probroſæ vitæ conditionem deferat, ſpeciali Principis reſcripto impetrato, vel nudæ dignitis obtento honore, habebat jus connubii etiam cum Senatore, aliove in dignitate conſtituto dotalibus inſtrumentis compoſitis.

Sed poſtea ex novellis ejuſdem Imperatoris Juſtiniani Senatores, viri clariſſimi, viri perfectiſ-

§. VII.

Sunt qui autumant hoc de quo diſſerimus impar Matrimonium Jure Canonico permiſſum permiſſum primum eſſe *in cap.* 20. *de Sponſal. & Matrimon.* Sed an legitimandi vim ipſum de Jure Canonico habeant, non conveniunt. Alii affirmant, ut *Wieſtner. ad modo citat. Titul. Decretal. num.* 36. *Krimer. ad eumd. titul. n.* 1419. *Fachin. controverſ. Jur. libr.* 3. *cap.* 53. *Forſter de Succeſs. cap.* 21. *num.* 7. Negant alii inter quos principatum tenet *Vaſquius controverſ. uſufrequent. lib.* 6. *cap.* 41. *n.* 1.

§. VIII.

Sed, ſi dicendum quod res eſt, omnes toto errant Cœlo. Auctor *cap.* 20. *de ſponſal.* eſt Clemens III. qui anno 1188. Eccleſiam regere cæpit. Quomodo igitur affirmari poteſt a Jure Canonico permiſſum primum eſſe Matrimonium impar; quando jus civile ab uſque Juſtiniani tempore ipſum permiſerat? Sed permiſſum licet a Jure Canonico Matrimonium impar primum dicatur, quæri nec poſſet, an legitimandi vim habeat ipſum de Jure Canonio. Si lege aliqua civili virtus legitimandi denegata eſſet impari huic Matrimonio, quæſtionis eſſe poſſet an tributa ea eſſet

fectiſſimi, & ceteri Matrimonio conjugi poſſunt cum omnibus illis mulieribus, quibuſcum conjugi prohibebantur Lege Julia tum *lege* 1. C. *de Natural. liber.* ſi reſipiſcant, ancillis dumtaxat exceptis. *Novell. Si novell.* 78. *cap.* 3. *novell.* 89. *novell.* 117. *cap.* 4. Conſule de his ominibus *Ludovig de different. Jur. Roman. & Germanic. in dignitat. Uxoris different.* 2. *in not. lit. E.* Adde ſi lubet *Bingham. origin. Eccleſiaſt. tom.* 9. *libr.* 22. *cap.* 2. §. 6.

eſſet Jure Canonico, quo non ſolum impar Matrimonium eſt permiſſum, ſed & major Matrimonio legitimandi virtus tributa videtur, ut ex *cap. 6. qui filii ſint legitimi*. Sed non eſt quod quæſtio hæc inſtitui queat; quando lex nulla civilis impari Matrimonio denegavit unquam virtutem legitimandi.

§. IX.

Tranſeo ad alteram quæſtionem. Non una in quæſtione hac omnium Interpretum eſt ſententia. Ad legitimationem per ſubſequens Matrimonium Inſtrumenta dotalia neceſſaria eſſe tenent *Schultingius in enarrat. Pandect. tit. de his qui ſui vel alieni Juris ſunt* §. 9. *Timæus Faber diſput. ad Inſtitut. 6. theſ.* 1. *Hoenonius diſput.* 11. *theſ.* 20. *Hunnius ad Treutler. vol.* 1. *diſput.* 2. *theſ.* 6. *quæſt.* 26. *Lauterbach. de Legitimat. per ſubſeq. Matrim. theſ.* 24. *& ſequent.* & ut alios taceam *le Brunn. de ſucceſion. lib.* 1. *cap.* 2. *ſect.* 1. *diſtinict.* 1. *n.* 2.

§. X.

Contra ſentiunt alii ad legitimationem hanc opus haud eſſe Inſtrumentis dotalibus; ſed non omnes eadem incedunt via. Non dotalia ſed nuptialia tamen Inſtrumenta exigunt *Noodt. in Commentar. ad tit. de his qui ſunt ſui vel alieni juris* §. *Secundus modus Vinn. in Commentar. ad* §. *ultim. Inſtitut. de Nupt. n.* 4. Quodlibet ex ſcripto deſumptum Matrimonii argumentum, veluti profeſſionem apud acta requirunt *Cujacius ad novell.* 12. *part.* 2. *& libr.* 23. *obſervat. cap.* 4. *Ott. ad* §. *ultim. Inſtitut. de Nupt.* Neque dotalia, neque nuptialia Inſtrumenta, neque aliud ſcriptum Matrimonii argumentum, ſed ſolum quacum-

que

que tandem ratione legitime probetur Matrimonium ſubſequens deſiderant *Voet. ad Pandect. libr. 25. tit. 7. num. 12. Bachov. ad Treutler. vol. 1. diſput. 2. theſ. 6. litt. F.*

§. XI.

Ut in tanta diſcrepantia quid ſentio dicam, ante tempora Anaſtaſii Inſtrumenta dotalia ad hanc per ſubſequens Matrimonium legititimationem haud requirebantur. Imperator Zeno *in leg. 5. Cod. de Natural. liber. &c.* ſoli Matrimonio nulla Inſtrumentorum dotalium mentione facta, vim tribuit legitimandi. Sed Nullus dubito quin a temporibus Anaſtaſii requiſita ea fuerint. Quotquot poſtilla occurrunt Juris noſtri loca de legitimatione hac agentia, ut ſunt §. 13. *de Nupt. & 2. de Heredit. quæ ab inteſt. defer. Inſtitut. l. 6. 10. & 11. Cod. de Natural. liber. novell. 12. cap. 4. 18. cap. ultim. 74. princip. & 89. cap. 8.*, ea omnia ad unum mentionem faciunt Inſtrumentorum dotalium & quidem plerumque ABLATIVIS ABSOLUTIS, quos conditionem importare notant Noſtri *ex leg. 109. de Condit. & Demonſtrat.* Accedit & hoc longe gravius. In Novella modo citata 89. *cap. 11. §. 1.* diſerte Inſtrumenta dotalia inter modos legitimationis recenſentur. *Naturalibus provenientibus* ſunt ipſiſſima verba *nequaquam jus legitimorum eis adjicitur, niſi omnino aut per Curiam, aut per noſtras Conſtitutiones, QUÆ DOTALIUM INSTRUMENTORUM INTRODUXERUNT MODUM.*

§. XII.

At vero dicet aliquis. Vis legitimandi ſoli Matrimonio tributa eſt. Matrimonium autem ſolo conſen-

ſenſu contrahitur. Inſtrumenta dotalia ad ejus perfectionem haud deſiderantur. Iis probari ſolummodo poteſt. Si igitur probari aliunde certo queat, denegari ipſi ex defectu Inſtrumentorum dotalium nequit vis legitimandi. Illa vero tam crebra mentio in locis juris noſtri Inſtrumentorum dotalium ideo facta eſt; quia eſt creditum commodius probari ipſis poſſe tranſitum a concubinatu ad Matrimonium. At nil impedit quominus hac deficiente probatione, alia, modo concludens & ipſa ſit, fiat & attendatur Matrimonii probatio.

XIII.

Sed leve totum hoc eſt. Si ſoli Matrimonio, uti ſumitur, vis tributa eſſet legitimandi, procederet utique argumentatio. At ecquiſnam affirmare poterit vim legitimandi ſoli Matrimonio eſſe tributam? Matrimonium filiorum non procreatorum, ſed procreandorum cauſa initur. Ut ergo filii antea nati legitimentur, id a lege eſt. Potuit Lex hoc iis beneficium vel non dare, vel dare, ſed ut ſibi convenientius videbatur. Dedit ſed una intervenientibus Inſtrumentis dotalibus. De hoc ut dictum modo eſt, & repetere hic oportet, liquido inde conſtat, quod non ſolum mentionem fecit Inſtrumentorum dotalium ABLATIVIS ABSOLUTIS, qui conditionem important, ſed & expreſſim inter legitimationis modos ipſa dotalia Inſtrumenta recenſuit. Non eſt proinde quod Matrimonio vim tribuere poſſis legitimandi, ubi deficiant Inſtrumenta dotalia, quæ ſimul lex deſiderat. *Tim. Faber. diſput. 6. theſ.* 1. *Hunn. ad Treutler. vol.* 1. *diſput.* 2. *theſ.* 6. *quæſt.* 26. Adde qui tum hoc, tum alia diluit objecta eruditiſ-

 ſimum

ſimum *Jordens de Legitimat. diſput.*2. *cap.* 3. §. 4. *&* *plur. ſequent.*

§. XIV.

Id de Jure Civili. Quid autem dicendum de Jure Canonico? Si unum, aut alterum excipias ut præcipue *Lauterbach. de Legitimat. per ſubſequens Matrim. theſ.* 25. *Chriſtian. Thomas. in diſputat. de uſu practic. Inſtitut. de Legitimat. cap.* 2. §. 3., ſententia eſt communis opus de Jure Canonico haud eſſe Inſtrumentis Dotalibus, ut hæc per ſubſequens Matrimonium legitimatio fiat. Cui communis opinionis hæc a pleriſque reddi ſolet ratio. De Jure Civili ad legitimationem hanc ideo neceſſaria erant Inſtrumenta idotalia; quia de tranſitu a concubinatu ad Matrimonium conſtare certo non poterat, niſi Inſtrumentis dotalibus declaraſſet Maritus ſe illam non amplius ut concubinam, ſed utu xorem habere velle. At ſi Matrimonium contrahitur ad præſcriptum Juris Canonici tum præviis proclamationibus tum conſenſu coram Parocho & Teſtibus præſtito, certius de hoc tranſitu conſtat. Quid igitur opus amplius eſſe poteſt Inſtrumentis dotalibus? Confer *Bohemer. ad tit. Decretal. Qui filii ſint legitimi* §. 25. *Stryk. in Uſu Modern. Pandect. lib.* 1. *tit.* 6. §. 10. *Peregrin. Manuduct. ad Juriſprud. lib.* 1. *tit.* 10. *part.* 3. §. 1. *n.* 54.

§. XV.

Probatur & mihi communis hæc ſententia ſed alia de ratione, quod nimirum Alexander III. *in cap.* 6. *qui filii ſint legitimi*, uti & antea Imperator Zeno *in leg.* 5. *Cod. de Natural. liber. &c.* ſoli Matrimonio vim legitimandi diſerte tribuit. *Tanta* ait *eſt* *vis*

vis Matrimonii vel ut legitur in Appendic. ad Concil. Lateranenſ. III. p.33. c. 1. apud *Harduinum tom.*1. *p.* 2. *pag.*.1819. *SACRAMFNTI*, *ut qui antea ſunt geniti poſt contractum Matrimonium legitimi habeantur*. Confer qui hanc ipſam reddunt rationem *Harpect. ad* §. *ultim. num.* 5. *de Nupt. Inſtitut. Hilliger. in ſuo Donell. enucleat. libr.* 2. *cap.* 21. *in notat. litt.* F. *Sarmient. Selectar. Interpret. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. *Wumſer. Jur. Controverſ. libr.* 1. *tit.* 10. *controverſ.*15.*n.*14. *Samuel. de Cocceii Jur. Controverſ. libr.* 1. *tit.* 6. *quæſt.* 16. *in fin. Forſter. de ſucceſſion. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 6. Poſtremo *ſcripſit* „ addiderunt quidam ad hanc etiam „ legitimationem neceſſaria eſſe Inſtrumenta dotalia ..... Verum Canonum Interpretes hæc Inſtrumenta ad legitimationem nec deſiderari, nec requiri communi ſententia adſerunt ..... Nam Alexander Pontifex Exonenſi Epiſcopo reſcripſit tanta eſſe vim Matrimonii, ut qui antea ſint geniti poſt contractum Matrimonium legitimi habeantur, nulla prorſus mentione de Inſtrumentis facta. Si igitur derogat in caſu cauſante, quod Matrimonium valeat ſine Inſtrumentis; ergo in cauſato, ſcilicet legitimatione, idem obſervari voluit alias in materia correctoria facta derogatio principali, fiat etiam in eo quod in conſequentiam ejus ſequitur ...... & ſublata ratione legis aliquid inducentis tollitur inductum ..... Denique in Matrimoniis tanquam ſpiritualibus negotiis Canones ſequimur, a quibus cum nihil hac de re „ ſtatuatur, merito ſententiæ verbiſque illorum acquieſcere debemus „. *Le Brunn de ſucceſſion. lib.*1.

 cap. 2.

cap. 2. *ſect.* 1. *num.* 3. Adde & Bohemer. ſibi ceteroquin contrarium *ad citat. cap.* 6. *not.* 42. *Ita* inquit *legitur in collectione Decretorum Alexandri III. tit.* 62. *c.* 5. *p.* 334. *Sed in appendice ad Concil. Lateranenſ. III. p.* 33. *c.* 1. apud *Harduinum tom.* 6. P. 2. *p.* 1819. *legitur SACRAMENTI cui hunc legitimationis effectum tribuere videtur Pontifex, ut omnem omnino maculam deleat.*

§. XVI.

Convenit inter omnes ſervandum ubique hac in materia eſſe Jus Canonicum; ſed inter omnes non convenit, an Matrimonium ſine Inſtrumentis dotalibus initum potis ſit de Jure Canonico legitimare quantum ad omnes effectus. Negant *Vaſq. & qui pauci eum ſequuntur*. Auctor hic *controverſ. uſufrequent. libr.* 5. *cap.* 41. *num.* 3. Infertur *dicit* „ etiam deciſio illius quæſtionis; ſcis enim, quod ſi poſtquam „ quis ex concubina filium ſuſcepit naturalem ſine „ dotalium Inſtrumentorum interventu, eam in „ uxorem duxit, licet per tale Matrimonium ille „ filius naturalis inſpecto Jure Civili legitimus non „ fieret, quia eo jure Inſtrumentorum dotalium in- „ terventus neceſſarius erat, ut legitimitas ei fi- „ lio contigeret, nec ſolum Matrimonium ſufficie- „ bat...... Tamen Jure Canonico legitimitas con- „ tingere non deſinit, licet talium Inſtrumentorum „ confectio non interfuerit, ut videtur eſſe com- „ munis opinio, quam etiam in Foro Cæſareo ob- „ ſervandum eſſe firmat..... Contrariam tamen ſen- „ tentiam, ut licet ſine Inſtrumentorum confectione „ Matrimonio contracto filius naturalis antea natus „ legi-

„ legitimetur in Terris Imperii quoad ſubſtantiam
„ Matrimonii, & quo ad omnia dona; quæ Matri-
„ monio lex canonica debit; non tamen legitime-
„ tur quoad ſucceſſionem Parentis, quæ a mero ju-
„ re civili deſcendit „. At ſententia affirmans & communior, & verior eſt, ut videre eſt apud *Fajard. de Legitimat. membr. 3. n. 99. & plur. ſequent.* ubi & ejus rationes afferuntur, tum diluuntur objecta.

§. XVII.

Ex his quæ de una itemque altera quæſtione longius ſane quam propoſitum erat dicta ſunt, ſponte ſua ni fallor ſequitur per ſubſequens Conſcientiæ Matrimonium tametſi impar, & ſine dotalibus Inſtrumentis contractum, prolem antea natam legitimari. Erravit propterea *le Brunn.* qui *de ſucceſ. libr. 1. cap. 2. ſect. 1. diſtinct. 1. num. 6.* ſcripſit per ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ prolem antea natam ex hoc potiſſimum non legitimari quod contrahitur ipſum ſine dotalibus inſtrumentis.

CAP.

CAP. XI.

De Matrimonio Conſcientiæ putativo.

§. I.

P*Utativum* Matrimonium illud hic dicimus, quod legitime contractum eſt inter Conjuges, qui ex ex aliquo, quod ſuberat impedimento conjugi nequibant; ſed contractum eſt bona vel utriuſque, vel alterutrius Conjugis fide (1): impedimento vero illo poſtmodum detecto, irritum eſt declaratum *Henell. de Dotalit. cap.*4. §. 10. *Hert. de Matrim. putativ.* §. 6. *& ſe-*

(1) Alexander III. *in cap.* 2. *Qui Filii ſint legitim.* diſerte ait liberos ex *putativo* Matrimonio natos legitimos eſſe, & Parentibus ſuccedere. Quinimo Innocentius III. *in cap.* 14. *eod. titul.* hoc procedere inquit, etiamſi unus conjugum ſciverit impedimentum; modo alter ignoraverit. At Cæleſtinus III. *in cap.* 10. *hoc ipſo titul.* contrarium videtur ſentire verbis hiſce: „ publi„ cæ honeſtatis juſtitia prohi„ bente Matrimonium inter eos „ contrahi non potuit, & con„ tractum debuit ſeparari; ac „ per hoc cum Filii nec per Ec„ cleſiæ permiſſionem, nec per „ paternam ignorantiam excu„ ſentur, ad ſucceſſionem Bo„ norum paternorum non viden„ tur aliquatenus admittendi.

Ad vitandam manifeſtam hanc contrarietatem *Gonzal. ad citat. cap.* 10. *lit.* C. ideo aſſerit Cæleſtinum III. Filios ex Matrimonio illo natos, uti illegitimos a Patris ſucceſſione excluſiſſe; quia Conjuges illi: *aut ignorantiam non habuerunt ſcientes impedimentum publicæ honeſtatis inter eos dari; aut habuerunt, affectata ignorantia fuerat*. Recurrit vero *Hertius de Matrimon. puta-*

& ſequent. Bona fides ab errore vel ignorantia proficiſcitur. Error uti & ignorantia aut juris eſt, aut facti. Sed qualis juris tum facti error vel ignorantia parere poſſit hanc quæ in Matrimonio *putativo* requiritur bonam fidem docet *Hertius de Matrimon. putativ.* §. 17. Conſule *& Palæott. de not. & Spur. cap. 9. n. 5. ad fin.*

§. II.

putativ. §. 23. unice ad ignorantitiam affectatam.

At, ſi licet quod ſentio libere eloqui, conciliationem hanc rejiciunt verba illa Cœleſtini III. *Filii nec per Eccleſiæ permiſſionem, NEC PER PATERNAM IGNORANTIAM excuſentur.* Qui potes affirmare Conjuges impedimentum publicæ honeſtatis vel ſciviſſe, vel affectate ignoraſſe; quando Summus Pontifex ignorantiam admittit, nec exprimit, an ignorantia illa fuerit affectata nec ne? Interpretatio hæc a divinatione haud differt, atque ideo rejicienda omnino eſt.

Aliud igitur dicendum. In ſpecie *cap.* 2. quæ evenit anno 1180. ambo Conjuges, ut legenti patet, ignorabant impedimentum; nec Alexander III. reſcripſit de caſu quo unus tantum ignoraſſet impedimentum, Accidit caſus hic ſub Pontificatu Cœleſtini III. anno 1192. Unum virum impedimentum ignoraſſe evincunt verba illa: *PATERNAM ignorantiam.* Viſum autem fuit Cœleſtino III. *in cap.* 10. ignorantiam unius haud ſuffragari. Accidit hic ipſe caſus ſub Pontificatu Innocentii III. anno 1201. ut ex verbis illis: *IGNARAM penitus quod ipſe copulaſſet duxerit in uxorem.* Sed Innocentius III. *in cap.* 14. cenſuit & unius ignorantiam ſuffragari. Contrarietas igitur vere eſt *cap.* 10. inter & *cap.* 14.; nec, ſi ex vero loqui velimus, ulla excogitari poteſt plauſibilis conciliatio. Quid vero agendum? Sequi debemus *cap.* 14. utpote poſterius ad Regulam *cap.* 1. *de Conſtitution. in 6.* Maxime quia & uſus ipſum approbavit. Ubicumque terrarum unius Conjugis ignorantia ſuffragatur. *Stryk. de Succeſs. ab Inteſtat. diſſert.* 1. *cap.* 2. §. 51.

§. II.

Plures iique inſignes ſunt hujus Matrimonii putativi effectus. Mire vero inter ſe Doctores de effectibus hiſce diſſentiunt (2). De iis diſſerere inſtituti ratio minime patitur. Vide de ipſis, ubi res poſtulet *Hertium de Matrimon. putativ. a* §. 21. *ad* §. 28. Adde ſi lubet *& Gonzal. ad cap. 2. num. 5. & ſequent. Qui filii ſint legitimi* & ab eo citatos. Hic tantummodo ex *Hertio* duas proponemus Regulas, quibus ni fallor ſine diſcordia tum ſine erroris periculo ferri de iis judicium poteſt.

§. III.

Prior eſt: *Quæ communi jure inſunt nuptiis veris, etiam putativis ſaltem bona fide utentem quod attinet, ineſſe cenſentur*. Altera eſt: *Quæ ex jure ſingulari, vel privilegio veris nuptiis tribuuntur, ad putativas citra legem non pertinent*. Primæ Regulæ hæc a laudato Auctore redditur ratio. *Illi qui bonam fidem habuit, & errore fuit lapſus, nec cauſa fuit ignorationis, nihil imputari poteſt, ut adeo quamobrem communi jure privari debeat nulla ſubſit cauſa.*

(2) Major diſſenſio in hoc eſt, an per ſubſequens Matrimonium *putativum* legitimentur filii antea nati. Affirmant *Gonzalez ad cap. 2. num. 2. qui Filii ſint legitim. Lauterbach. Exercit forenſ. 4.* §. 8. *Hert. de Matrimon. Putativ.* §. 22. *Fajard. de Legitimat. per ſubſequens. Matrim. a n. 165. ad plur. ſequent.* Negant vero *Zoes. ad titul. decretal. Qui filii ſint legitimi n. 22. Hericourt in leg. Eccleſiaſt. ſuo ordin. reſtitut. tom. 2. art. 3. cap. 5. n. 39. in not. Fachin. controverſ. jur. libr. 3. cap. 55.* alioſque citans *Sarmient. ſelect. interpretat. lib. 1. cap. 6. num. 2. & ſequen.*

cauſa. Hæc vero Regulæ ſecundæ. *Privilegia ob rationis paritatem ad Perſonas non expreſſas per interpretationem doctrinalem non ſunt transferenda & extendenda*.

§. IV.

Nunc ut ad propoſitam materiam deveniamus, videndum in primis, num Matrimonium Conſcientiæ *putativum* eſſe queat; tum vero an effectibus gaudeat *putativi* Matrimonii. Ad primum quod attinet dubium inde oritur, quod Matrimonium Conſcientiæ-contrahitur ſine proclamationibus; ex omiſſione autem proclamationum in Conjugibus eſſe dicitur impedimenti vel ſcientia, vel affectata ignorantia, quæ excludit bonam fidem in Matrimonio *putativo* requiſitam. *Fajard. de Legitimat. per ſubſeq. Matrimon. n.* 176. *& plur. ſequent.*

§. V.

Sed tametſi Matrimonium Conſcientiæ abſque proclamationibus contrahatur; poteſt ſi nihil aliud obſtet, *putativum* eſſe. Aliud eſt ſi Matrimonium contrahatur omiſſis proclamationibus, non impetrata a Superiore Eccleſiaſtico diſpenſatione. Aliud ſi ex diſpenſatione Eccleſiaſtici Superioris omittantur in Matrimonio proclamationes. Priori ſane caſu eſſe in Conjugibus dicitur ſcientia, vel ignorantia affectata impedimenti. Et hoc ſtatuit *Innocentius III. in cap.* 3. *de Clandaſtin. Diſpenſat.* ubi demandata publicatione Matrimonii. Si quis vero *ſcripſit* „ hujuſmodi clandeſtina, vel interdicta conjugia inire præſumſerit in gradu prohibito etiam ignoranter, ſoboles de tali conjuctione ſuſcepta prorſus

 „ ille-

„ illegitima cenſeatur, de Parentum ignorantia nullum habitura præſidium, tum illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur „. Et, quod notandum, *Innocentius III.* ex omiſſione proclamationum non præſumpſit in Conjugibus vel ſcientiam, vel affectatam impedimenti ignorantiam; ſed in ejus pœnam juſſit, ut Conjuges haberentur vel pro ſcientibus, vel pro affectate ignorantibus, ut liquet ex verbis: *etiam ignoranter .... de Parentum ignorantia*, quæ monſtrant agere Summum Pontificem de Conjugibus, qui in ignoratione verſabantur impedimenti.

§. VI.

Utilis porro eſt hæc obſervatio; idque quia locus hoc in caſu haud datur contrariæ probationi; prout datur ubi lex quid præſumit. Recte *Bohemer. de colliſion. Præſumption. cap.* 1. §. 8. caſus illos, *ſcripſit* „ ubi Lex aliquid abſolute in pœnam alterius „ definit & determinat. non poſſe referri ad materiam præſumptionum; quia reſpectu Judicis in pœnam alterius hoc pro vero & certo ſupponendum eſt.

§. VII.

Poſteriori vero caſu non eſt quod vel ſcientia, vel ignorantia affectata impedimenti in Conjugibus eſſe dici queat. Si Innocentius III. in pœnam omiſſionis proclamationum, juſſit uti modo dictum eſt, ut habeantur Conjuges vel pro ſcientibus vel pro affectate ignorantibus, ignorantia eſſe dici poteſt in iis, qui ex Superioris diſpenſatione Matrimonium ſine proclamationibus contraxerunt. Hi quum in legem proclamatio-

mationum minime peccaverint, incurrere nequeunt mox dictam pœnam ſtatutam in eos, qui propria auctoritate audent Matrimonium nullis præmiſſis proclamationibus contrahere. Vide *Fajard. de Legitimat. per ſubſequ. Matrimon. membr.* 3. *n.* 182. *& ſeq.*

§. VIII.

Majus dubium eſt, ut ad alterum de quo diſſerere propoſui tranſeam, numquid Matrimonium Conſcientiæ *putativum* gaudeat effectibus putativi Matrimonii? Obſtare hæc videntur: Vulgo traditur duo *ſpecialia* concurrere haud poſſe. Duo vero concurrerent *ſpecialia*, ſi Matrimonium Conſcientiæ *putativum* effectibus gauderet Matrimonii *putativi*. Speciale quid eſt Matrimonium Conſcientiæ, hoc ipſo, quod non contrahitur ſecundum Regulas Juris Canonici, præviis nimirum proclamationibus, tum facta poſtmodum ejus deſcriptione in ordinario Matrimonum Libro. Pariter non niſi ſpeciali juri tribui poteſt, quod *putativum* Matrimonium gaudeat effectibus Matrimonii veri.

§. IX.

Sed hæc tanti haud ſunt, ut effectus Matrimonii *putativi* negari poſſint Conſcientiæ Matrimonio. Si audiremus *Duarenum Anniverſ. Diſput. libr. primo cap.* 56. *Petrum Barboſ. in leg.* 1. *part.* 3. *num.* 47. *D. ſolut. Matrim. Fachin. controverſ. Jur. libr.* 8. *cap.* 75. *verſic. Nunc de ſingul.* & ut alios taceam *Soarez ad Gomez variar. Reſolut. libr.* 1. *cap.* 2. *n.* 12. *& ſequent.* irrideremus vulgarem illam traditionem quod concurrere duo *ſpecialia* nequeunt. *Quod autem* inquit *Duarenus de ſpecialium concurſu comminiſcuntur adeo*

ineptum, *nugatoriumque*, *ut propemodum id recitare nos pudeat*. Non abſimiliter loquuntur *Petr. Barboſ.* & *Fachin.*Optime *Soarez* ratio *ait*,, a noſtro Gomezio
,, adducta non poſſe duo ſpecialia concurrere futilis
,, ac vana prorſus eſt . Teritur vulgo ea Regula a
,, pleriſque omnibus Interpretribus ..... Sed ſemper falſa, atque adeo abſurda mihi viſa eſt. Cur e-
,, nim duo ac plura ſpecialia conjugi non poterunt,
,, ſi rei favor merebitur, ac nullum impedimentum
,, id diſſuaſerit? Denique probat contrarium effica-
,, citer Lex ultima Cod. ad Sen. Conſult. Vellan. lex
,, licet §. 1. D. Jur. Dot. &c. Textus autem in leg. 1.
,, Cod. de Dot. promiſſion., qui hujus erroris cauſa
,, una ipſis fuit, longe aliter intelligi debet, ut &
,, Doctores proximi laudati obſervarunt; quippe
,, quia ut noviſſima Coſtani interpretatio, tanquam
,, minus probabilis, minus juris, ac juris rationibus
,, conſentanea ſilentio præfereatur, ut etiam illa
,, Socin. decralatio, quam inducunt Duar. & Coraſ.
,, & apprime confirmat Hermenopul. ut non omni-
,, no certa rejiciatur, juxta ea, quæ opponit Co-
,, ſtanus .... certe vel Joan. Crot. expoſitio in
,, dict. leg. admitti poteſt ac debet, vel commodius
,, ac planius dicetur quod in illius legis primæ ſpe-
,, cie Maritus non recte agebat ad dotem ſibi pro-
,, miſſam, nec præſtitam, cum magis utique prius
,, agere deberet, ut boni Viri arbitrio dos ſibi con-
,, ſtitueretur, quod xe Bald. &c. colligi poteſt. Quam
,, ob rem non Imperator abſolute actionem Marito
,, negat, ſed ex illa cauſa, quod dos fuerit ſibi promiſ-
,, ſa, nec fuerit præſtita, actionem illi haud eſſe pro-
,, ponit. §. X.

Digitized by Google

§. X.

Sed tràdito illa, ſive vera, ſive falſa altas adeo in Foro radices egit, ut evelli difficile poſſit. Retineatur igitur; ſed nullum faceſſere poteſt negotium. Solemne habent noſtri cujuſvis Regulæ tot afferre exceptiones, ſeu ut ipſi ajunt *fallentias*, ut nulla jam amplius loco ſuo ſtare, officioque ſuo fungi liquido poſſit, uti conqueritur & quidem non injuria *Jacob. Gothofred. in Præfatione ſui Commentar. ad tit. D. de Regul. Jur.* Plures pro more etiam attulerunt exceptiones hujus Traditionis, ſeu Regulæ. Duas hic ad rem facientes afferemus. *Hoc tamen limita* ita ex communi Doctorum ſenſu loquitur *Reyger. in Theſaur. Jur. vol.* 1. *litt. I. verb. Jus num.* 42. *notabiliter verum eſſe quod duo ſpecialia concurrere non poſſunt, quando ex eodem fonte illa procedunt, vel ad eumdem effectum, & ita procedunt ex diverſo fonte, vel ad diverſos effectus, tunc concurre poſſunt*. Ecquis autem eſt, qui negare poterit hæc quæ in propoſita quæſtione cocurrere dicuntur duo *ſpecialia*, ſi *ſpecialia* revera ea ſint, a diverſo fonte procedere, tum ad diverſos tendere effectus; Impedire propterea traditio illa nequit quominus ea concurrant.

CAP.

CAP. XII.

De Legibus Secularis *Poteſtatis*, *earumque vi circa* Conſcientiæ *Matrimonium*.

§. I.

DE malis quæ ex Matrimonio Conſcientiæ evenire ſolent jam ſupra verba fecimus. Mala hæc animo agitantes & Principes *ſeculares* Matrimonium hoc e Regnis ſuis quantum in ipſis erat eradicare ſtuduere. Huc pertinet ordinatio anni 1639. a Chriſtianiſſimo Rege Ludovico XIII. promulgata. Dèſirant *ſunt verb. artic. 5.* „ pourvoir à l' abus qui „ commence a s'introduire dans notre Royaume, „ par ceux qui tiennent leurs mariages ſecrets, & „ cachès pendant leur vie, nous dèclarons les enfans qui naîtront de ces mariages, & que les parties ont tenus juſqu'ici, ut tiendront à l'avenir „ cachès pendant leur vie, qui reſſentent plutôt la „ honte d'un concubinage, que la dignitè d'un „ mariage, incapables de toutes ſucceſſions, auſſi- „ bien quæ leur poſtèritè.

§. II.

Ordinatio hæc fuit ſemper in Gallia ſervata, licet aliqua cum moderatione, ut monſtrant allata a *Serieux de Contract. Matrim. tom.* 1. *ſect.* 5. §. 16. *num.* 12. placita, ſeu ut vocant *Arreſta*. Quinimo veluti Lex favorabilis extenſa potius, quam reſtricta fuit,

fuit. Extenſa fuit I. Ad Matrimonium Conſcientiæ a Gallo extra Regnum contractum . Mariage *ait Serieux*
„ contractè par un François hors de France, avec une
„ etrangere, tenu ſecret & cachè, ne peut produi-
„ aucuns effets civils, ſoit de communautè ou de
„ douaire pour la Femme, ſoit de ſuccesion pour
„ les enfans, ſur les biens ſituès en France. Ar-
„ rêt du vingt-huitième Mars 1647. Journal. des Au-
„ diences, Tome premier, livre 5. chap. 12. „ II. Ad Matrimonium quod proclamatum una vice fuerat, ita ut diſpenſatio fuerit impetrata a reliquis duabus duabus proclamationibus. Sur les concluſiones de M. le Nain *inquit idem Serieux* „ qui ôte les effets
„ civils à une veuve, qui ne conſiſtoient qu'en la
„ rèpètition de la dot reconnue de dix mille livres
„ & en l'uſufruit d'une ſomme de dix mille liv.
„ donnèe par contrat de mariage; parce que le
„ mariage, quoique fait après le publication d'un
„ ban dans les Paroiſſes des Contractans, & diſpen-
„ ſe des deux autres, & par le propre Curè, en
„ prèſence de quatre tèmoins, avoit ètè cachè; la
„ femme ayant pris même la qualitè de fille dans
„ des actes, depuis le mariage. Notables Arrêts,
„ tome premier, Arrêts ſoixantième, Traitè des
„ Diſpenſes, chapitre 43. où il eſt dattè du 25. Mai.

§. III.

Effectibus omnibus civilibus apud Germanos haud gaudere Matrimonium Conſcientiæ patebit ex iis quæ mox de Matrimonio ad morganaticam dicemus. In Regno Neapolitano Rugerius I. anno 1140. Sancimus *inquit*. „ Lege præſenti volentibus omnibus con-
„ tra-

„ trahere Matrimonium neceſſitatem imponi univer„ ſis Hominibus Regni noſtri & Nobilibus maxime „ poſt Sponſalia celebrata ſolemnitate debita & Sa„ cerdotali Benedictione præmiſſis Matrimonium ſo„ lemniter & publice celebrari . Alioquin noverint „ a modo morientes contra noſtrum Regale edi„ ctum neque ex teſtamento, neque ab inteſtato ſe „ habituros Hæredes legitimos ex clandeſino Ma„ trimonio & illegitimo contra noſtram ſanctionem „ procreatos. Mulieres etiam dotes aliis nubentibus „ legitime debitas non habere. Rigorem cujus ſan„ ctionis omnibus illis remittimus, qui promulga„ tionis hujus tempore jam Matrimonium contra„ xerint. Viduis autem volentibus ducere Virum „ hujus neceſſitatis vinculum relaxamus „ . Sed an etiamnum Conſtitutio hæc in Neapolitano Regno vigeat haud auſim affirmare. Id vero certum eſt die 30. Martii 1742. Carolum tunc utriuſque Siciliæ & nunc Hiſpaniæ Regem, quem bono Reipublicæ natum Deus Optimus Maximus diu ſoſpitet, atque fortunet, Regali Cameræ S. Claræ reſcripſiſſe publicandas fore Encyclicas Literas Benedicti XIV., ſed ea adjecta conditione, ut quod attinet ad effectus civiles Matrimonii hujuſmodi, nil detractum intelligatur Regiæ poteſtati.

§. IV.

Videamus modo num jus ſit Principibus civiliese ffectus Conſcientiæ Matrimonio adimendi. Matrimonium uti *contractus* poteſtati *ſeculari* eſt ſubjectum. Matrimonium inquit *D. Thomas in ſupplement. qu. 50. artic. unic. ad quart. in quantum eſt in officium naturæ ſtatuitur*

lege naturæ, *in quantum eſt Sacramentum ſtatuitur Jure Divino*, *in quantum eſt in officium Communitatis ſtatuitur lege civili*. Agnoſcis hinc Principibus jus eſſe leges de Matrimonio uti contractu ferendi (1). At ſi mala perpendes quæ Conſcientiæ

Ma-

(1) Principes ex hac qua pollent poteſtate Leges de Matrimonio uti contractu ferendi vix civiles effectus adimere, ei queunt; irritum vero ipſum declarare nequaquam poſſunt. Confer *Goard. Theor. & Prax. Jur. Canon. tom. 5. quæſt.* 14. §. 3. Et quidquid pauci in contrarium ſentiant, Galliæ illæ ordinationes, prima nimirum Henrici II. anno *1556.*, altera Henrici III. anno *1579.*, ac tertia Ludovici XIII. anni *1629.*, civiles dumtaxat effectus ademerunt Matrimonio a Filiis invitis vel inſciis Parentibus contracto. Nec dubitare de hoc ullo modo potes, ſi attendas quod anno *1629.* evenit. Clerus Gallicanus Lutetiæ Pariſiorum tunc in Comitiis congregatus Ludovico XIII. ſupplicem hunc obtulit libellum. „Rex „ humillime ſupplicatur ut conſiderare non pigeat, quantum „ ſit momentum in hoc articulo, qui eget expoſitione ad „ duarum difficultatum elucidationem. Prima eſt ut non aliter inteliigantur eæ voces valide aut invalide contracti matrimonii, quam per relationem ad contractum civilem, & „ nullatenus ad contractum ſpiritualem Sacramenti. Secunda ut non adſtringantur Eccleſiaſtici ad judicandum ſecundum hujus Edicti ſimulque Bleſenſis articulos, ſed „ juxta Sacros Canones & Eccleſiaſtica decreta, quæ ſunt „ unica Regula & Norma Judicii Eccleſiaſticorum. Hi enim „ non poſſunt aut debent Juriſdictionem, quam a ſolo Deo „ collatam habent circa res ſpirituales, ab ipſis Laicis mutuari. Quapropter neceſſe eſt ex „ iſto articulo verba reſecare: „ & obligabuntur Eccleſiaſtici „ judicare ad hujus articuli normam.

Supplici huic libello Cleri Gallicani, hoc a Magno Regni Cancellario, aliiſque ſanctioris Conſilii Officialibus ſcripto datum fuit Reſponſum nomine Regis: „ Commonitio Cleri quod „ ſpe-

Matrimonium præcipue ante Ecyclicam Epiſtolam Benenedicti XIV. progignere ſolebat; ſimul agnoſcis potuiſſe Principes Matrimonio huic Conſcientiæ civiles effectus non injuria denegare. Hac via extipare ipſum poterant; prout publica ſalus requirebat.

§. V.

„ ſpectat ad priorem difficultatatem ſic reſoluta fuit: Verba „ iſta valide aut invalide contracta Matrimonia non eſſe „ aliter explicanda quam per ſolam relationem ad contractum „ civilem per laicos Judices. „ Altera patiter difficultas juſta „ & rationi congrua viſa fuit „. Cui Reſponſo innixi saniores Theologi & Juriſconſulti Galli ſentiunt Matrimonium a Filiis in Gallia invitis vel inſciis Parentibus initum, validum eſſe, ſolumque effectibus civilibus deſtitui ut videre eſt apud *Benedictum XIV. de Synod. Diæceſan. lib. 9. cap.* 11. *num.* 5., qui propterea jure miratur quod Juvenin..... „ metuerit ſuum calcu„ lum adjicere tot dictorum Gal„ licanorum ſententiæ, Regia „ etiam declaratione firmatæ, & „ decidere noluerit an re vera in „ Gallia Matrimonia inita a Filiis „ fam. ſine conſenſu Parentum „ ſint valida quoad ſubſtantiam, „ etſi civilibus effectibus deſti„ tui nemo dubitet.

Juvat vero hic exſcribere quæ *Goord. Theor. & Prax. Jur. Canonic. tom.* 5. *quæſt.* 14. §. 3. habet adverſus Juriſconſultos illos illos Gallos, qui tametſi admittere videantur, memoratas ordinationes effectus civiles tantummodo ademiſſe Matrimonio a Filiis inito Parentibus invitis vel inſciis; tamen ex præſumptione eaque ut ipſi ajunt *juris & de jure* raptus ſeductionis irritum ipſum eſſe tenent; ſi minores Filii ſint. *Il ait Doctiſſimus Auctor* „ eſt encore vrai que pluſieurs „ de nos Juriſconſultes & entr' „ autres d'Hericourt.... avan„ cent que nos Magiſtrats ſup„ poſent toujours que la ſedu„ ction eſt inſeperable de ce „ defaut de conſentement, & „ que quand il ſe trouve joint „ à la minoritè il ſuffit ſans „ autre preuve pour faire juger „ que le Mineur à ete ſubornè. „ Mais le contraire ſe prouve „ dit l'Auteur des Memories du „ Clerge .... par leurs pro„ pres Arreſtes, ſe ſont ceux

„des

§. V.

Afflictus, vir ut illis temporibus non indoctus, in rationem inquiſivit, quamobrem Conſtitutio modo indicata Matrimonium quod tunc clandeſtinum dicebatur, punire potuerit excludendo Filios a Parentum ſucceſſione, tum denegando Uxori jus petendæ dotis: Cogitavi *inquit num.* 12. & 13.,, quæ ratio potuit movere hunc Regem & ſuum Conſilium
N 2 ,, ad

,, des 26. Mars 1654. qu'on lit ,, chez Soëfve . . . . 13. Juillet 1664., 6. Septembre 1684., ,, 3. Mars 1703., & 28. Juin ,, 1221. Le premier concerne ,, un Soldat Mineur, auquel ſa ,, ſa Mere avoit ſans aucune rai- ,, ſon ſolide refusè ſon conſen- ,, tement; le troiſieme au ſuiet ,, d'un autre mineur auquel ſon ,, Pere l'avoit pareillement re- ,, fusè par mauvaiſe humeur, ,, quoique ſon mariage fut hon- ,, nête & ſortable; le quatriè- ,, me pour garçon de dixi-hvit ,, ans qui avoit èpousè une jeu- ,, ne veuve minèure, quoique ,, ſa Mere, qui etoit en même ,, temps ſa tutrice, n'eut ja- ,, mais voulu agrèer cette al- ,, liance ſous pretexte que la ,, veuve avoit beaucoup moint ,, de bien que lui; le cinquie- ,, me fut rendû ſur les conclu- ,, ſions de M. l'Avocat General ,, Gilbert, qui mit hors de la ,, Cour & des procès le ſieur ,, Toblet Gentilhomme & Offi- ,, cier dans les troups du Roi, ,, qui avoi enlevè la fille mi- ,, neure de Madame de Varimont, ,, & l'avoit enſuite èopousèe, ,, pour raiſon de quoi les Ju- ,, gés ſubalternes l'avoient con- ,, damnè par contumace a avoir ,, la tete tranchèe, après qu'il ,, eut juſtifiè de mauveis traite- ,, mens que cette Mere faiſoit à ,, ſes Enfans, & la propoſition ,, qui ètoit entre lui & elle pour ,, la condition, l'âge & les biens. ,, C'eſt donc mal à propos qu' ,, un Auteur rècent avance qu'on ,, tient au jourd'hui paur maxi- ,, me certaine dans le Royaume, ,, que le defaut des conſente- ,, ment des Peres, Meres Tu- ,, teurs ou Curateurs eſt un de- ,, faut eſſentiel qui rend le con- ,, tract invalide & empêche ab- ,, ſolument le Sacrament d'o- ,, perer.

Digitized by Google

„ ad confirmandam hanc conſtitutionem; & dixi quod
„ hæc eſt ratio, quia iſta pœna de qua loquitur iſta
„ conſtitutio non eſt contra libertatem Matrimonii,
„ quia ille qui deſiderat contrahere Matrimonium,
„ de facili poteſt adhibere ſolemnitatem benedi-
„ ctionis conjugii publice; quod non eſt ſic in ca-
„ ſu de quo loquitur Joan. Andr. &c., ibi enim erat
„ ſtatutum pœnale, quod Filiifamilias non poſſunt
„ contrahere Matrimonium ſine conſenſu Patris, li-
„ cet tale ſtatutum ſit conforme cum jure civili....
„ imo dicitur habere majorem æquitatem quam jus
„ Canonicum . . . . . tamen non valet tale ſtatu-
„ tum, quia impeditur libera poteſtas contrahendi
„ Matrimonium propter pœnam, quam poſuit ſta-
„ tum. Nec obſtat quod poteſtas Laicorum nihil po-
„ teſt in materia Matrimonii neque principaliter,
„ nec quoad pœnas; quia, fateor, quando pœna, quæ
„ imponitur revocaret libertatem contrahendi Ma-
„ trimonium; ſed iſta pœna qua Filii non ſucce-
„ dant in bonis Patris contrahentis Matrimonium,
„ non publice, nec cum benedictione Sacerdotali
„ non annullat Matrimonium, neque facit retrahe-
„ re Parentes a deſiderato Matrimonio, ex quo iſta
„ ſolemnitas eſt honeſta, & rationabilis, de facili
„ poterunt ipſam adhibere, & d. Lex regia privat
„ Filios bonis paternis, & in iſtis bonis temporali-
„ bus magna eſt poteſtas Principis ſecularis . . . .
„ & ideo Bartol. &c. dicit quod ſtatutom quod non
„ liceat contrahere Matrimonium cum certis homi-
„ nibus ſub pœna, licet non poſſit annullare Ma-
„ trimonium, tamen quantum ad pœnam valet, &
„ idem

„ idem dicit ibi Ang. & Jaſ. &c. & pro iſta mea ratione allego gl. &c. ubi dicit , quod ſi lex civilis mulieri contrahenti Matrimonium certo modo imponat pœnam lucri delati a lege civili , talis lex eſt ſervanda quoad dictam pœnam, & cum il- gloſ. tranſeunt . . . . & licet poſſet dici quod ibi pœnæ ſunt impoſitæ favore Filiorum , hic autem in præjudicium filiorum . Tamen reſpondetur quod Rex quoad bona ſubditorum habet liberam poteſtatem legem condendi, & privandi eos ex culpa Parentum . . . . . . & puniuntur hic Filii ex culpa Parentum adhibentium ſolemnitatem prædictam in Matrimoniis ex lege Regia . . . . . Nec eſt parvi pendenda auctoritas domini Andreæ hic & aliorum quos refert Felinus &c. Nihilominus remitto me (*utinam & qui id temporis ſcribunt virum hunc pietate quoque adeo inſignem ſequerentur*) „ determinationi Sactæ Matris Eccleſiæ, quæ nunruam poteſt errare .

§. VI.

Maneat jus eſſe Principibus denegandi effectus civiles Matrimonio Conſcientiæ. At non ideo aſſero poſſe Filios ex eo natos a Parentum ſucceſſione PENITUS excludi. In hoc in quo ſumus ſtatu non primævæ bonorum communionis, ſed dominii rerum , Juris naturæ (2) profecto eſt, ut Filii Parentibus ſuccedant.

(2) *Chriſtianus Thomaſius de Legitim. Vivent. cap.* 3. §. 23. *& plur. ſequent.* mordicus negat debitam de jure naturæ eſſe Filiis ſucceſſionem Parentum. Hæc ei eſt palmaris ratio . Et quidem , *ſunt ejus verba* §. 23. „ ſi a ſententiis Juris Conſultorum & „ Impe-

dant. Succeſſionem Liberorum, *ita appoſite ad rem ait doctiſſimus Henricus de Coceji ad Grotium de Jur. Bell. & Pac. libr. 2. cap. 7. §. 3. verb. ſucceſſio ab inteſtato* ,, neceſſariam non fuiſſe in eo ſtatu ubi omnia
,, omnibus ſufficiebant ante diximus. At aucto ho-
,, mi-

,, Imperatorum in Legibus Ro-
,, manis abſtrahamus, & rem ex
,, natura negotii conſideremus,
,, res omnis abſque ullo dubio
,, eſſe videtur. Officium Patris
,, omne præprimis vero illud
,, quod intuitu Bonorum præ-
,, ſtat regulariter, tamdiu durat,
,, quamdiu liberi ejus educatio-
,, ne opus habent. His adultis,
,, & ſi ipſi quid acquirere va-
,, leant, ceſſat educatio, ceſſat
,, etiam onus alimenta præben-
,, di. Raro igitur officium Pa-
,, rentum durat per integrum
,, vitæ ſpatium. Et ſi duraret,
,, morte tamen haud dubie ,, uti
,, omnia jura, ita omnes obliga-
,, tiones, & adeo etiam officium
,, Parentum ſolveretur. Falſum
,, ergo eſt, quod Parentes Libe-
,, ris bona ſua, aut certam eo-
,, rum partem jure ſtricto relin-
,, quere teneantur, quanquam
,, benignum ſit aliquando, &
,, æquum ut id faciunt. Dico
,, aliquando. Nam ſæpe id qui-
,, dem nec æquitas videtur po-
,, ſtulare. Educavit Pater Filium,
,, & ad eam capacitatem perdu-
,, xit, ut hic plura bona acqui-
,, ſiverit & adhuc acquirat, quam
,, Pater, ipſe poſſidet. Quis hoc
,, caſu diceret Patrem adverſus
,, æquitatem naturalem peccare,
,, ſi pauxilla ſua bona relinquat
,, omnia vel liberis aliis non-
,, dum educatis, vel Uxori ſuæ
,, etſi Novercæ Filii divitis, vel
,, etiam Amico cuidam ſelecto
,, nulla proximitate eum attinen-
,, ti? Finge etiam Patrem mul-
,, ta bona adhuc poſſidere, Li-
,, beros adultos pauca; eſſe ta-
,, men hos in eo ſtatu, ut ju-
,, ſtis laboribus, quantum ſuf-
,, ficit ad vitam ſobrie agendam
,, acquirere valeant. Quis hoc
,, etiam caſu Patrem indiſtincte
,, adigeret, ut ſine iniquitatis
,, nota non poſſit aliis quam Li-
,, beris iſtis bona relinquere?
,, Non opus habet ſubſidiis alie-
,, næ liberalitatis, qui labore
,, unde ſe ſuſtentet, acquirere
,, poteſt, & divitiæ plurimis Ho-
,, minibus plus nocent, quam
,, proſunt. Homo ſapiens pau-
,, cis

„ minum numero, & occupatis prope omnibus Terræ rebus jus occupandi non amplius ſufficit alendis omnibus hominibus; & homines hoc ſtatu nati revera excluderetur ab illo jure defectu rerum, quæ nullius ſunt. Huic juri reparando non niſi unum

„ cis contentus divitias non rejicit nec optat tamen. Nec adeo ſine ratione quidem Pater olim Filios ſuos, ſi fatui ſint, hæredes inſtituit; ſi ſapientes exheredavit. Finge denique indigentem eſſe Filium adultum, & in extrema paupertate conſtitutum, ſimul vero ineptum ad acquiſitionem bonorum, tanquam hominem inertem & ignavum, Patrem autem, quantum in ipſo fuit, omnem curam adhibuiſſe, ut Filius iſte honeſtum vitæ genus eligeret, ſatisfecit jam Pater hac cura officio, & iniquus eſſet in Rempublicam ſi Homini huic ignavo bona ſua relinqueret. Sed neque in Liberis non dum adultis ubique iniquitatis accuſari poterit, ſi aliis bona relinquat. Quid enim ſi Pater Virum amicum ſuum hæredem inſtituat, eique tutelam & educationem liberorum ſuorum commendet? Quid ſi Pater intelligat divitias bonam indolem ſæpe impedire, paupertatem contra ei calcar addere, ut ita Liberos ſuos bonis privet, ut a tenera juventute aliis inſerviendo laboribus adſueſcant? Vides quorſum te vertas, nullum argumentum id evincere, quod Pater Liberis teneatur jure naturæ bona ſua, vel horum non contemnendam partem relinquere.

Sed prompta eſt *Chriſtiano Thomaſio* reſponſio. Si duraſſet ſtatus illa primævæ bonorum communionis (quam dum dico, *negativam* intelligo) Pater vix Filiis alimenta præſtare debuiſſet per id temporis, quo ipſi præ tenera ætate occupatione quærere ad victum neceſſaria nequiiſſent. Sed non eſt quod hoc ipſum dici queat mutato ſtatu illo, & introducto dominio rerum.

Deus Optimus Maximus bona hujus Terræ conceſſerat non hiſce vel illis, ſed omnibus cujuſvis ætatis hominibus. Deum *ſcite ſcri-*

Digitized by Google

,, unum remedium eſt, ut ſcilicet liberi ſuccedant
,, Parentibus; qua ſola ratione omnibus proſpectum
,, eſt, neminique hominum fit injuria. Data enim
,, ſucceſſione liberorum, omnibus hominibus ſupereſt
,, jus quoddam occupandi etiam occupata terra;
,, quia

te ſcripſit Clariſſimus Genuenſis Epitom. de Iur. & offic. lib. 1. cap. 11. §. 5. & ſequent. ,, a quo
,, homines procreati ſunt, ſer-
,, vanturque, velle ut ſint, ſe-
,, que ſervent, ac bene beate-
,, que ſint, cum eſt perſpicuum
,, ex univerſi ipſius lege, inſi-
,, toque vitæ omnibus appetitu;
,, tum Dei natura vetat dubita-
,, re; quippe quia nulla eſſe
,, poteſt voluntatum pugna. At
,, nemo poteſt eſſe, neque ſe ipſe
,, conſervare ſine ullo bonorum
,, telluris uſu; ea animantium
,, natura, ea mortalium; præ-
,, potens ergo illa mundi cauſa
,, jus facit omnibus rebus tellu-
,, ris utendi fruendi. Quid enim
,, vitam largiretur quibus vitæ
,, denegat ſubſidia? Quod cum
,, ſit natura inſitum; primævum
,, eſt, & ab homine inſeparabi-
,, le. Ac vero fac ne iſtiuſmo-
,, di jus competat; uti ergo ne-
,, queant niſi inique; non vult
,, ergo Deus ut ſint. Vult igi-
,, tur ut utantur fruanturque.
,, Ingenitum eſt igitur utendi
,, jus . . . . Non potuit Dei
,, eſſe voluntas ut primi tan-
,, tum mortales bonis terreſtri-
,, bus uterentur, fruerenturque;
,, quia non eos tantum vitales
,, progenuit, vitæque appeten-
,, tes, ac rebus telluris indi-
,, gos; ſed omnes præque quot-
,, quot in hanc vitæ auram ve-
,, niunt. Igitur tametſi primi
,, homines jus acceperunt uten-
,, di fruendique, accipere non
,, potuere jus reliquos exclu-
,, dendi; ſiquidem hoc jus pu-
,, gnat cum Dei facto. Homi-
,, nes igitur in communione uni-
,, verſali procreati ſunt. Porro
,, eſt nunc eadem hominum con-
,, ditio naturalis quæ fuit a
,, principio: nam omnes & re-
,, rum indigi naſcuntur, & cum
,, jure ad vitam, a qua nemo
,, alterum excludere niſi ſceleſte
,, poteſt. Igitur etiam nunc ju-
,, re illo naturæ primævo in
,, communione procreamur, ut
,, iniquiſſimum ſit, niſi facto ſuo
,, dilapſus ſit, ullum ab omni
,, vitæ inſtrumento repellere,
,, coge-

„ quia omnibus hominibus ſunt Parentes quorum bo-
„ na poſt mortem quaſi occupare poſſunt . Quod
„ proinde ex jure naturali ſolum ſuprereſt , id ſo-
„ lum eſt naturale : Atqui ex occupationis jure na-
„ turali , quo promiſcue omnes homines occupant ,

O „ ſolum

„ cogereque mori . Quis enim „ homo alteri homini , paris „ cum ſe naturæ , dicat im- „ perioſe morere „ ? Confer & *Lockium de Regimin. civil. cap.* 4. §. 1.

Multiplicatis Hominibus difficile ne dicam impoſſibile erat in ſtatu illo primævæ Communionis permanere . Ad pacem ſervandam opus fuit ab illo recedere , & dominium rerum introducere ; idque conſentiente ipſo Jure naturæ , quippe quod nil magis exoptat quam ut pax inter Homines ſervetur . Sed hoc negari haud poteſt , quod damnum fuit illatum futuris Hominibus . Amiſerunt ii quod ex æqua Dei in omnes Beneficentia jus habebant in omnia Terræ bona . Hoc autem eſt damnum. *Interceptio,* recte ait Koeler exercitat. Jur. natural. 5. §. 981. *ejus ad quod alteri in ſtatu naturali jus competit, damnum eſt in eodem ſtatu . Ejuſmodi damnum dicitur directe datum a Grotio. . . . .* Porro idem Jus naturæ dictat ut damnum hoc rependatur . Damna illata , *dicit idem Kobeler citat. exercit. Jur. natur. 5. §. 996.* „ reparare obligamur . Ponamus „ enim aliquem non teneri dana aliis data reparare non obli- „ garemur efficere , ut malum „ ortum ex Læſione ceſſet , & „ ex conſequenti jure gauderet „ aliis inferendi mala ex læſio- „ ne oriunda , id eſt damna , „ quod contradicit §. 970. Er- „ go damna illata ſunt repa- „ randa .

At ſi hanc filiorum Parentibus ſucceſſionem excipias , ecqua alia occurrit ratio magis juri naturæ conveniens damnum hoc rependendi ? Nil porro juſtius , quam ut qui cauſa fuit ut ego exiſterem ; is mihi damnum rependat , quod intulit illud quo gaviſus & ipſe eſt dominium . Introducto igitur dominio ad rependendum illatum ab eo danum , juris naturæ eſt , ut Filii Parentibus ſuccedant . Neque obligatio hæc , qua Parentes jure naturæ tenentur in filios , ceſ-

ſare

„ ſolum ea occupationis ſpecies ſupereſt qua liberi „ occupant bona Parentum mortuorum; ergo ſucceſſio liberorum eſt juris naturalis„ Sed & lege quæ deinceps habet illuſtris Auctor ut veritatem hanc magis, atque magis confirmet. Quî igitur convenire poteſt ut Filii ex Matrimonio Conſcientiæ nati, a quibus omnis abeſt culpa, ea omnino priventur Parentum ſucceſſione, quæ non civili, ſed naturali jure debita ipſis eſt.

§. VII.

Dices: Filii ex Matrimonio Conſcientiæ nati per leges declarantur illegitimi (3). De jure autem naturæ Filii legitimi non item illegitimi ſuccedere utrique

ſare inde poteſt, quod Filii vel propriis bonis, vel induſtria propria ſeſe ſuſtentare valeant. OpulentiaCreditoris modus haud. quaquam eſt liberandi a ſua obligatione Debitorem, vel jus naturæ ſpectes, vel jus civile. Ex his ut vides retiones *Chriſtiaui Thomaſii* corruunt omnes.

Dixeris fortaſſis: Si de jure naturæ ſuccedere Filii Parentibus debent, quî Parentes per Leges civiles poſſunt de bonis ſuis pro libito diſponere; modo eam Filiis relinquant portionem, quæ Legitima appellatur? Tollere ſane jus civile nequit hanc Filiorum Parentibus ſuccesionem. At eam potuit determinare. *Jus civile*, ait Ulpianus in l. *6*. D. de Legib., *neque in totum a naturali vel gentium jure recedit, nec per omnia ei ſervit. Itaque cum aliquid addimus vel detrabimus juri communi jus proprium id eſt civile efficimus*. Et jure vel ideo determinavit, ut Filii in officio erga Parentes contineantur.

(3) In ea Juriſconſulti Galli ſunt ſententia, ut qui ex Matrimonio Conſcientiæ naſcuntur, ii quamvis ex ordinatione anni 1639. a ſucceſſionibus excludantur; illegitimi tamen minime ſint. *Terraſſon. conſult. 2. ad prim. quæſtion Serieux de Contract. Matrimon. tom. 1. diſcurſ. præ-*

Digitized by Google

que Parenti debent. At, ſi dicendum quod res eſt, illegitimos declarare natos ex Conſcientiæ Matrimonio, quid nimium eſt. Matri-monium Conſcientiæ non concubinatus ſed Matrimonium eſt. Sed eſto quod Filii ex Conſcientiæ Matrimonio nati illegitimi jure declarari queant; non ideo denegari iis poteſt ſucceſſio Parentum. Scite celebr. *Volf. de Jur. natur. part. 7. cap. 5.* §. 1079. : *ſcripſit* „ Naturaliter liberi

prælimin. ſect. 5. §. *16.* Un Mariage, *inquit*, „ tenu ſecret pen-
„ dant trente ans fait dans una
„ Paroiſſe où il n'y avoit point
„ de Regiſtre fut declare bon
„ & les Enfans legitimes, ma
„ incapables de ſucceſſions : Fer-
„ riere in ſuo Dictionario Juris
„ & Praxis verbo Matrimonium
„ ſecretum : La Combe in ſua
„ Iurisprudent. Canonic. verbo
„ Impedimentum diſtinct. 12. ar-
„ ticul. 2.

At noviſſime „ Maillane in ſuo
„ Dictionario Juris Canonici ver-
„ bo Matrimonium a l'egard *ait*
„ des Mariages ſecrets que plu-
„ ſieurs appellent auſſi Mariage
„ de Conſcience, il ſont abſo-
„ lument reprouvès dans ce Ro-
„ yaume. Voicè comme en par-
„ le la declaration du 26. No-
„ vembre 1639. artic. 5. Deſi-
„ rant .... Conforment à cette
„ Loi des Arrétes on dèclarè bâ-
„ tards les Enfans iſſus de tel
„ Mariage. Recuil de Juriſprud.
„ Canon.

A priori vero opinione haud eſt recedendum. Nullum in ordinatione anni 1639. occurrit verbum, quo illegitimi declarati dici poſſint Filii ex Matrimonio Conſcientiæ nati. Excluduntur utique a ſucceſſionibus, ſed non ideo illegitimi cenſeri queunt declarati. Tantum vero abeſt ut Placita Curiarum Galliæ Filios hoſce illegitimos unquam declaraverint, ut habuerit pro legitimis ut videre eſt apud *Serieux Ferriere*, alioſque. Quod demum attinet ad *la Combe* mirum ſane eſſe debet quod *Maillane* ipſum pro ſua citet ſententia; quando is *ubi ſupra* pariter pro legitimis habet Filios ex Conſcientiæ Matrimonio natos.

„ ex illicito concubitu nati æquale jus habent ad
„ hæreditatem Parentum cum liberis ex juſtis nu-
„ ptiis. Quoniam enim illicitus Parentum concubitus
„ tanquam factum, quod a voluntate liberorum ex
„ eodem natorum minime pendebat, iiſdem impu-
„ tari nequit. Ideo naturaliter inter liberos ex il-
„ licito concubitu & juſtis nuptiis natos, utpote qui
„ utrique non ſunt liberi, niſi quia Parentibus geni-
„ ti, nulla differentia eſt. Quamobrem eodem mo-
„ do patet, quod naturaliter liberi ex illicito con-
„ cubitu nati æquale jus habeant ad hæreditatem
„ Parentum cum liberis ex juſtis nuptiis natis, quo
„ æquale jus hæreditarium liberorum ejuſdem gra-
„ dus ſupra demonſtravimus. Naturales igitur non
„ eſt, quod tantummodo Matri ſuccedant. Ne-
„ que enim eſt quod objicias Matrem eſſe certam,
„ ſed Patrem incertum. Quando enim incertum ma-
„ net, utrum ſis prolis hujus Pater, nec ne: ea quo-
„ que dici nequit proles tua. Quod ſi vero agno-
„ ſcas eam eſſe tuam, eadem omnino eſt ratio,
„ cur tibi ſuccedere debeat, quam quod Matri.

§. VIII.

Neque eſt quod dicere queas: Salus Reipublicæ, quæ ſuprema lex eſſe debet, multoties expoſcit ut Filii ob male facta Parentum puniantur. Ita fieri poreſt ut plures ab iis deterreantur, quæ alias patrarent. At ſi omnes circumſpectes exitioſos effectus, quos parere ſolet Conſcientiæ Matrimonium, publice videtur intereſſe ut ad ipſum eradicandum puniantur & Filii. Sed quantuſcumque ſit favor ſalutis Reipublicæ, efficere haud poteſt, ut Filii ex Paren-

rentum delictis puniantur. Juſtitiæ naturali repugnat, ut alieni facti pœnam quis luat. Punirentur autem, ſi iis auferretur id ad quod jus perfectum habent & quidem aliunde quam ex jure civili, ut eſt Parentum ſucceſſio.

§. IX.

Sunt porro nonnulla quæ voluntate Summæ Poteſtatis ita Civibus tribuuntur, ut ad eorum liberos tranſeant; continuo tamen juri ipſius Summæ Poteſtatis ſunt ſubjecta, ut diſponere de iis valeat, prout ſalus Reipublicæ exigit, ut ſunt nobilitas, aptitudo ad certa munia, & alia id genus. Hiſce, ſi e re publica ſit, privari utique poſſunt Filii propter Parentum peccata; neque fit aliquid contra jus naturæ. Non aufertur Filiis id quod jam ſuum erat, vel ad quod jus perfectum habebant; ſed Summa Poteſtas jure ſuo de eo diſponit de quo valet diſponere. At idem haud eſt ſi Filiis, criminum Parentum cauſa, id auferatur, ad quod perfectum habent jus ex alio jure quam civili. Conſule celebr. *Wolf. de Jur. Natur. part.* 8. *cap.* 3. §. 667.

§. X.

Laudibus hic ad cælum extollendi merito ſunt Romani. Agnoſcentes & ipſi ſucceſſionem Parentum debitam eſſe filiis jure naturæ, iis ex Bonis damnatorum portionem ſervandam ſtatuerunt: „ Cum ratio natura-
„ lis *inquit* (4) *Paulus in leg.* 7. *D. de* Bon. *Damnator.*
„ quaſi

(4) Conſentit & Papinianus. Non ſic, ait *in l.* 7. §1. *D. ſi tabul. teſtam. null. ext.* „ Parenti-
„ bus Liberorum, uti Liberis Pa-
„ rentum debetur ſucceſſio. Pa-
„ rentes ad bona Liberorum ra-
„ tio

„ quaſi lex quædam tacita Liberis Parentum hæreditatem addiceret, velut ad debitam ſucceſſionem eos vocando; propter quod & in jure civili ſuorum hæredum nomen eis inductum eſt; ac ne judicio quidem Parentis niſi meritis de caſis ſummoveri ab ea ſucceſſione poſſunt: Æquiſſimum exiſtimatum eſt eo quoque caſu, quo propter pœnam Parentis aufert bona damnatio, rationem haberi Liberorum, ne alieno admiſſo graviorem pœnam luerent, quos nulla contigeret culpa interdum in ſummam egeſtatem dovoluti. Quod cum aliqua moderatione definiri placuit, ut qui ad univerſitatem venturi erant jure ſucceſſionis, ex ea portiones conceſſas habere.

§. XI.

Portio hæc ex Conſtitutione Theodoſii & Valentiniani fuit dimidia: Quandoquis *ſunt verba hujuſce Conſtitutionis relatæ in l.* 10. *C. de Bon. Damnat.*, „ quolibet crimine damnatus capitalem pœnam deportationemve ſuſtineat, ſi quidem ſine liberis mortuus ſit, bona ejus ad Fiſcum perveniant; Si vero Fi-

„ tio miſerationis admittit, Liberos naturæ ſimul & Parentum cummune votum. *Conſentiunt & alii* Filius apud Quintilianum declamat.: *inquit*. Partem jure gentium peto: *Julianus* in Cæſaribus „ aſſerit, æquum Liberis Hæreditatem relinqui. *Procopius Perſic.* 1. refert Leges in hac re tam apud Barbaros, quam apud Romanos conſentire, ut Liberos dominos pronuncient rerum a Patre relictarum. Apud *Plutarchum de Prolis amore* Liberi Hæreditatem ut ſibi debitam expectant. *Et Philo in Vit. Moiſ.* 3. tradit Legem naturæ eſſe ut Liberi Parentibus ſuccedant.

„ ro Filii, vel Filiæ, vel Nepotes ex defunctis Filiis „ relicti erunt, dimidia parte ærario vindicata, alia „ eis reſervetur. Idem eſt, & ſi poſthumos dereliquerit. Decurioni vero, qui hoc incurrerit, ſi liberos non „ habeat, ſuccedat Curia, bonaque univerſa detineat, „ aut ipſa per ſe, aut ſuo ordinatura periculo munera „ ſubiturum. Sin autem erit ſoboles Curiali, & ſi ea „ nec dum procreata eſt, integris Patris fortunis fulciatur. Si Filia vel Filiæ fuerint, pars dimidia ad „ eas devolvatur facultatum, altera dimidia ad curiam. Sin autem mares Curiali fuerint intermixti, „ dimidia pars eis Curiæ nomine deferatur, & alia „ quam in communi omnibus tribuit indulgentia „ Principalis pro virili dividatur portione, excepta „ ſola Majeſtatis quæſtione, quam ſi quis ſacrilego „ animo adſumpſerit, juſte pœnam ad ſuos etiam „ poſteros tranſmittet.

§. XII.

Verum ſi tot numero Liberi erant ut æquum videretur univerſa bona iis relinqui, id ex ſpeciali Principis indulgentia non ſemel factum fuit. Confer *Chriſtianum Thomaſium de Legitim. Vivent. cap. primo* §. 3. Adde & *Cujacium obſerv. VI.* 23. ubi refert ita *ſub Pio factum eſſe*. Novella demum 134. *cap. ultim.* excepto crimine Majeſtatis, omnia bona damnatorum Deſcendentibus, & Aſcendentibus uſque ad tertium gradum reſervantur.

§. XIII.

Sed & ſua Gallis laus debetur. Occaſione data monſtrarunt ipſi ad terrorem a Ludovico XIII. latam eſſe ordinationem illam, qua Filii ex Matrimonio

monio Conſcientiæ nati excluſi penitus videbantur a Parentum ſucceſſione; idque quia aliquid ex Parentum patrimonio tribuere Filiis conſueverunt. „ Un mariage *inquit Serieux ubi ſupra* fait à l'inſçû de la famille, tenu ſecret depuis 1638. qu'il „ avoit ètè fait, juſqu'à la mort de celui qui l'avoit „ contractè, jugè ne pouvoir produire d'effets ci- „ vils; la ſucceſion fut adjugèe aux freres, & ſœurs „ du dèfunt; & à l'egard des Enfans nès de ce ma- „ nage, on leur adjugea des ſommes pour être mi- „ ſes ès mains d'un notable Bourgeois, pour en faire „ intèrêt juſqu'à leur majoritè ou mariage. Par „ Arrêt du dix-huitième Mars 1653. Soefve tome „ primier centurie 4. chap. 27. Le Mariage *ait idem* „ *Auctor* d'une perſonne de qualitè avec une De- „ moiſelle, ayant ètè tenu ſecret de ſon vivant & „ dix-huit ou dix-neuf ans aprés ſon dècès, à ètè „ jugè ne pouvoir produire des effets civils, & „ nèammoins on adjugea trente mille livres aux en- „ fans en propriètè, dont la mere auroit la jouiſ- „ ſance, par Arrêt du 30. Mars 1666. Soefve tome „ 2. centurie 3. chapitre 71.

§. XIV.

Cauſam hactenus diximus pro Filiis ex Conſcientiæ Matrimonio natis; Reſtat ut & pro ipſis Conjugibus cauſam dicamus. Nulla ante Encyclicas literas Benedicti VIX. lex Eccleſiæ erat, quæ Matrimomonium Conſcientiæ permiſiſſet, ſimulque ita direxiſſet ut quæ inde mala evenire ſolebant, quoad ejus fieri poſſet evitarentur. Non immerito propterea tunc temporis ciùiles effectus illis denegabantur qui

qui Matrimonio Conſcientiæ conjugebantur, ut perniciosum hoc Matrimonium extirpari poſſit; At ex quo providentiſſimus & nunquam ſatis pro dignitate commendatus Pontifex Benedictus XIV. legem tulit, qua, ut dictum, eſt Matrimonium hoc Conſcientiæ permiſit; tum etiam direxit ita, ut difficile ſperes omnes illos luctuoſos effectus, qui prius ipſum ſequebantur; non eſt, quod amplius civiles omnes effectus conjunctis Matrimonio hocce denegentur.

Digitized by Google

C A P. XIII.

De Pacto quod Matrimonium Conſcientiæ conſtituit ad Morganaticam.

§. I.

Dictum eſt ſatis Matrimonio Conſcientiæ. Sequitur ut de Matrimonio ad Morganaticam diſſeramus. Differt Matrimonium hoc, ut attigimus ſupra, a Matrimonio Conſcientiæ pacto illo, ut nec Uxor nec Liberi inde naſcituri dignitatis hæreditatiſque Mariti & Patris participes ſint; ſed bonis aſſignatis ſint contenti. Pactum vero hoc uti quid facti nequit præſumi. *Sicut* ait *Neumann de Matrimon. Princip. titul.* 32. §. 399., *omnia pacta facti ſunt*, *nec temere præſumuntur*, *ita nec Morganatica pacta eſſe præſumenda*, *ſed in dubio pro puro & ſimplici potius quam Morganatico Matrimonio pronunciandum eſſe*: Adde Henric. de *Cocceji qui de leg. Morganatic. ſect.* 5. §. 4. hoc pacto non probato inquit: *non obſtante impari Perſonarum conditione conjugium erit æquale*, *& Uxor etiam plebeja cum Liberis adipiſcitur dignitatem Mariti*.

§. II.

Prima hujus pacti mentio fit *in Text.* 2. *F.* 29. qui propterea ſedes hujus ad Morganaticam Matrimonii dicitur. „ Quidam *ita ibi legitur*, habens Fi-
„ lium ex nobili Conjuge, poſt mortem ejus non
„ va-

„ valens continere , aliam minus nobilem duxit,
„ qui nolens exiſtere in peccato eam deſponſavit,
„ ea lege , ut nec ipſa nec Filii ejus amplius ha-
„ beant de bonis Patris, quam dixerit tempore
„ Sponſaliorum; verbi gratia decem libras, vel quan-
„ tum voluerit dare quando eam deſponſavit; quod
„ Mediolanenſes dicunt accipere Uxorem ad Mor-
„ ganaticam , alibi lege ſalica : Hic Filiis ex ea
„ ſuſceptis deceſſit. Iſti in proprietatem non ſucce-
„ dunt aliis extantibus ; ſed nec in Feudo, etiam
„ aliis non exiſtentibus, qui licer legitimi ſint, ta-
„ men in beneficio minime ſuccedunt. In proprie-
„ tate vero ſuccedunt Patri prioribus non exiſten-
„ tibus, ſuccedunt etiam fratribus ſine legitima pro-
„ le decedentibus ſecundum uſum Mediolanenſium.

§. III.

Formulam hujuſce pacti, qua uſi ſunt, tum utuntur etiamnum Germani, apud quos frequentiſſimum eſt Matrimonium ad Morganaticam, habes apud *Myler ad Ehrenbach in Gamolog. cap. 6.* §. 1. tum apud *Stryk. in Uſu Modern. Pandect. lib. 23. tit. 2. Schmidt Princip. Jur. German. tit.* 17 §. 4 In ſumma pacto hoc ut ait *Heinecc. Element. Jur. German. lib. 1. tit.* 13. §. 310. *in not.*, „ cavetur I. ut inter virum illum il-
„ luſtrem & fœminam imparis licet conditionis ſit
„ verum & Chriſtianum Matrimonium & tale ſem-
„ per maneat. II. Ut liberi utriuſque ſexus inde
„ prognati legitimi quidem ſint, at III. a Patris
„ titulis, & inſignibus totis abſtineant, & IV. cum
„ prioris Matrimonii liberis nec in provinciis pater-
„ nis, nec V. in aliis ejuſdem bonis, & theſauris

 „ ſucce-

Digitized by Google

„ ſuccedant, ſed VI. arcibus, prædiis, aliiſque rebus pacto ſibi deſtinatis contenti ſint. VII. Ut & „ Mater non ad ſuperiorem nobilitatem adſpiret, „ ſed in conditione ſua uſque ad extremum vitæ „ halitum perſerveret, & VIII. nec titulum, inſignia, ac honores Mariti adfectet, nec IX. dotalitium, morgengabam, aliaque lucra exigat, „ ſed promiſſis prædiis contenta vivat „. Confer & *Schweder. de Matrim. ad Morgant. poſ.* 8.

§. IV.

Sed uti quodlibet aliud pactum, ita & pactum hocce recipere poteſt diem vel conditionem: *Ex dictis*, opportune ſcripſit *Neumann. de Matrim. Princip. tit.* 33. §. 424., *relinquitur poſſe pactum Morganaticum ſub conditione & ad certum tempus ita iniri, ut eodem exiſtente Liberi amplius pro Morganaticis non haberi; ſed ad plenariam ſucceſſionem & dignitatem admitti debeant*: Affert idem Auctor nonnulla exempla hujuſce pacti ita initi.

§. V.

Reſpicit pactum hoc, tum Uxorem, tum Filios. De ejus vi agam prius, quatenus Uxorem reſpicit, & deinde quatenus reſpicit Filios. Sed ſollicitus haud ero de conſuetudinibus, conſtitutionibuſve plurium Locorum præſertim Germaniæ, quibus Juri Feudali derogatum eſt. Præcipue vero derogatum ei eſt a Codice Fridericiano, ut ex *part.* 1. *lib.* 2. *titul.* 3. *articul.* 3. Spectabo Jus Feudale, eoque deficiente, Jus Romanum.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XIV.

De vi Pacti Matrimonii ad Morganaticam quatenus reſpicit Uxorem.

§. I.

UXor, ſi ſpectes pactum quo de agitur, nec Mariti nobilitatem, & dignitatem participat, nec, ſi excipias quod aſſignatum ipſi in ſponſalibus eſt, quidquam aliud ex Mariti bonis petere poteſt.

Secluſo porro pacto hoc, dubitationem haud habet, quin Uxor Mariti participet nobilitatem, dignitatemque. In promptu ſunt plura Juris loca id comprobantia. *Filiæ* inquit Ulpianus *in leg. 8. in princip. D. de Senator. nuptæ clariſſimis Perſonis, clariſſimarum Perſonarum appellatione continentur*. Non abſimiliter loquuntur Diocletianus, & Maximianus *in leg. 10. Cod. de Nupt.* Clarius vero Imperatores Valentinianus, Theodorus, & Arcadius *Mulieres* dixerunt, *in l. 13. C. de Dignit. Maritorum honore erigimus, genere nobilitamus*.

§. II.

Sed numquid pacto hocce effici queat, ut ne Uxor Mariti participet nobilitatem, & dignitatem diſpiciendum in primis hic eſt; Si pactum hoc adjiciatur a Principe, cui poteſtas ſit leges ferendi, convenit inter omnes vim hanc ipſi denegari haud poſſe. Cui poteſtas eſt leges ferendi, ei & poteſtas eſt pa-

eſt pacto , ſtatutove derogandi Juri communi . *Ludoff. de Jur. Fœmin. Illuſtr. part.* 2. *cap.* 1. §. 18. *n.* 7.

§. III.

Sed an idem juris ſit, ſi hoc ipſum pactum adjiciatur a Privato , res difficultate haud caret . Videndum utrum publici , an privati juris ſit , ut Uxor participet Mariti nobilitatem dignitatemque . Si Juris publici ſit, effectu vacuum pactum maneat oportet. Jus publicum, ait *Papinianus in leg.* 38. *D. de Pact. Privatorum pactis mutari non poteſt* . Conſentit Ulpianus *qui in leg.* 45. §. 1. *D. de Regul. Jur.* ſcribit. *Privatorum conventio juri publico non derogat* . Contra vero ſi non publici, ſed privati ſit juris , efficax eſt pactum . *leg.* 2. §. 13. *& duob. ſequent. D. de Pact.*

§. IV.

Qui a natura Matrimonii eſſe autumant , ut particeps Uxor nobilitatis , & dignitatis Mariti ſit , ii juri publico id tribuunt; idque quia publice videtur intereſſe, ut nullus a Matrimonio, quod fundamentum eſt humanæ ſocietatis, ſeperetur naturalis effectus. At non eſt quod aſſeri poſſit naturalem Matrimonii effectum eſſe ut Uxor nobilitatis dignitatiſque Mariti ſit particeps? Recte illuſtris *Neumann. de Matrim. Princip. tit.* 28. §. 337. Honorum , *ait* ,, & ,, dignitatum inter Conjuges communionem ad ne- ,, ceſſarios Matrimonii effectus non pertinere ; ſed ,, ſalvo eodem , abeſſe poſſe, vel inde patet, quod ,, conjugia, citra civilem ſocietatem, etiam in ſta- ,, tu naturali, obtinere potuerint : Cum exadverſo ,, honores , & dignitates ſoli ſtatui civili originem

,, ſuam

„ ſuam debeant. Unde & illud ſequitur, quod præ-
„ ſuppoſitis ex ſtatu civili dignitatibus, eædem in-
„ ter Conjuges regulariter non communicentur,
„ adeo ut nec Maritus de Uxoris, neque hæc de
„ Mariti dignitate participet, ſed prout ipſa digni-
„ tas, ita & ejus communio ex pacto, & lege ci-
„ vili arceri, vel deduci nec temere præſumi de-
„ beat „. Confer & *Ludolff. de Jur. Fœmin. illuſtr. par.* 1. §. 13. *n.* 1. *& plur. ſequent.*

§. V.

Reque ipſa apud Romanos, eximios illos juris naturæ cultores, principio haud ſemper Uxor participabat dignitatem Mariti. Triplicis erant generis Nuptiæ I. per uſum, II. per emptionem, III. per confarreationem. Erat in Mariti arbitrio poſitum an in primo, an in ſecundo, an in tertio genere mallet Uxorem. Si ultimum placebat, tum Uxor conſors fuit Mariti ſacrorum, bonorum, nominis, dignitatis; non item ſi alterutrum ex primis *Ludwig. de different. Jur. Roman. & Germanic. in dignit. Uxor. differ.* 2. *in not. lit. E.*, ubi quod Uxor primi & ſecundi generis poteſt dici noſtri ævi verbo ad Morganaticam.

§. VI.

Ex quibus efficitur communioni dignitatis Mariti, utpote non publici, ſed privati juris pacto renunciari ab Uxore poſſe *Linck. de Matrim. leg. Salic. Contract. cap.* 2. *num.* 49. *Stryk. Juridic. differt. vol.* 4. *differt.* 25. *cap.* 4. *n.* 47.

§. VII.

Nunc pauca de excluſione Uxoris a quovis jure in bona Mariti. Jura Uxoris in Mariti bona, vel a jure

Digitized by Google

jure communi, vel a ſtatuto, vel a conſuetudine manant. Vide ſi lubet qui de ipſis integra commentatione inſcripta *de Jur. Conjug. in Bon.* egit *Vogt.* Sed ea undecumque manent, amittit Uxor efficacia pacti de quo diſſerimus, & aſſignata ſibi portione contenta eſſe debet (1), ut una eſt omnium ſententia ex *Text. 2. Feudor. 29.*

§. VIII.

Meo autem judcio ſententia hæc utut communis, limitanda eſt, ſi de ea agatur ſucceſſione, quæ Uxori in hæreditatem Viri deficientibus conſanguineis omnibus, tributa eſt a jure primum prætorio in *Edicto unde Vir & Uxor*, deindeque ab ipſo civili jure *in leg. unic. Cod. hoc ipſo titul.* Favor Liberorum prioris Matrimonii hoc ſuſtinet pactum. At ſi omnes omnino Conſanguinei deficiant, vides ceſſare favorem illum, qui ipſum ſuſtinebat; Non eſt igitur quod vim hoc in caſu obtinere poſſit. Accedit quod Maritus, qui pactum iniit, hac immani adeo voluntate fuiſſe præſumi nequeat, ut ne hoc quidem caſu quo nemini ſuorum aliquid aufertur, admiſerit Uxorem ad ſucceſſionem.

CAP.

(1) Codice Fridericiano par. 1. lib. 2. tit. 3. articul. 3. §. 60. adeo Uxor hæc aſſignata portione contenta eſſe debet ut ne capere quidem quid amplius poſſit, ex legato donationeve Mariti: *ſera oblige de ſe contenter de ce qui aura été regle de notre conſentement par le contrat de Mariage. Et ſi le Mari lui avoit legue ou donnè au-delà de ce qui eſt porte per ce contrat elle ſera tenue apres la mort du Mari rendre le ſurplus aux Enfans legitimes ou Parens de Deſunt.*

Digitized by Google

CAP. XV.

De vi pacti Matrimonii ad Morganaticam quatenus reſpicit Liberos.

§. I.

Regula eſt juris civilis a natura tamen hauſta, poſſe nos conditionem alterius meliorem non item deteriorem facere. *Naturalis* inquit Gajus *in l.* 39. *D. de Negot. Geſt. ſimul. & civilis ratio ſuaſit alienam conditionem meliorem quidem etiam ignorantis & inviti nos facere poſſe, deteriorem non poſſe.* Conſentiunt Paulus *in leg.* 10. *D. de Jurejurand.* Venulejus *in leg.* 2. *D. quod vi aut clam*, & ut alios taceam *Papinianus in leg.* 74. *D. de Regul. Jur.* ubi. *Non debet* dixit *alteri per alterum iniqua conditio inferri.*

§. II.

Regula iſthæc univerſalis adeo eſt, ut ab ea ſe ſubtrahere nemo valeat. Recte *Jacob. Gothofred. ad modo citatam legem* 74. *D. de Regul. Jur.* Iniquam, *inquit* „ alteri per alterum conditionem inferri poſ-„ ſe negat abſciſe Papinianus hac Regula, quæ e „ Papinianeis omnium prima hic occurrit. Cujus Re-„ gulæ æquitatem ſimul, & univerſalitatem indi-„ cat hac formula -- Non debet: Quomodo in ſimili „ l. 5. §. 5. D. de Operis novi nunciatione dicitur: „ neque enim debet nocere factum alterius ei qui

„ nihil fecit. Imo eadem formula eodem fine ſen-
„ ſuque uſurpatur leg. 21. 28. 41. ſupra non debeo in
„ leg. 175. §. Non debeo infr. ut & voce iniqua, ac
„ ſi dixiſſet Papinianus abſurdam, imo iniquam om-
„ nino rem futuram, & contra naturæ juriſquè præ-
„ ceptum, quo alterum lædere vetamur, nam ex
„ eo fonte, vel Matre, ut Accurſius aliquis diceret, de-
„ ſcendit hæc Regula, ſi aliter comparatum eſſet,
„ idve liceret. Item ac ſi dixiſſet, nullo caſu id
„ unquam admittendum eſſe. perpetuamque adeo
„ hanc Regulam eſſe. Quod & altera voce univer-
„ ſali indicatur, alteri per alterum, id eſt quicum-
„ que tandem is ſit.

§. III.

Pater ipſe nequit quoquo modo Filiis nocere, *leg. 5. §. 3. D. de his quæ ut indign.* Quin nec factum Domini poteſt ſervo obeſſe, hac *ipſa leg. 3. §. 4.*, tam late patet hæc Regula. Vide *Jacob. Gothofred.* ubi ſupra. Adde & *Petrum Fabrum ad eamd. leg. 74. D. de Regul. Jur.* ubi ſub finem. *Plus eſt* ſcripſit *quod dico, alterius etiam Domini factum obeſſe non debet alteri, utpote ſervo.*

§. IV.

Quæ cum ita ſint, facile eſt judicare, num pactum Matrimonii ad Morganaticam (nam in *Textu 2: Feudorum 29.* nec verbum hac de re fit) obſtare poſſit, quominus Filii ex eo nati avitæ nobilitatis ſint participes. Ita comparatum eſt, ut nobilitas hæc a Majoribus in Poſteros omnes derivetur. *Maurit. de Nobilit. in prim. Germanic. §. 22. & ſequent Cramer. de nobilit. avit. cap. 4. §. 8.* Si igitur Filiis per Patrem

trem iniqua conditio inferri non debet, facto Patris interverti ea profecto nequit. Huc etiam pertinere poteſt quod ait *Alphenus in l.3. D.de Interdict.* „ Eum,
„ *ſunt ipſiſſima verba*, qui Civitatem amitteret, ni-
„ hil aliud juris adimere Liberis, niſi quod ab ipſo
„ perventurum eſſet ad eos, ſi inteſtatus in Civita-
„ te moreretur; hoc eſt hæreditatem ejus & Liber-
„ tos, etſi quid aliud in hoc genere reperiri poteſt:
„ quæ vero non a Patre ſed a GENERE & Civi-
„ tate a rerum natura tribuerentur, ea manere eis
„ incolumia. Itaque & fratres fratribus fore legi-
„ timos hæredes, & Agnatorum tutelas, & here-
„ ditates habituros: Non hæc Patrem ſed Majores
„ ejus eis dediſſe.

§. V.

Ais ni fallor: Nobilitas derivatur utique a Majoribus in Poſteros (1), at mediate per Patrem, non immediate. Sicut itaque aqua ex fonte, canali

(1) *Auguſtinus Leyſer* Vir ceteroquin doctus *in meditat. ad Pandect. tom. 5. ſpecim. 296. §. 4.* totus præcipue in eo eſt ut hoc ipſo argumento oſtendat Filios natos ex Matrimonio ad Morganaticam amittere avitam nobilitatem. *Haud negat* „ Jura a
„ Majoribus acquiſita ab his in
„ Poſteros omnes derivari, at-
„ que adeo facto Patris inter-
„ verti nequire. *Confidenter ve-*
„ *ro ait* : Sed vitioſa eſt hæc
„ ratiocinatio. Quæ a Majori-
„ bus acquiſita ſunt, jura & be-
„ neficia derivantur quidem in
„ liberos, at mediate per Pa-
„ trem non immediate. Sicuti
„ itaque Aqua ex fonte, ſciſſo
„ canali intermedio continuari
„ porro & communicari nequit,
„ ita nec nobilitas, nec di-
„ gnitas Principis, nec ſuc-
„ ceſſio in Feudum & Principa-
„ tum a Majoribus Patre refra-
„ gante in Liberos transferri.
„ Nam ſi Liberi dignitatem ſuam,
„ ceteraque jura immediate a
„ Majo-

intermedio ſciſſo nequit continuari & communicari; ita a Majoribus in Liberos transferri nec poteſt nobilitas, Patre refragante. At male. Tibi ſumis quod falſiſſimum eſt. Nobilitas enim non mediate per Patrem ſed immediate ex concedentis voluntate in omnes Poſteros derivatur. ,, Audi Mauritium qui de nobi- ,, lit. in prim. germanic. *ita ad rem differit*: Quam- ,, vis negari haud poſſit regulariter qui nobilitan- ,, tur ita nobilitari, ut etiam prognati ex illis li- ,, beri & poſteri nobiles ſint; id tamen haud con- ,, cludendum putamus Beneficium hoc illos conſequi ,, jure ſuccesionis aut per modum transmiſſionis, ,, ut realia privilegia, ſed immediate ex ipſa con- ,, cedentis voluntate ,, Conſule & *Lauterbach. de Jur. Competent. Theſ.* 7.

§. VI.

Sed vel ex hoc cognoſcere maxime potes avitam nobilitatem non mediate per Patres, ſed immediate ex concedentis voluntate in omnes Poſteros derivari; quod utcumque Pater etiam infamia juris eam amittat, ipſam non amittunt (2) liberi.

Fab.

,, Majoribus conſequerentur, de- ,, negari ea illis nec tunc poſ- ,, ſent quum Pater ante ipſo- ,, rum nativitatem iis ſe abdi- ,, cavit, vel propter crimina ,, ſpoliatus eſt; quo caſu ta- ,, men Liberos in Jura avita, ,, quæ in alium licite transla- ,, ta ſunt, quæve Pater tempo- ,, re quo Liberi naſcuntur non ,, habet, non ſuccedere, fere ,, omnes fatentur. Eadem, au- ,, tem pacti Morganatici ratio ,, eſt ,,. Sed jam hujus argumenti inanitatem luce clarius demonſtravimus.

(2) Affert *Chriſtinæus Obſervation. Eugenialogic. lib. 3. cap.* 13. varias doctorum in quæſtione hac opiniones. Suum vero ipſe cohibet judicium.

Qui tenent amitente Patre in-

famia

Fab. in Cod. lib. 9. *tit.* 29. *Defin.* 1. *Knipſchildt de Nobilit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 43. *Schulemburg. de Privileg. & Prærog. Nobil. Mediat. in German. cap.* 3. §. 3. Vide qui & alios affert *Schmidt Princip. Jur. German. lib.* 1.

famia nobilitate avitam, amittere & eam Filios, potiſſimum innituntur *Legi* 11. *C. de quæſtion.* in qua Imperatores Diocletian. & „ Maxim. Divo Marco placuit, „ *inquiunt*, Eminentiſſimorum „ quidem, nec non etiam perfe„ ctiſſimorum virorum uſque „ ad Pronepotes liberos, ple„ bejorum pœnis vel quæſtio„ nibus ſubjici, ſi tamen pro„ pioris gradus liberos per quos „ id privilegium ad ulteriorem „ gradum transgreditur, nulla „ violati pudoris macula ad„ ſpergit: In Decurionibus au„ tem & filiis eorum hoc ob„ ſervari vir prudentiſſimus Do„ mitius Ulpianus in publica„ rum diſceptationum libris ad „ perennem ſcientiam, & me„ moriam refert.

Sed falluntur egregie. Imperatores Diocletianus & Maximianus minime loquuntur de iis quibus, avita eſt nobilitas. Eminentiſſimi porro erant Præfecti Prætorio, Magiſtri Militum, Præfecti Urbi; tum Patricii: Vide qui allatis pluribus Juris noſtri locis, id oſtendunt *Briſſon. de verb. ſignificat. lib.* 5. *verbo Eminens. Zanger. de Quæſtion. cap.* 1. *num.* 52. Patricii vero monente *Briſſon. de verb. ſignificat. lib.* 14. *verbo Patricius* tempore Imperatorum erant ipſorum Conſiliarii. Perfectiſſimos fuiſſe eos, qui in magna dignitate erant conſtituti tradunt & *Briſſon. de Verb. ſignificat. lib.* 14. *verbo Perfectiſſimus. Zanger. de Queſtion. cap.* 1. *n.* 53. Quinam demum eſſent Decuriones jam notum eſt.

Liberis horum quos modo commemoravimus uſque ad Pronepotes ex privilegio conceſſum erat, utne pœnis & quæſtionibus plebejorum ſubjicerentur: „ ſi tamen propioris gradus li„ beros per quos id privile„ gium ad ulteriorem gradum „ tranſgreditur, nulla violati „ pudoris macula adſpergit „: Quid igitur mirum ſi ex infamia Patris, Filii hoc haud gauderent privilegio. Ita & non aliter fuerat iis privilegium hoc conceſſum.

At non eſt quod inferre hinc poſſis,

lib. 1. *tit.* 4. §. 16. *not. not.* 2. Qui obſecro fieri poteſt, ut Patre nobilitatem avitam juris etiam infamia amittente, eam haud amittant liberi; niſi immediate ipſa ex concedentis voluntate in Poſteros omnes derivaretur. Recte *Maurit. de Nobilit. in prim. Germanic.* §. 57. *amittitur* ait *nobilitas juris infamia* .... *an autem infamia hac præjudicetur liberis quæritur? Cravet.* .... *reſpondit præjudicari. Tiraquell.* .... *ac Dominus Schutz.* .... *varie hic diſtingunt. Nos ut conſuetudinibus diverſorum locorum nil detractum volumus; ita de jure eo liberis regulariter nocere negandum putamus, quod perſuaſum habeamus immediate ex ipſa concedentis voluntate cum poteſtate conjuncta tamen derivari privilegia nobilitatis, quibus Filii gaudent.*

§. VII.

Si, ut vides, avita nobilitas non mediate per Patrem, ſed ex voluntate concedentis immediate in omnes Poſteros derivatur; non eſt quod facto Patris

poſſis, avitam nobilitatem Patre infamia amittente, ipſam amittere & Filios debere. Nobilitas hæc immediate ex concedentis voluntate in Poſteros omnes derivatur. Minimeque conſtat id voluiſſe concedentem ut ex Patris infamia avitam nobilitatem Filii amittant. Si igitur attendas juris Regulas, quibus voluntas concedentis conformis præſumi debet, dicendum eſt infamiam Patris Filiis quantum ad nobilitatem avitam nocere haud poſſe. Non ignoro in Gallia tum in Belgio amittere Filios cum Patre avitam nobilitatem; reſtituere vero Principem iis ſolere amiſſam nobilitatem. Sed id deſcendit, obſervante *Chriſtinæo ubi ſupra* ex ſpeciali eorum locorum conſuetudine.

tris ea Filiis auferri queat (3) Quæret hic fortaſſis aliquis an ſaltem accipiendo Filii, quam ipſis Pater in ſponſalibus aſſignavit portionem, facto hoc ſuo avitam amittant nobilitatem? Sed nulla interjecta mora haud amittere reſpondeo. Quæ a Patre Filiis aſſigna-

(3) Filios Morganaticos ſecluſo etiam pacto participare in Germania haud poſſe avitam nobilitatem, communis apud Scriptores Germanos eſt ſententia, multiſque præjudiciis comprobata. Ejus ratio inde petitur, quod ex Jure in Germania recepto, Partus ſequatur conditionem deteriorem Vide *Schmidt Princip. Jur. German. libr. 1. tit. 16. per tot.* & ab eo citatos, & præcipue *Eſtor de odio in Matrim. inæqual.*

At ſententiam hanc oppugnatum ivit *Auguſtinus Leyſer in Meditat. ad Pandect. tom. 5. ſpecim. 299. §. 5.* Majores, quidem noſtri, *ait* „ conſtanter crediderunt Liberos hujuſmodi deteriore loco habendos non eſſe „ iis qui ex æquali Matrimonio procreantur, ſi modo Parentes ipſi pacto Morganatico „ aliud non conſtituerint. Sed „ non ita diu eſt quod Juriſconſulti quidam communem hanc „ doctrinam oppugnare cœperunt. Ajunt nempe eam priſcis Germanorum Juribus ac „ moribus, quibus Liberi ex „ Patre nobili & Matre ignobili „ nati a nobilitate excludantur, „ contrariam eſſe. Vide inter „ alios Thomaſium ..... Et in „ ipſis ſummis Imperii noſtri Tribunalibus novam hanc ſententiam aſſenſum nuper repeiiſſe accepi. Quod tamen ſemel aut bis in iis judicatum „ fuit, immutabile jus, & conſtantem Imperii obſervantiam „ nondum efficiet; quum nec „ recentiora exempla, in quibus „ ſecundum Liberos ex inæquali Matrimonio natos judicatum fuit, deficiant. Sufficiet „ unum ex anno 1715. in cauſa ..... memoraſſe quod in parte 45. .... repetitur. Quid „ quid ſit fundamentum, in quo „ recens iſta doctrina innititur, „ tam firmum non eſt, ut ſubverti nequeat. Ponitur illud „ in priſcis Germanorum moribus & Juribus. Et huc uſque „ certe nulla fuit tam abſurda, „ tamque ridicula opinio pro „ qua

aſſignatur in Sponſalibus portio, ea *ex tex.* **2.** *Feud.* **29.** aſſignatur loco ejus quæ ipſis aufertur ſucceſſionis. Non eſt propterea, quod hæc ipſa portio operari queat hunc alium adeo diverſum effectum. Accedit quod nobilitas res neutiquam eſt, quæ ſit in Hominum commercio. Repugnat igitur ut amitti ea a Filiis poſſit acceptione modo dictæ portionis.

§. VIII.

Jam tempus eſt, ut de excluſione a ſucceſſione (4) horum filior. Morganaticor. diſſeramus. Ad ſucceſſionem in Feuda

„ qua ſtabilienda Aſſertor ejus „ argumentum ullum vel in „ aliquo priſco Diplomate vel „ in Scriptore medii ævi, vel „ in voce antiqua Germanica, „ vel in lapide ſepulchrali, vel „ in conſuetudine inveterata, „ vel in Lege Salica aut alia „ obſoleta, vel in Kalendario „ quodam Eccleſiaſtico, vel in „ Diario Monaſterii, vel in Sigillo ſemilacero, vel in Hiſtoriola a Majoribus per narrationem in nos propagata, „ vel in alio ſimili monumento non inveniat. Itaque ex „ tanta rerum antiquarum farragine non poſſe aliquid, contra Matrimonia inæqualia exculpi miraculum profecto fuiſſet. Sed eadem facilitate ex „ iiſdem fontibus contraria exempta & argumenta haurientur. Ut verum tamen dicam, „ priſca illa Germanica Jura „ quibus Matrimonium inæquale oppugnatur, ad eos de „ quibus hodie litigatur caſus „ trahi prorſus nequeunt. Damnant illa nuptias cum Muliere ſervilis conditionis. At „ nuptias cum libera etſi ignobili fœmina, damnant nunquam, „ ſed probant potius, Liberoſque ex iis natos inter nobiles collocant. Sed clarior res „ fiat ex Reſponſo quod Juriſconſulti Helmſtadicenſes menſe Aprili anno 1721. exararum.

(4) Num excludi a ſucceſſione hodiedum poſſint Filii pacto hoc quod conſtituit Matrimonium ad Morganaticam, inde in dubium vocari poteſt quod Benedictus XIV. in ſua Encyclica Epi-

Feuda quod attinet, ad eam ii non admittuntur; idque ſive extent, ſive non extent liberi prioris Matrimonii. Innititur hac in re pactum juri Feudali, quod uno itemque altero caſu ipſos ab hac in Feuda

Epiſtola jubet, ut Miniſtro Matrimonii Conſcientiæ ab Epiſcopo „ diſtricte præcipiatur ne Matrimonio interſit niſi prius paterna charitate Conjuges in Domino monuerit, ſobolem procreandam regenerari quamprimum oportere Sacro Baptiſmatis lavacro, ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi Filios ut legitimos agnoveriut; eoſque pietate boniſque moribus imbuerint, & frui patiantur bonis temporalibus a majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida Legum providentia delatis.

At ſi perpendas Benedictum XIV. unice differere de Matrimonio quod in ſpecie dicimus Conſcientiæ, recitata verba referenda ab ipſum ſunt; nequaquam vero ad Matrimonium Conſcientiæ, quod ſimul ſit ad Morganaticam: ita exigente ea interpretatione, quam in ambiguo vel obſcuro præbet materia qua de agitur ad monitum Iuliani *in l. 67. D. de Regul. Jur.* Idque eo vel maxime dicendum quod in Matrimonio ad Morganaticam, qui ex eo naſcituri ſunt Filii, portionem aliquam habent; ideoque a ſucceſſione excluduntur, ut per prioris Matrimonii Liberos ſplendor Familiæ nobilis conſervari queat.

Reque ipſa idem Benedictus XIV. *de Synod. Diœceſan. lib. 13. cap. 23. §. 12.* Matrimonium ad Morganaticam non improbavit. „ De his, *inquit*, Matrimoniis Germani Scriptores tam Juriſtæ, quam Theologi paſſim loquuntur, eaque legitime contrahi tuentur, tum quoad ſubſtantiam ut dicunt, tum quoad modum. Primum quod ad ſubſtantiam pertinet, quia ineuntur, ut incontinentiæ peccatis aditus intercludatur. Secundum quod ſpectat ad adjectas conditiones & pacta, quia hæc eo tendunt ut filii ex prima nobili uxore ſuſcepti, aliique, qui ad hæreditatem & bona, deficientibus eiſdem Filiis, jus habent, ab omni præjudicio reddantur immunes.

ceſſione excludit, *ut ex Text. 2. Feudor. 29.* Succedunt Agnati; modo vocatos ſe monſtrare queant. Nec aliter probo, quod pro hac Agnatorum ſucceſſione ſcripſit *Henricus de Cocceji de leg. Morganatic. ſect. 6. §. 6.*

§. IX.

Ubi hæc deſit vocatio, Feuda redibunt ad Dominum. *Neumann de Matrimon. Princip. tit.* 33. §. 423. Addit *vero Auctor hic* „ Dico in dubio, nam ſi de con-
„ traria voluntate ejus qui tale pactum ad Morga-
„ naticam condidit expreſſe conſtet, iſque diſpo-
„ ſuerit ut liberi ex priori Matrimonio deficienti-
„ bus Morganatici quoque in Feudum ſuccedunt,
„ Dignitatemque Feudo annexam recipiant; tum
„ voluntati, & diſpoſitioni ipſius regulariter ſtari
„ debet „ Sed affirmare haud auſim pactum hocce ſervandum eſſe, aperte adeo reſiſtente jure feudali, quod, ut pluries dictum eſt, deficientibus etiam liberis prioris Matrimonii, Filios Morganaticos a ſucceſſione in Feuda excludit.

§. X.

In Allodia Filii Morganatici non ſuccedunt extantibus prioris Matrimonii liberis; ſuccedunt vero non extantibus, ut ex ipſo *Text. 2. Feudor. 29.* Idem dic de Feudis hæreditariis, utpote quæ jure Allodiorum cenſentur. Videſis *Roth. de Feud. Hæreditar.* §. 6.

§ XI.

Contendit vero *Henric. de Cocceji de leg. Morganatic. ſect. 7. §. 1. & duob. ſequent.* nec deficientibus liberis prioris Matrimonii Filios Morganaticos in ipſa allodia ſuccedere poſſe; idque eo potiſſimum, quod

quod loco cujuſvis ſucceſſionis ſua ipſis portio in ſponſalibus eſt aſſignata. At ſi pactum hoc a jure feudali interpretationem recipiat, prout ſane recipere debet; non eſt quod deficientibus prioris Matrimonii liberis, Filii Morganatici unice portione aſſignata contenti, in allodia ſuccedere nequeant; propterea quod hoc caſu expreſſim ipſum jus Feudale ipſos ad hanc admittit ſucceſſionem. Conſule *Schmidt Princip. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 17. §. 9. *in not.*

§. XII.

Videtur autem quid humani paſſus *Henricus de Cocceji*, licet pleraque doctus, dum ait, non ex jure Feudali, ſed ex Mediolanenſi conſuetudine ſuccedere Filios Morganaticos in allodia, liberis non extantibus prioris Matrimonii. Quicumque affectibus vacuus vel obiter oculos conjiciet in *Text.* 2. *Feudor.* 29., ſtatim deprehendet, ſucceſſionem hanc non conſuetudinis Mediolanenſis, ſed Feudalis juris eſſe.

XIII.

Quid ſi agatur de allodiis incorporatis Feudis, vel de allodiis ſervando decori Familiæ nobilis deſtinatis, ut ſunt illa ſubjecta Fideicommiſſo pro nobil Familia? Excluderem deficientibus etiam liberis prioris Matrimonii Filios Morganaticos a ſucceſſione in allodia prioris generis. Allodia hæc naturam ſequi debent Feudorum quorum pas incorporatione evaſerunt *Schmidt Princip. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 17. §. 9. *in not.* At eos non excluderem deficientibus pariter prioris Matrimonii liberis a ſucceſſione in allodia ſecundi generis. Moveor quod *in Text.* 2. *Feu-*

dor. 29. indiſtincte dicitur (5) : *In proprietate vero ſuccedunt Patri prioribus non exiſtentibus.*

§. XIV.

Non me latet omnes fere poſt *Knipſchildt de Fideicom. Famil. Nobil. cap.* 8. *num.* 440. in contrariam iviſſe ſententiam ; ea de ratione quod Filii Morganatici, utpote avitæ nobiltatis haud participes, ſuccedere nequeant in hæc, quæ decori ſervando nobilis Familiæ, deſtinata ſunt allodia. Sed jam ſuperne oſtenſum eſt participes & Filios hoſce eſſe nobilitatis avitæ. Ii igitur excludi ab hac ſucceſſione minime poſſunt. Excipe vero ſi is qui Fideicommiſſum pro nobili Familia condidit ejus fuerit opinionis, ut Filii Morganatici avitam neutiquam participent nobilitatem. In Fideicommiſſis ejus ſequi debemus voluntatem qui ipſa condidit *leg.* 11. §. 19. *D. de legat.* 3. Hic certe ea eſſe voluntate haud potuit, ut ad Fideicommiſſum, quod pro Familia nobili condidit hos vocaverit, quos credidit nobilitatis avitæ non eſſe participes.

§. XV.

In *Textu* 2. *Feudor.* 29., tum in ipſo pacto altum ſilentium de ſucceſſione Agnatorum, tum de ſucceſſione Matris, ejuſque Agnatorum & Cognatorum. At nihilominus *Henric. de Cocceji de leg. Morganatic. ſect.* 6.

(5) Verbis : *in proprietatem* : *in proprietate* : quæ in textu occurrunt, Allodium denotari monuit & *Dyonisius Gothofredus hic nt.* 20. Idque ipſum ex pluribus ejuſdem ævi Scriptoribus oſtendit *Ducang. in ſua Gloſſar. ad Script. med. & infim. latinitat. tom.* 5., *lit. P. verbo Proprietates column.* 866.

ſect. 6. §. 8. *Heinecc. Element. Jur. Germanic. lib.* 1. *tit.* 13. §. 314., aliique tenent Filios Morganaticos, nec Agnatis ſuccedere. In dubium ſane vocari poteſt numquid Filii Morganatici Agnatis in Feuda ſuccedant, idque quia in modo memorato *Tet.* 2. *Feudor.* 29., Ii nec deficientibus liberis prioris Matrimonii Patri in Feuda ſuccedunt. Sed non eſt quod dubitare poſſis, an ipſi ſuccedant Agnatis in allodia, quando & Patri in hujus generis bona ſuccedunt.

§. XVI.

Liberis deficientibus prioris Matrimonii Matri ſuccedere Filios Morganaticos tum in allodia, tum in Feuda fœminea inter omnes fere convenit. Negant vero *Henricus de Cocceji de leg. Morganatic. ſect.* 7. §. 6., & qui eum, ut hic, ita alibi fere ſemper ſequitur *Heinecc. Element. Jur. German. libr.* 1. *titul.* 13. §. 315. ſuccedere Filios Morganaticos Agnatis Cognatiſque Matris, ſi ſint illuſtres. Sed merito *Schmidt Princip. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 17. §. 10. *diſſentit*, *aitque*: „ Coccejus . . . . . Heinecc. . . . . errant „ ſi ſtatuant liberos Morganaticos Agnatis, Cognatiſ- „ que tunc demum ſuccedere poſſe, ſi non ſint il- „ luſtres. Nos vero contra hos binos Juriſconſultos „ ſtatuimus liberos Morganaticos ſuccedere Agna- „ tis Cognatiſque, etiamſi illuſtres ſint nam liberi „ illi jura Familiæ Maternæ non amittunt. Matrimo- „ nium enim ad Morganaticam ex prҿſcripto legum „ germanarum legitimum, & conſumatum eſt.

§. XVII.

Tenes jam quid ſentio de vi pacti Matrimonio ad Morganaticam adjecti, quatenus Filios ex eo natos

tos reſpicit. Sed antequam finem huic capiti faciam, ſilentio prӕterire haud debeo Juriſconſultos & Scabinos, Lipſienſes, tum Jenenſes apud *Ritt-r. dec.* 132. reſpondiſſe quondam Filio nato ex Matrimonio ad Morganaticam, pactum Parentis non obſtare, quominus Dignitatis & ſucceſſionis Paternӕ fiat particeps, ſi vel maxime acceſſerit Confirmatio Imperatoris. Scio omnes fere prӕjudicium hoc improbare. Vide *Auguſtinum Leyſer in Meditat. ad Pandect. tom. 5. ſpecim.* 299. §. 3. *&* 4. *Neumann. de Matrim. Princip. tit.* 33. §. 420. Ego vero ipſum quantum ad nobilitatem probo; quantum ad ſucceſſionem indiſtincte non probo; ſed in caſibus tantum ſupra enucleatis.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XVI.

Quo tempore pactum de quo agitur utiliter ineatur.

§. I.

PActum quod Matrimonium ad Morganaticam efficit juri communi adverſari, uniceque ſuſtineri a jure Feudali ex his quæ ſupra attulimus liquido patet. Confer nihilominus hac de re ſi lubet *Hornium Juriſprud. Feudal. cap. 6.* §. 8. Jure autem Feudali inſpecto pactum hoc in ſponſalibus, adeoque ante Matrimonium iniri utiliter poteſt; & ita ſi ineatur Matrimonium ad Morganaticam conſtituit. Sed an Matrimonio contracto utiliter ineatur, in dubium vocari poteſt; nec immerito; propterea quod extra caſum eſt a jure Feudali permiſſum.

§. II.

Ea omnibus ſedet opinio hoc pactum quatenus Uxorem reſpicit, ſicuti ante, item poſt Matrimonium utiliter iniri; ea de ratione, quod Uxor quovis tempore juri ſuo renunciare valet. Sed eſt quod de opinione hac ſubdubites iis ſaltem in locis, in quibus ſtatuto aut conſuetudine quid Matrimonio contracto ſtatim Uxori quæritur; eo quia pactum hoc donationem importaret Virum inter & Uxorem manente Matrimonio vetitam. Vide quod de pacto manente Matrimonio inito, eoque donationem importante ſcripſit *Paulus in leg.* 28. *D. de Pact. Dotal.*

§. III.

§. III.

Poſſe pactum hoc quatenus reſpicit Flios utiliter iniri Matrimonio contracto, ſed Filiis nondum natis, ex hoc omnes ſentiunt; quod jura quibus renunciatur, non niſi poſt nativitatem ipſis quæruntur, atque ideo perinde eſt ac ſi ante Matrmonium ineatur. Me ſuſtineo a judicio de ſententia hac ferendo. Convenit vero inter omnes ipſum inutiliter iniri Filiis jam natis. Bene *Auguſtinus Leyſer in Meditat. ad Pandect. tom. 5. ſpecim. 299. §. 3. & ſequent.* ſcripſit: *Parentes nobilitatem, & jus in Feuda avita, & Fideicommiſſa Familiæ liberis ſtatim dum naſcuntur acquiſita facto ſuo auferre non poſſe*. In eamdem ſententiam loquitur *Neumann. de Matrim. Princip. titul. 33. §. 432.* Quin & idem dicas ſi initum ſit pactum Filiis conceptis argumento *leg. 2. §. 3. D. de Decurion.*

§. IV.

Gravis vero hinc incidit dubitatio, an pactum initum natis Filiis, adeoque inutiliter, convaleſcat ſi ipſi majores facti, aſſignatam accipiant portionem. Indiſtincte affirmat *Auguſtinus Leyſer* loco modo citato. *Accedebat*, inquit, *quod Actores ipſi majores facti accipiendo ea, quæ ipſis in pacto Morganatico attributa fuerint, pactum ratum habuerant, voluntatemque Parentum agnoverant*.

§. V.

Sed rem mihi penitius intuenti, opus videtur diſtinguere, tum ſubdiſtinguere. Id in primis videndum utrum Filii ignari, an gnari ſint pacti, aſſignatæque ipſo pacto portionis. Si ignari ſint, non eſt quod

quod accipiendo portionem aſſignatam probaſſe pactum dici queant. Proverbii vice dici ſolet : *Quæ ignoramus, ea velle haud poſſumus.*

§. VI.

Sin autem gnari ſint ; idem de nobilitate ut de ſucceſſione ferri nequit judicium . Porro utut gnari accipiant portionem aſſignatam, ſibi quantum ad nobilitatem officere nequeunt ; idque quia quæ portio in Matrimonio ad Morganaticam aſſignatur, ea ceu ſuperiori capite oſtenſum eſt, non niſi pro ſucceſſione aſſignari dici poteſt. At ſi gnari aſſignatam portionem accipiant, ſibi quidem non item poſteris quantum ad ſucceſſionem officiunt.

§. VII.

Nocetur utique & poſteris ſi pactum ante Matrimonium ineatur. Sed effectus eſt hic ſpecialis Matrimonii quod ad Morganaticam eo caſu contrahitur. At ſi ineatur pactum non tantum Matrimonio contracto, ſed & natis Filiis, Matrimonium ad Morganaticam contractum dici nequit ut *capite* 13. §. 1. probatum eſt : Non eſt igitur quod Matrimonium hocce ſpecialem illum effectum producere poſſit, quem jure Feudali unum ad Morganaticam Matrimonium producit. Potuerunt utique Filii accipiendo portionem illam nocere ſibi : At qui affirmare potes facto hoc potuiſſe, & poſteris nocere. Id ipſum procedere dic ſi & expreſſim pactum Filii probent.

CAP. XVII.

De portione in Matrimonio ad Morganaticam Uxori & Filiis aſſignanda.

§. I.

SUpra non ſemel meminimus de ea, quæ in Matrimonio ad Morganaticam aſſignari Uxori & Filiis debet portione. Nunc illud ſcire permagni intereſt, quanta portio hæc eſſe debeat. Id huc reſervavimus expediendum. *In Textu 2. Feudor.29.*, qui ut dictum eſt alias, ſedes eſt hujus ad Morganaticam Matrimonii, hoc de portione hac legitur: „ Deſponſavit ea lege ut nec ipſa, nec Filii ejus amplius habeant de bonis paternis, quam dixerit „ tempore ſponſalium verb. gr. decem libras, vel „ quantum voluerit dare, quando eam deſponſavit.

§. II.

Ex recitatis Textus verbis colligunt nonnulli in arbitrio Mariti & Patris poſitum eſſe hanc determinare portionem. Videſis *Henric. de Cocceji de leg. Morganatic. ſect. 7. §. 1. Heinecc. Element. Jur. German. lib. 1. tit. 13. §. 315.* Ego quidem convenio ſtare Uxorem debere determinatæ a Marito portioni; idque etiamſi de ea agatur Uxore, ad quam contracto Matrimonio quid amplius ſtatuto vel conſuetudine ſpectare poſſet. Imputare ſuæ facilitati debet Uxor hæc quod conſenſerit in portionem illam loco majoris

joris lucri, quod obventurum ſibi erat. Nec per leges prohibetur Uxor ante Matrimonium aliquid de ſuo jure Marito remittere. Vide *Auguſtinum Leyſer in Medit. ad Pandect. tom. 5. ſpecim.* 307. §. 5. tum *Vogt. de Jur. Conjug. in Bon. ſect.* 1. §. 16.

§. III.

Sed aſſentiri haud poſſum teneri & Filios ea contentos eſſe portione, quam ipſis non dum extantibus Pater in ſponſalibus pro libito aſſignavit, nec umquam pluſculum petere valere. Meo judicio videndum, an hæc quæ a Patre aſſignata eſt portio ſufficiat necne alimentis Filiorum. Si ſufficiat, non eſt quod Filii quidquam aliud petere queant; idque etiamſi portio hæc minor ſit quantitate illa hereditatis a Parentibus Filiis relinquendæ jure civili determinata, quam legitimam vocamus. In hanc ſententiam ita loquitur *Neumann. de Matrimon. Princip. tit.* 32. §. 401. „ Scilicet proſpicit lex civilis de legitima tantum liberis jam natis, ſeu in rerum natura exiſtentibus, quibus ii, qui in utero geſtantur, recte annumerantur. Quantum vero ad eos, qui plane nondum exiſtunt, his de hac legitima civili unquam fuiſſe proſpectum, nullibi reperimus.

§. IV.

Aptius ni fallor dici poteſt. Jus Feudale ut prioris Matrimonii liberis faveret, indubitanter a jure civili receſſit. Quicumque verba Textus perpendit vel invitus veritatem hanc fateri cogitur. Nequaquam vero recederet, ſi Pater in Matrimonio ad Morganaticam eam deberet Filiis ex ipſo naſcituris

ris aſſignare portionem, quæ legitimam adæquaret. Dicendum igitur poſſe Patrem in hoc ad Morganaticam Matrimonio Filiis portionem aſſignare legitima minorem.

§. V.

Hæc de caſu, in quo portio aſſignata alimentis ſufficit Filiorum, minor licet ſit legitima. At ſi non ſufficiat, nullus dubito, quin jus ſit Filiis quod deeſt petendi. Ita de jure naturæ alimenta debita a Parentibus ſunt Filiis, ut nullo jure, nullo pacto adimi aut minui poſſint. *Neumann. de Matrimon. Princip. tit.* 33. §. 401. Adde *Ricc. de Matrimon. ad Morganatic. cap.* 2. §. 11. *Pfeffinger. ad Vitriar. Inſtitut. Jur. Public. lib.* 3. *tit.* 17. *litt.* D. *verſic. Modum ſuccedendi*. Si igitur jus Feudale interpretationem recipit, prout ſane recipere debet, a jure naturæ, affirmare omnino oportet, tantam a Patre in Matrimonio ad Morganaticam aſſignari debere portionem, ut alimentis Filiorum ſufficiat; ſin minus, jure ipſos poſſe quod deeſt petere.

§. VI.

Dixeris: Verba illa Textus: *quantum voluerit dare*: plenum videntur Patri conferre arbitrium determinandi, ut ipſi lubet, hanc de qua diſſerimus portionem Filiorum. At prona eſt reſponſio. Inter *reſtrictivæ* interpretationis Regulas, hæc principem tenet locum: *Quoties inhærendo verbis aliquid fieret contra naturalia, & Divina Præcepta; toties æquitas jubet adhiberi interpretationem reſtrictivam. Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib.* 2. *cap.* 16. §. 26. *num.* 1. *& ſequent. Chriſtian. Thomas Juriſprud. divin. lib.* 2. *cap.* 12.

cap. 12. *num.* 112.: Si quis caſus emergit, *recte inquit Wolf. de Jur. natural. part. 6. cap.* 3. §. 536., „ quo
„ verba ſequi, legi naturæ repugnaret, cum nemo
„ præſumatur voluiſſe, quod eidem repugnat, ca-
„ ſum hunc excepturus intelligitur, qui loquutus eſt,
„ ſi præſens eſſet. Quamobrem cum ita facienda ſit
„ interpretatio, quemadmodum eam faceret qui lo-
„ quutus eſt, ſi præſens eſſet, vel ſi eidem cognita
„ fuiſſent, quæ nunc palam ſunt; ſi caſus emergit
„ quo verba ſequi illicitum eſſet, ſeu legi naturæ
„ repugnaret, caſus iſte omnino excipiendus eſt.

§. VII.

At ſi hiſce quæ objiciuntur verbis textus in hæreremus, tunc quum Pater filiis portionem aſſignavit quæ eorum alimentis par haud ſit; aliquid ut vides contra naturalia præcepta fieret. Privarentur Filii iis quæ jure naturæ debentur ipſis alimentis. Debemus igitur ex jure naturæ ita intelligere arbitrium jure feudali Patri collatum aſſignandi in Matrimonio ad Morganaticam, portionem Filiis, ut eo uti quomodolibet valeat ſupra alimenta; nequaquam vero infra eadem alimenta; ne naturæ jus hac in re violetur.

§. VIII.

Novum autem id haud eſt. Lex Voconia quæ multorum ſcriptis celebrata eſt ut *Ciceron. lib. 2. de Finib. cap.* 8. *Quintilian. declamat.* 264. *Dion. lib.* 56. *Gell. lib.* 17. *cap.* 6. *&* *lib.* 20. *cap.* 1. *Aſcon. Pedian. in Oration. de Præt. Urban. D. Auguſtin. lib. 3. de Civit. Dei cap.* 21. ſanxit ut ne quis cenſus Virginem ne ve Mulierem heredem faceret teſte *Cicerone*, ac

ne ſi-

ne filiam quidem teſtibus *Aſconio*, & *D. Auguſtino*. Sed poſtea lex hæc prævalente naturali æquitate, quæ Filiis juxta ac Filiabus hæreditatem addicit, hanc recepit interpretationem ut quid capere ex Patris hæreditate Filiabus liceret: Ego opportune inquit *Vinnius ad Inſtitut. Jur. civil. libr.* 2. *titul.* 23. §. 1. *num.* 4. „ utut ad Filias aliquid lege pervenire „ potuerit, non puto tamen quod Dio ſcribit ipſa „ Lege Voconia cautum fuiſſe argumento eorum quæ „ ex Cicerone Aſconio Floro Auguſtino protulimus; „ ſed ſed poſtea legem ut nimis rigidam ita miti- „ gatam, ut ſaltem partem aliquam mulieribus ca- „ pere liceret; idque Dionem ſic accepiſſe quaſi cau- „ tum a Voconio Legis auctore, ut alias fieri ſolet.

§. IX.

Neque rectæ huic rationi Leges interpretandi ex jure naturæ obſiſtit *Ulpianus* qui *in L.* 12. *D. Qui & a quib. Manumiſs. liber. non fiant*, „ proſpexit *in-* „ *quit*, Legislator ne mancipia per manumiſſionem „ quæſtioni ſubducantur; idcircoque prohibuit ea „ manumitti, certumque diem præſcripſit, intra „ quem manumittere non licet. Ipſa igitur quæ di- „ vertit omnes omnido ſervos ſuos manumittere, „ vel alienare prohibetur; quia ita verba faciunt: „ ut ne eum quidem ſervum qui extra miniſterium „ ejus mulieris fuit, vel in agro, vel in provincia, „ poſſit manumittere vel alienare: quod quidem „ perquam durum eſt, ſed ita lex ſcripta eſt. „ Tantum abeſt, ut contra jus naturæ quid fiat, ſi inhærendo verbis Legis Juliæ de Adulteriis dicatur Mulierem quæ divertit ne eum quidem ſervum manumit-

numittere poſſe qui erat extra ipſius miniſterium, puta in Agro, in Provincia, ut jure ita ſtatutum fateri oporteat. Optime *Mornacius ad hanc Legem 12. nota*, ſcripſit *rationem hujus legis eſſe*, *quia quamvis abſens ſervus ſcire potuit adulterium Dominæ ab his qui domi morati ſunt*.

§. X.

Accedit quod locus tunc eſt rationi huic interpretandi leges ex jure naturali, cum lex generaliter loquitur. Incredibile eſt Legislatorem ſub generali locutione caſus comprehendiſſe juri naturæ contrarios. Convenit propterea ex jure naturæ caſus hoſce a lege generaliter loquente excipere. *Quædam*, ait *Quintilianus Pater declamat.* 315., *etiamſi nulla ſignificatione legis comprehenſa ſint*, *natura tamen excipiuntur*. Sed fac legem quid expreſsim ſanxiſſe juri naturæ diſſonum. Nullæ ſane erunt partes interpretis. Solus Legislator legem hanc corrigere poteſt. *Dionyſ. Gothofred. ad citatam Legem* 12. *not.* 40. Adde *Eckhard. Hermeneutic. Jur. lib.* 1. *cap.* 1. §. 37. Lex autem Iulia de Adulteriis nominatim vetuit, ne Mulier quæ divertit eum manumitteret ſervum qui extra ejus erat miniſterium, vel in Agro, vel in Provincia. Fit hinc ut ſi hac in re a jure naturæ receſsiſſet, officio ſuo fungi haud potuiſſet Interpres, ſed Legislator corrigere eam debuiſſet. Reque ipſa Lex hæc Julia de Adulteriis, juri naturæ licet haud repugnaret, ex hac quam continebat expreſſa prohibitione manumiſsionis ſervi, qui extra Mulieris miniſterium erat, correcta fuit a Gratiano & Valentiniano in L. 32. C. Ad L. Jul. de Adulter. qua

cau-

cautum fuit ut in cauſa adulterii habeatur quæſtio de iis dumtaxat ſervis qui domi fuerint eo tempore quo adulterium dicitur admiſſum.

CAP. XVIII.

Num Pactum Morganaticum revocari poſſit.

§. I.

Diutius opinione mea pacto huic, quod Matrimonium ad Morganaticam conſtituit, immoratus ſum. Sed nihilominus reſtat, ut expendatur numquid poſsit ipſum a Patre revocari. Sententiis ſane in hac quæſtione variatur. Affirmat *Myler. ab Erhenbach. Gamolog. Perſon. Illuſtr. cap.6. num.37.* Hæc ei potiſsima ratio eſt, quod pactum hoc utpote reſpiciens futuram ſucceſsionem ſe habeat non uti actus inter vivos, ſed uti ultima voluntas; adeoque uti ultima voluntas revocari queat.

§. II.

Perfracte negant *Henric. de Cocceji de leg. Morganatic. ſect. 8. §. 2. & ſequent.*, & qui eum ſectantur *Heinecc. Elem. Jur. German. libr. 1. tit. 13. §. 316. Schmidt Princip. Jur. German. lib. 1. tit. 17. §. 13. Neumann. de Matrim. Princip. tit. 33. §. 428. & plur. ſequent.* aliique. Plura in hanc ſententiam affert *Henric. de Cocceji* Sed hoc ipſi videtur palmare argumentum. *Quod Conditio*, ſunt ejus verba §. 2. *& ſucceſſio*

ceſſio liberorum non a pacto (quod per ſe ne quidem ſubſiſtere jure poteſt ut dictum) ſed ex natura conjugii inæqualis, & ipſa forma legis Morganaticæ dependet, quam formam ſemel. conſtitutam mutare Parentes nequeunt. Magni quoque apud ipſum ponderis eſt & alterum hoc argumentum quod: inito hoc conjugio, *ſunt pariter ejus verba* „ liberis, agnatiſ-
„ que illuſtribus, ſtatim jus excludendi impares
„ liberos natum, & quæſitum eſt, quod auferri ip-
„ ſis amplius nequit.

§. III.

Ita vero *Myler ab Erhenbach.* reſpondet. „ Ratio-
„ nes Myleri tales ſunt, quales ſolent eſſe collecta-
„ nea, & rhapſodica. Et vero falſum omnino eſt,
„ quod pactum valeat in vim ultimæ diſpoſitionis;
„ nedum ſit mortis cauſa capio, quæ ne quidem
„ eſt ſpecies diſpoſitionis, ſed magis conditio leg. 76.
„ princip. D. ad leg. Flac. Sed, & licet ita eſſet, ni-
„ hil inde ſequeretur ad abolendam Matrimonii ſe-
„ mel rite contracti formam, vel ad auferendum
„ jus liberis prioris Matrimonii, agnatiſve illuſtri-
„ bus adquiſitum: non magis enim per ultimam vo-
„ luntatem, quam per actum inter vivos, vel for-
„ mamMatrimonii ſui abolere, vel jus quæſitum in alio-
„ rum præjudiciumPater tollere aut mutare poteſt (1).

§. IV.

Sed, quod mirum ſane cuique videri debet, §. 4. *& duob. ſequent.* ſubdit. „ Alia vero longe quæ-

T „ ſtio

(1) In ea *Struvius Juriſprudent. Heroic. part. 2. cap. 2.* §. 18. eſt ſententia ut pactum hoc revocari queat, ſi ipſum

Vir

,, ſtio eſt; an Pater hactenus recedere a pacto poſ-
,, ſit, ut illo non obſtante, ſed ſalva qualitate con-
,, jugii Morganatici, liberi ſuccedant? Et teſtamen-
,, to quidem patrem ipſis hæreditatem ſuam relin-
,, quere poſſe, non eſt ambigendum, cum & extra-
,, neis, & aliqua parte ipſis liberis naturalibus, ſeu
,, ex concubina natis poſsit, ne dum juſtæ ſoboli.
,, Verum hanc hæreditatem liberi non capiunt jure
,, liberorum, vel initi Conjugii, ſed ex Teſtamen-
,, to. Quin hoc modo vis legis Morganaticæ plane
,, non mutatur, quippe qua tantum diſponitur de
,, ſucceſsione ab inteſtato, non autem excluditur te-
,, ſtamenti factio. At vero pacto hæreditatem dare
,, nequit; cum pactis hæreditas neque jure commu-
,, ni relinqui queat; neque vel lege Morganatica,
,, vel alia lege aut conſuetudine generali, id im-
,, mutatum ſit, ut pacto detur hæreditas; nedum
,, ut lege excluſis detur. Equidem teſtatur Theſ-
,, ſaur...... patrem inter filios poſſe ita paciſci,
,, ut ſinguli certas accipiant hæreditatis portiones;
,, idque communi opinione, & conſuetudine rece-
,, ptum, ac a Senatu Pedemontano judicatum eſſe.
,, Sed loquitur ille de Patre hæreditatem ſuam di-
,, ſtribuente, inter liberos volentes, ab inteſtato
,, ſucceſ-

Vir tantummodo & Uxor inie-rint; contra vero revocari ne-queat ſi & Agnati ei interfue-rint idque quia priori caſu nul-lum ut ipſe autumat, jus quæ-ritur Agnatis, quæritur vero al-tero caſu. Sed ex iis quæ ſuo lo-co dicentur, patebit novam hanc opinionem, non ſecus ac illam Henrici de Cocceji admitti haud poſſe.

„ ſucceſſuros, hæreditatis legitimæ capaces, inter „ quos pater jure diſtribuit ſuam hæreditatem, quia „ hoc facto liberis non dat hæreditatem, ſed ex le- „ ge competituram dividit leg. ult. Cod. Fam. Er- „ ciſc. Atque hæc diſtributio paterna etſi fiat inter „ liberos volentes, eſt tamen inſtar ultimæ volun- „ tatis; quia non ex liberorum ſupervacuo conſen- „ ſenſu, ſed ex patris diſpoſitione inſtar legati, vel „ fideicommiſsi valet. Struv...... Idque ita rece- „ ptum refert Theſaur..... ſecus autem eſt in li- „ beris ad Morganaticam natis; his enim, cum „ non competat hæreditas ab inteſtato, pater hoc „ pacto iis non diſtribueret, ſed daret hæreditatem, „ quod jure fieri nequit, quæ Mylerus parum ex- „ pendit. Ceterum res ſingulas patrem pacto, ſci- „ licet donatione inter vivos, vel mortis cauſa ne- „ dum per legata &c. eis concedere poſſe, dubium „ non eſt.

§. V.

Ego vero in ſententiam deſcendo (2) *Myleri ab Erbenbach*, ſed meas haud facio ejus rationes. Ni-

 ſi me

(2) Si le Pere *ita legitur in Coeice Fridericiano par. 1. lib. 2. tit. 3. artic. 3. §. 61.* „ de ſon „ vivant dèclaroit qu'il regarde „ ſa femme comme vraiment le- „ gitime, s'il lui permettoit de „ porter ſon nom, & ſes ar- „ mes, & quæ de ſon vivant il „ en obtint notre conſentement „ & confirmation Royale, les „ Enfans jouiront des memes „ droits que les Enfans legiti- „ mes par le mariage ſubſequent „ de leur Mere „. Patet hinc ex Codice Fridericiano pactum quo de agitur revocabile de ſui natura eſſe. Nec obſtat opus ad ejus revocationem eſſe Regia auctoritate. Id ideo ordinatum, quia & Regia initur auctoritate, ut ex

ſi me omnia fallunt, vera vera ratio cur in patris ſit poteſtate pactum hoc revocare ex ejus indole manat. Ut a capite rem repetam, pactum ſucceſſorium duplex eſt (3), vel *affirmativum*, vel *negativum*, ut noſtri loqui amant. Pacto ſucceſſorio affirmativo id agi-

ut ex *part.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. *artic.* 3. §. 59. *Nihil tam naturale eſt*, inquit Ulpianus *in* *L.* 35. *D. de Regul. Jur.*, *quam eo genere quidque diſſolvere, quo colligatum eſt*. Ceterum ſi pactum hoc de ſui natura irrevocabile fuiſſet, ita ut jus ſtatim quæſitum eſſet Liberis prioris Matrimonii; credibile haud eſt Regem ſuam interpoſiturum auctoritatem, ut jus quæſitum tolleret.

(3) Hæc pacti ſucceſſorii diviſio in affirmativum, & negativum ab aliquibus fortaſſis improbabitur. Objicietur hoc quod dicimus pactum ſucceſſorium affirmativum Legibus Romanis eſſe prohibitum, ut *ex L.* 15. *C. de Pact.* & *L.* 4. *C. de Inutil. Stipulat.*

Non me fugit hæc prohibitio. Sed & cognita mihi eſt hujus prohibitionis cauſa. Depravati adeo apud Romanos erant mores, ut cui ſe ſucceſſuros certo ſciebant, non ſolum mortem optarent; ſed & vitam eriperent. Neque moris ſolum erat ferro, aut veneno occidere. Solebant etiam ægrotis alimenta aut medicamina denegare. Et, quod fidem excedit, non modo extranei, ſed Fratres Fratribus Liberi Parentibus, ipſique Parentes Liberis hanc ob cauſam inſidias ſtruebant. Vide quæ ex antiquis Scriptoribus collegit funeſta exempla *Auguſtinus Leyſer in medit. ad Pandect. tom.* 1. *ſpecim.* 43. §. 1. & 2.

Malis hiſce quam frequentiſſimis, ut occurrerent Leges Romanæ plura conſultiſſime ſtatuerunt. I. Noluerunt ut ei Pupilli educatio facile committeretur, qui ſpem heberet proximam ſuccedendi, tametſi hoc ipſe Pater juſſiſſet *L.* 1. §. 1. *D. Ubi Pupill. educar.* & *L.* 2. *C. eod.* Huc II. pertinet quod §. 3. Inſtitut habetur „ Sin autem quis, „ *ſunt ejus verba*, ita formi„ doloſus ſit, ut timeat ne Fi„ lius ſuas pupillus adhuc ex eo „ quod palam ſubſtitutum acce„ perit poſt obitum ejus peri„ culo inſidiarum ſubjaceat, vul„ garem quidem ſubſtitutionem „ palam

agitur ut unus alteri ſuam promittat ſucceſsionem; contra vero pactum ſucceſſorium negativum eo tendit, ut unus ab ea excludatur ſucceſsione, quæ ad eum alias ſpectare poſſet. Videſis *Stryk. de ſucceſs. ab inteſt. diſſert.* 8. *cap.* 1. §. 10.

§. VI.

Apud Germanos, alioſque Populos poſterioribus præſertim temporibus inſidiæ illæ vel penitus non ſtruebantur, vel raro admodum. Factum hinc ut quæ remedia contra ipſas invenerunt Leges Romanæ, ea apud illos neceſſaria viſa haud fuerint. Atque hinc prohibitio quæ *in L. 1. §. 1. D. Ubi Pupill. educ. & L. 2. C. eod.* fit ne Pupilli educatio ejus Succeſſori proximo committatur attenta numquam eſt; ſed educati Pupilli ſunt apud eos qui proximam habebant ſpem ſuccedendi. Exemplum nullibi occurrit adhibitæ cautionis illius; quæ *in §. 3. Inſtitut. de Pupill. Subſtit* præſcribitur. Denique, quod potiſsimum coercendæ hujus malitiæ ergo conſtitutum eſt, ne quis indubiam haberet ſpem ſuccedendi, ſed ut cuique liberum eſſet teſtari, & proximum hæredem excludere ne vix quidem obſervatum fuit Confer *Auguſtin. Leyſer. in Meditat. ad Pandect. tom. 1. ſpecim.* 43. §. 3. *& duob. ſequent.*

Quinimo quod attinet ad hoc de quo

„ palam facere & in primis teſtamenti partibus ordinare debet, illam autem ſubſtitutionem per quam ſi Hæres extiterit pupillus, & intra pubertatem deceſſerit, ſubſtitutus vocatur, ſeparatim in inferioribus partibus ſcribere debet, eamque partem proprio lino, propriaque cera conſignare, & in priore parte teſtamenti cavere, ne inferiores tabulæ vivo Filio, & adhuc impubere aperiantur.„ III. Voluerunt ut is qui Impuberem arrogabat, ne forte ſpe hæreditatis potiundæ, necem illi inferret, eidem haud ſuccederet; ſed totum ipſius Patrimonium Agnatis proximis reſtitueret L. 18. *& duob. ſequent. D. de Adoption.* Et ut alia miſſa faciamus IV. prohibuerunt ne cui teſtandi facultas pacto adimeretur, vel imminueretur, ſed unicuique libertas relinqueretur Corvos, ut Heredipetas hoſce appellat *Petronius in Satyrico*, Hæreditati ſuæ inhiantes, excludendi.

§. VI.

Pactum ſucceſſorium affirmativum, ſi de ejus revocatione judicium ſit ferendum ex diſtinctione, quæ in foro obtinet, revocari poteſt ſi verbis conceptum ſit ultimæ voluntatis: Contra non eſt quod revo-

de quo hic diſſerimus pactum ſucceſſorium affirmativum, accedit quod Imperator Leo *in Novell. 19.* ſuſtulit prohibitionem a Legibus Romanis inductam, & ſpeciatim abrogatum ivit *Legem 15. C. de Pact.* Reſtringere vero nititur *Stryk. in uſ. modern. Pandect. lib. 2. tit. 14. §. 13.* Novellam hanc ad Pacta dotalia. Sed *minus accurate* uti inquit *Leyſer in Meditat. ad Pandect. to. 1. ſpecim. 43. §. 4. & ſequent.*: *cum Leo in genere declaret nolle ſe ut pacta de Hæreditationibus inita reſciudantur.*

Non ſum neſcis Novellas haſce Imperatoris Leonis auctoritatem obtinuiſſe in Terris tantum Imperii Orientalis; nequaquam vero in Occidente. Sed ut probe monuit. *Brunquell. Hiſtor. Jur. part. 3. membr. 1. cap. 5. §. 5.* „ Quamvis in Terris Imperii Orientalis Novellæ Leonis auctoritatem habuerint, in Occidente tamen nunquam uſu illas eſſe receptas conſtans Doctorum eſt aſſertio, quorum etiam ſententiæ, nos calculum hoc tamen cum temperamento addiicimus niſi hæc vel illa NoVella Leonis moribus ſit recepta, & ſententiis Judicantium confirmata „. In quibus igitur locis Novella hæc iis Imperatoris Leonis uſu fuit recepta, ſervanda religioſiſſime eſt, & quidem etiamſi inibi haud ceſſaverit ratio illa Legum Romanarum. De hiſce autem Locis vide ſi lubet *Groenewegen. de leg. Abrogat. ad L. 15. num. 4. C. de Pact. & ab eo citatos.*

Ex dictis patet improbari haud poſſe traditam pacti ſucceſſorii diviſionem in affirmativum, & negativum. Reſtat ut hoc moneam. Pactum ſucceſſorium affirmativum vel eſt de Hæreditate unius ex Paciſcantibus, vel de Hæreditate Tertii. Quæ hactenus attulimus, ea pertinent ad pactum ſucceſſorium affirmativum de Hæreditate unius ex Paciſcentibus. Quod vero attinet ad Pactum ſucceſſorium affirmativum de Hæredi-

Digitized by Google

revocari queat, ſi verbis contractus ſit conceptum, idque quia tolleretur hoc caſu jus alteri quæſitum. Non infrequens, ait *Auguſtin. Leyſer. in Meditat. ad Pan*reditate Tertii, ubique ſervatur Jus Romanum, ſecundum quod pactum hoc non valet niſi Tertio illo ſciente, & conſentiente, imo in conſenſu illo ad mortem uſque ſubſiſtente ut ex *Leg. final. C. de Pact.*

Nec mirum. In pacto ſucceſſorio affirmativo de Hæreditate unius ex Paciſcentibus præſumptio inſidiarum vitæ ipſius ex eo oriebatur quod plerumque apud Romanos accidebat. Quocirca in Locis illis, in quibus nullæ ſtrui ſolent inſidiæ, ſicuti ceſſat præſumptio modo dicta item & ceſſat diſpoſitio Juris Romani in ea fundata. Sed in pacto ſucceſſorio affirmativo de Hæreditate Tertii periculum ex *CLANDESTINITATE pacti IGNORANTE Tertio initi* ceu recte ait *Stryk. de Succeſſion. ab inteſtat. diſſert. 8. cap.* 12. §. 10. JURA PRÆSUMUNT, AC DE EO QUI PRÆMATURE AC IMPROBE DE ALTERIUS HÆREDITATE TALITER SOLLICITUS EST CONJICIUNT EUM VITÆ TERTII INSIDIARI, AC MORTEM EJUS MOLIRI. Hæc autem peculiaris præſumptio ſemper urget. Hujuſmodi pactiones, *bene ſcripſit Juſtinianus in L.* 30. *C. de Pact.*„ odioſæ eſſe videntur & plenæ triſtiſsimi & periculoſi eventus. Quare enim quodam vivente ET IGNORANTE de rebus ejus quidam paciſcentes conveniunt,„ ? Jurepropterea meritoque effectu caſſum ubique eſt Pactum de quo diſſeritur, ignorante Tertio illo initum.

Reque ipſa teſte *Stryk. modo laudato in Uſu Modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 14. quantum ad pactum hoc ſucceſſorium affirmativum de Hæreditate Tertii mores Germaniæ haud diſſentiunt a jure Romano: „ Nec moribus, *inquit*, illud dicendum videtur, quippe quum Doctores in Foro verſatiſsimi ita deciſum in Germania referant non ſubſiſtere tale pactum ſine conſenſu Tertii. Carpzov...... Richter.... Klock.... Hartman. Piſtor.... Mev.... Nec Novella 19. Leonis Imperatoris hac in parte correxit Jus Romanum. Ea vix robur tribuit pacto ſucceſſorio affirmativo de Hæreditate unius ex Paciſcentibus.

Digitized by Google

Pandect. tom. 1. *ſpecim.* 44. §. 1. „ eſt in Foro quæſtio
„ utrum pacta ſucceſſoria ab uno etiam paciſcente
„ invito altero revocari, mutarique queant. Negan-
„ da ea eſſe videbatur ſi ſimplicitatem juris natu-
„ ræ, quam jus canonicum, & mores Patrii ſe-
„ quuntur, & qua omnia pacta honeſta ſervari ju-
„ bentur, ſpectes. Hic vero uſus Judiciorum a ſim-
„ plicitate illa receſſit, atque ſubtilitatem aliquam
„ ex Jure Romano invexit. Diſtinguunt videlicet
„ Doctoresinter pacta ſucceſſoria quæ per modum con-
„ ventionis ſeu contractus, & ea quæ per modum
„ ultimæ volutatis ineuntur; illa vocant, quando
„ paciſcentes ex verbis obligatoriis in pactis & con-
„ tractibus inter vivos adhiberi ſolitis utuntur; hæc
„ quando verba in teſtamentis & aliis ultimis volun-
„ tatibus conſueta reperiuntur..... Illa itaque quæ
„ per modum conventionis inita ſunt, immutabilia
„ eſſe ajunt; hæc autem quæ in vim ultimæ volunta-
„ tis conficiuntur, obligationem nullam producere,
„ adeoque pro lubitu mutari & revocari poſſe perhi-
„ bent argumento ex lege 32. §. 3. D. de Donat. in-
„ ter Vir. & Uxor., nec non lege 30. D. de Donat.
„ mort. cauſ. ducto ubi ultima voluntas ambulato-
„ ria uſque ad mortem eſſe dicitur „. Id ipſum re-
petit illuſtris Auctor ejuſdem operis *tom.* 5. *ſpecim.*
308. §. 1. *& plur. ſequent.* ubi una docet quando
pactum hoc ſucceſſorium affirmativum verbis ultimæ
voluntatis, & quando verbis contractus conceptum dici
queat.

§. VII.

Ad pactum vero ſucceſſorium negativum quod
attinet

attinet nulla ad judicandum de ejus revocatione opus eſt diſtinctione; ſed pactum hoc negativum quomodocumque ſit conceptum revocari pro libito poteſt, ab eo de cujus hæreditate agitur; propterea quod directe nonniſi ipſum reſpicit, neminique propterea hac revocatione fit injuria *Muſcul. de ſucceſs. Conventional. membr.* 2. *num.* 371. Adde *Puffendorf. Element. Juriſprud. univerſal. lib.* 1. *definit.* 12. §. 49.

§. VIII.

Pactum hoc negativum idem eſt ac renunciatio. Supereſt, *ait Stryk. de Succeſſion. ab inteſtat. diſſert.* 8. *cap.* 10. §. 1. „ ut de ultima ſpecie pactorum quæ „ de hæreditate unius ex Paciſcentibus fiunt juxta „ diviſionem *cap.* 3. propoſitam nunc diſpiciamus, „ pactis ſcilicet negativis quæ ſunt conventiones de „ abſtinenda ſive omittenda hæreditate, unoque „ verbo hodie renunciationes vocantur „. De renunciatione vero inquit idem Auctor *citat. diſſert.* 8. *cit. cap.* 10. §. 106. „ Tollitur Patris voluntate contraria, „ ſeu revocatione . . . . . ſunt enim renunciationes „ noſtro ex illo genere obligationum quæ non ſunt „ mutuæ, ſed unus Paciſcentiam ſaltem tenetur. „ Unde ſi is cui ex hac conventione aliquid debeatur; implementum hujus obligationis alteri Parti, que onerabatur remiſerit ac condonaverit; „ ut jus ſuum remittere omnino poteſt; manifeſtum eſt eam onere præſtandi hoc modo liberari; „ nec vinculo ita ſoluto amplius conſtringi; ſicut „ nec ab initio obligatio contrahitur, illo cui aliquid offertur id reſpuente . . . . Quod vero filiam ipſam attinet, cum illa ex renunciatione ſua,

„ non aliter, quam Patre volente obligetur, facile „ ſane colligitur, filiam remiſſione Patris obligatio- „ ne ſua penitus liberari, eique jus priſtinum, ita „ reſtitui.

§. IX.

Ex hactenus expenſis ſolutio propoſitæ quæſtionis alveo prono fluit. Pactum Morganaticum noniſi negativum dici poteſt. Eo hoc unum agitur, ut qui ex Matrimonio, cui adjicitur naſcituri ſunt Filii, ii ab omni excludantur ſucceſſione, ejuſque loco aſſignata portione ſint contenti. Ecquid aliud, obſecro, ſignificant verba *Textus* 2. *Feudor.* 29. „ ut nec ipſa, „ nec filii ejus amplius habeant de bonis paternis, „ quam differit tempore ſponſaliorum *tum verba* „ *ipſius pacti* „ & cum prioris Matrimonii liberis nec „ in provinciis paternis, nec aliis ajuſdem bonis, & „ theſauris ſuccedant, ſed arcibus, prædiis, aliiſ- „ que rebus pacto ſibi deſtinatis contenti ſint „? Si ergo pactum hoc negativum eſt, dubitationem habere haud poteſt, quin a patre pro libito revocari queat, uti natura fert pacti negativi.

§. X.

Facile vero eſt ea duo, quæ ſupra attulimus argumenta Henrici de Cocceji diluere. Ad I. reſpondetur, excluſionem filiorum Morganaticorum a ſucceſſione non a Matrimonii inæqualitate, ſed unice a pacto provenire. Agnovit id vel ipſe *Henricus de Cocceji*, qui hoc ipſo tractatu *ſect.* 5. §. 4. *requiſivit*, „ ut tali Conjugio pactum ſpeciale adjectum ſit, ne „ Uxor & nati ex eo Cojugio liberi ſuccedant, ſed „ certis rebus contenti ſint dict. cap. 29. verſic. ea „ lege.

„ lege. Alias enim non obſtante impari perſona-
„ rum conditione Conjugium erit æquale, & Uxor
„ etiam plebea cum liberis adipiſcitur dignitatem
„ Mariti„. Jus Feudale, fateor, ſubſtinet pactum hocce, quod alias certe effectu caſſum eſſet, ſed ejus naturam penitus haud immutavit. Nil igitur impedire poteſt, quominus pactum hoc uti negativum pro libito revocari a Patre queat.

§. XI.

Ad II. reſpondetur naturæ pacti Morganatici utpote negativi repugnare, ut jus ullum liberis prioris Matrimonii, agnatiſque ex eo quæratur Filios Morganaticos excludendi; cum ipſum unum Patrem reſpiciat. Porro ſi Pater eo haud utatur arbitrio pactum hoc revocandi, ſentiunt ex eo commodum & liberi prioris Matrimonii, quippe qui ſoli ſuccedunt. Nec diffiteor Jus Feudale ut hiſce prioris Matrimonii liberis per Patrem, cujus amori in eos confidit, faveret, ſubſtinere pactum hoc. Sed commodum hoc liberorum prioris Matrimonii, utpote non principale, ſed ſecundarium, & a voluntate Patris dependens, efficere nequit, quin ipſe Pater pactum revocare valeat. Alias quodcumque aliud pactum negativum utpote continens hoc ipſum ſecundarium commodum, eſſet irrevocabile, *contra quam ſupra eſt demonſtratum*.

§. XII.

Quid plura? Hoc ipſo quod idem *Henric. de Cocceji* ſubſtinet poſſe Patrem hæredes in ſuo Teſtamento inſtituere Filios Morganaticos, tum eis inter vivos, mortiſve cauſa donare, nequit ſi veritas

 in pre-

in pretio eſt clarius admittere nullum liberis prioris Matrimonii & agnatis ex pacto hoc Morganatico jus quæri excludendi ipſos Filios Morganaticos. Si jus hoc liberis prioris Matrimonii, agnatiſque ex hoc pacto quæreretur; adempta Patri dicenda eſſet quælibet facultas de rebus ſuis diſponendi.

C A P. X I X.

De Cauſa quam requirit Matrimonium ad Morganaticam.

§. I.

DE Pacto quod Matrimonium ad Morganaticam conſtituit, ſatis ni fallor, dictum eſt. Dicendum nunc, ut tractationi huic finis imponatur, de cauſa, quam id genus Matrimonii requirit; tum de iis qui contrahere ipſum valent.

§. II.

Quibus ex cauſis Matrimonium Conſcientiæ permittatur, oſtenſum eſt ſupra. At ſi huic Conſcientiæ Matrimonio pactum adjiciatur, quod ipſum ad Morganaticam efficiat, alia præterea opus eſt cauſa. Pactum hoc juris communis diſpoſitioni adverſarii, jam alias inde eſt demonſtratum, quod a ſucceſſione excludat Filios Morganaticos ob eam, quæ ipſis in ſponſalibus aſſignatur portionem. Concurrat propterea oportet cauſa, quæ potis ſit pactum, hoc juri contrarium ſubſtinere.

§. III.

Si Jus Feudale ſpectes, ipſum ut patet ex 2. *Feudor.* 29. hac una, & non alia de cauſa probat pactum hoc, ut nimirum per liberos prioris ejuſque æqualis Matrimonii, ſubſtineri poſſit ſplendor nobilium Familiarum. Viſum eſt Reipublicæ intereſſe, ut hic Familiarum nobilium ſplendor conſervetur. Sed ſimul viſum plendorem hunc conſervari minime poſſe, ſi bona liberos prioris Matrimonii inter & Filios ex ſecundo Matrimonio inæquali ſuſceptos, dividantur. Finem eſſe, dicit *Schmitdt Princip. Jur. germanic. lib.* 1. *titul.* 17. §. 3. *in not.* „ ut ſplendor Familia„ rum conſervetur, qui ſane ſciſſa in plures particu„ las provincia, diſtributiſque æqualiter inter primi & „ ſecundi Conjugii liberos proventibus, minutiſque po„ tentiæ viribus, obſcurraretur & minueretur.

§. IV.

Sed non diſſentio a *Neuman*, qui *de Matrimon. Princip. titul.* 31. §. 389. „ cauſa *inquit*, duplex exi„ ſtit, ut ſcilicet per idem conſulatur Familiæ, & „ Conſcientiæ. Familiæ ut ſumptibus alendæ ejuſ„ dem nobilitatis Uxori neceſſariis, parcatur; nec „ patrimonium relictum in plurimas particulas di„ viſum evaneſcat. Conſcientiæ, ne is qui dono „ continentiæ non pollet, concubinatui, vel vagæ „ libidini ſe mancipet „ dummodo ne una ab altera ſeparetur, & utraque concurrente Matrimonium ad Morganaticam permittatur.

§. V.

Hæc autem cum ſit cauſa a jure feudali probata Matrimonii ad Morganaticam; facile eſt intelligere

Digitized by Google

gere *Textum* 2. *Feud.* 26. §. *Filii* ubi legitur *Filii nati ex una Uxore*, *cum qua Matrimonium tali conditione contractum eſt*, *ne Filii ex eo nati Patri ab inteſtato ſuccedant*; *in Feudo ſuccedunt*; *nam quamvis ratione improbetur talis conditio*, *ex uſu admittitur*: minime pertinere ad Filios ex Matrimonio ad Morganaticam natos; &, quod hinc conſequitur, non niſi per errorem contrarium credi *Textui* 2. *Feud.* 29. qui a ſucceſſione excludit Filios hoſce natos a Matrimonio ad Morganaticam.

§. VI.

Optime meo judicio *Neumann.de Matrimon.Princip.titul.* 33. §. 421. „ commodior *ait*, utrumque te„ xtum conciliandi, ratio ſuppeditari poſſet, ſi di„ camus in textu 2. Feudor. 29. ſermonem eſſe de „ viduo, qui liberis ſuperinducit novercam, iis ta„ men ſucceſſionem ſalvam, integramque cupit, „ pactoque cum ſecunda Conjuge inito, ſtipulatur. „ Tale pactum tanquam rationi maxime conveniens, „ quod paternum Filii amorem pro cauſa, conſer„ vandum vero familiæ ſplendorem pro fine agno„ ſcit, jus feudale merito ſubſtinet. In altero vero „ texu 2. Feudor. 26. §. Filii Feudiſta loqui videtur „ de eo, qui liberos nondum habet (id enim indi„ cant verba ex una uxore) & tamen uxorem du„ cit hac conditione ne filii ſuccedant. Atque tale „ pactum ratione improbari ait Feudiſta, ſine du„ bio propterea, quod naturaliter, & ſecundum „ ſanam rationem, liberorum major, quam agna„ torum favor eſſe debet, neminique melius regu„ lariter, quam liberis noſtris, cupimus. Interim „ quo-

„ quoniam eadem naturalis ratio, quemlibet rerum „ ſuarum moderatorem eſſe jubet, addit Feudiſta, „ tale pactum ex uſu admitti; ſtricte tamen eſſe interpretandum, & ad ſola allodialia reſtringendum; neutiquam vero ad feuda porrigendum. In „ iis enim liberos, tali pacto non obſtante, nihilo „ ſecius ſuccedere, præſertim cum illa non tam „ parentis, quam primi acquirentis, & concedentis „ beneficio accepta ferant. Hæc vera videtur, & „ genuina Feudiſtæ mens.

§. VII.

Non me fugit *Cujacium*, alioſque ad difficultatem omnem tollendam corruptam agnoſcere lectionem *textus* 2. *Feud.* 26. §. *Filii*, & negationem interſerendam judicare; itaut legatur: *in Feudo non ſuccedant*. Sed ſi attendas hanc, quæ modo ex *Neumann.* attulimus conciliationem, nulla, ſi verum amamus opus, eſt emendatione. Nulla autem cogente neceſſitate Leges non ſunt emendandæ. Recte *Binkershoek in præfation. ad prior. quatuor. libr. obſervat. jur.* „ nullius, *inquit*, ego emendationis unquam au„ ctor ſim, niſi de neceſſitate, & modeſtia conſtet, „ Neceſſitatem appello, cum, ut recepta eſt le„ ctio, plane nequeat defendi, ſive laxatis & cor„ ruptis verbis, quorum nulla, vel non idonea eſt „ ſententia, vel quæ manifeſte obſtat reliquis capi„ tibus juris. Et in his magna cautione opus eſt; ne „ temere ſcilicet quæ ſana ſunt, male ſana eſſe cre„ damus: quin potius ſumma ope nitendum, ut in„ vidiam emendationis apta interpretatione fugiamus, „ gnari magnam rationem eſſe quæ facit pro lectio„ ne:

Digitized by Google

,, ne: τὸ ἀκίνητον ἄμεινον. Sin autem omnibus probe
,, recte excuſſis, ad emendationem neceſſario recur-
,, rendum ſit, in primis modeſtam deſidero, nec ſi
,, me audias modeſta erit niſi utraque lectione col-
,, lata probabile, & proclive vitium doceat Criti-
,, cus. Qua fronte alioquin ſibi tantum arroget?
,, quem colorem dicat rei inviſæ? Si dicat una li-
,, tera peccatum, ſi duabus, adhuc non intercedo,
,, ſi interpunctione, ſi trajectione verborum, ſi ge-
,, minatione & de neceſſitate conſtet, me Judicem
,, haebit æquum. Sed brutam Criſin, ut qui maxi-
,, me, deteſtor. Particulam, quam ſalutarem vo-
,, cant addere, demere, totos verſiculos ejicere,
,, alios reſcribere, quaslibet notas fingere, Gloſſe-
,, mata continuo increpare, quavis denique ratione
,, ferro medicinam quærere, id demum mihi vide-
,, tur exemplo grave eſſe. Nunquam Ego hos criti-
,, cos ſequar via tam lubrica, ut qui ſciam ab una
,, particula ſalutari, pendere quandoqne ſalutem
,, Hominis, & ea addita Titio, deberi, quod nunc,
,, ſi Legem ſequamur, deberetur Mævio. Audio ta-
,, men vim majorem excuſari, quia aliter difficul-
,, tates expedire non licet; ſed cur ſe iis objiciant
,, ſcire velim, qui remediis pares non ſunt. Præ-
,, ſtat utique ignorantiam fateri, & felicioribus poſt
,, hac ingeniis cedere, quam promiſcue & nulla re-
,, ligione in quaquaſvis leges irruere. Quicquid aliis
,, videatur, mihi ſemper placuit quod apud Anto-
,, nium Auguſtinum lego L. I. Emend. C. 3. in fine.
,, Hic ipſe, inquit, noſtrorum opinionum amor,
,, quam Græci φιλαυτίαν appellant, has tantus di-

,, ſcor-

„ & varietates creavit: cum ea quæ nos fateri pudet, ignorare, mendoſa eſſe exiſtimamus. Ut verbo dicam: non eſt pronuntiandum de emendationibus, niſi ſero demum & caute. Ubi par, aut potior eſt cauſa receptæ lectionis, ea ſemper vincet, ubi nulla ejus tuendæ ratio ſupereſt, etiam tunc abſtinere velim criticos, niſi ſola modeſtia ſe commendent, & de rebus graviſſimis non decernant, niſi prudenter & pronis in errores vocibus. Qui aliter inſtituunt; certum eſt Juriſprudentiæ magis obeſſe, quam prodeſſe, & artem cum neceſſarium, tum utilem exponere ludibrio publico „. Adde in eamdem ſententiam loquentem *Eckhard. Hermeneutic. Jur. lib.* 1. *cap.* 2. §. 2. §. 68.

§. VIII.

Accedit quod plerique iique admodum antiqui Codices Mſs. hanc haud habent negationem, ut teſtis eſt *Neumann loco modo citato* §. 420. Non eſt igitur quod amplecti poſſis, hanc quæ Cujacio placet emendationem, & non neceſſariam, & contrariam præterea antiquis hiſce Codicibus Mſs. Vide quid de auctoritate horum antiquorum Codicum Mſs. ad veram lectionem ſtatuendam habent *Bohemer. exercitat.* 3. *ad Pandect. libr.* 1. *tit.* 1. §. 12. *Eckhard Hermeneutic. Jur. lib.* 1. *cap.* 2. §. 67.

§. IX.

Reliquum eſt ut diſpiciamus, an alia ex cauſa, præter illam a Jure Feudali probatam ſuſtineri queat hoc de quo diſſerimus pactum Morganaticum. Affirmant *Henricus de Cocceji de leg. Morganatic. ſect.* 5. §. 5. & *Heinec. Element. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 13.

Digitized by Google

ubi inquit ,, quum vix ferendæ hæ nuptiæ, niſi juſta
,, ac probabilis ita paciſcendi cauſa ſit, conſequens
,, eſt ut iis plerumque conſulatur ſplendori familiæ,
,, & ita impediatur, quominus provinciæ vel inter
,, plures dividantur, vel dotalitiis, paragiis, & apa-
,, nagiis exhauriantur. Ut adeo ordinarie quidem
,, hujuſmodi nuptias ineant, qui jam Filios ex pa-
,, ri Matrimonio ſuſceperunt, ac proinde ſecundæ
,, demum nuptiæ plerumque, ſub hac lege contra-
,, hantur, at juſta tamen cauſa eſſe poſſit, cur &
,, is, qui ex priore Matrimonio nihil liberorum ſu-
,, ſcepit, vel nunquam antea fœdas nuptiales ac-
,, cendit hoc Matrimonii genus eligat. Exemplum
,, extat Friderici Victorioſi, Electoris Palatini, qui
,, quum nondum Uxorem duxiſſet antea, Matrimo-
,, nium ad Morganaticam iniit cum Clara de Tet-
,, tingen, liberiſque ex ea natis certas terras aſſi-
,, gnavit, quibus poſtea ſurrogatus eſt comitatus
,, Lôwenſteinenſis. Cauſam ejus conſilii habuit ma-
,, xime probabilem. Quum enim tutela Philippi Pa-
,, latini ſuſcepta pro tutela ipſam Electoralem di-
,, nitatem cum conſenſu pupilli ſuſciperet: non po-
,, tuit æquales nuptias facere citra præjudicium vel
,, pupilli, vel futuræ prolis ſuæ.

§. X.

At ſi jus Feudale contra rationem juris ſuſtinet pactum hocce, ut pluries oſtenſum eſt, aſſentiri haud poſſum hiſce, qui tenent ſuſtineri ipſum poſſe ex alia cauſa quam illa ab ipſo jure Feudali expreſſa: *Quod contra rationem juris* inquit Paulus in *L.* 141. *D. de Regul. Jur.*, *receptum eſt*, *non eſt producendum ad con-*

ad conſequentia: id eſt ad *ſimilia exempla*, ut interpretatur *Jacob. Gothofred. in commentar. ad hanc legem* 141. Confer de ſtricta interpretatione juris recepti contra rationem juris, uno verbo, ſingularis & *Tulden. de Juriſprudent. extemporal. libr.* 2. *cap.* 5.

C A P. X X.

De iis qui Matrimonium ad Morganaticam contrahere valent.

§. I.

EX his quæ ſuperiori capite de cauſa diximus cur permittatur Matrimonium ad Morganaticam, facile eſt intelligere ecquinam ſint, qui ipſum valeant contrahere. Si ideo Matrimonium ad Morganaticam permiſſum eſt, ut per prioris Matrimonii liberos ſplendor nobilis Familiæ conſervari queat I. non niſi nobilis Matrimonium hoc contrahere poteſt. Si igitur a Plebejo Matrimonium contrahatur cum pacto Morganatico, effectibus, Matrimonium hoc, deſtitutum erit Matrimonii ad Morganaticam. Optime *Neumann. de Matrim. Princip. tit.*32. §. 403. ,, eamdem ob cau-
,, ſam, *ait*, etiam Plebejorum Matrimonia hac le-
,, ge inita, ut Fœminæ ſecundis nuptiis ductæ una
,, cum liberis parva quadam portione contentæ a
,, reliqua hereditate abſtineant ..... pariter ad Mor-
,, ganatica Matrimonia non eſſe referenda putarem
,, ut ut eo illa referant Elias Auguſtinus Stryk. de

X 2 ,, Ma-

„ Matrimon. ex ratione ſtatus cap. 2. num. 150.
„ par. 24.

§. II.

In Germania ubi Nobiles dividuntur in immediatos, & mediatos, in quæſtionem venire ſolet, utrum ſoli Nobiles immediati, an & nob.les mediati Matrimonium ad ad Morganaticam rite contrahant. Solos Nobiles immediatos Matrimonium hoc rite contrahere poſſe ſentiunt inter alios *Henricus de Cocceji de leg. Morganatic. ſect.* 5. §. 2. *Lyncker in Analect. ad Struv. Syntagm. Jur. Feudal. cap.* 9. *eph.* 5. *num.* 8.

§. III.

Sed *Auguſtinus Leyſer in Meditat. ad Pandect. tom.* 5. *ſpecim.* 299. §. 3. *&* 4. in contrarium abiit ſententiam, & meo judicio jure. „ Quum Privatorum
„ quoque interſit, *ita ad rem differit*, poſteros ſuos
„ ad incitas non redigi, ſed alios ſaltem in illis ac-
„ ceptam a majoribus generis & nominis dignita-
„ tem tueri, atque ſufficientia ad honeſte vivendum
„ bona habere, adeoque ratio introducti Matrimo-
„ nii Morganatici Privatis quoque conveniat; Præ-
„ terea Textus 2. Feudor. 29., qui Matrimonii Mor-
„ ganatici ſedes eſt, generaliter loquatur, nec pri-
„ vatos excludat, Juriſconſulti quoque illos exclu-
„ dere haud debent „. Confer *& Horn. Juriſprud. Feudal. cap.* 6. §. 2. & qui operoſius contraria argumenta dilut *Nævium in Diſſertation. an Matrimonium Morganaticum a Principibus, & Perſonis illuſtribus rite contrahi poſſit.*

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

II. Viduus cui ſuperſtites præterea ſint liberi prioris Matrimonii eſſe debet, qui Matrimonium ad Morganaticam rite contrahere poteſt. Idque non ex cauſa tantum permiſſi Matrimonii ad Morganaticam, ſed ex ipſius quoque literæ ſenſu liquet: *Qui habens*, ſunt verba *textus* 2. *Feudor*. 29., *Filium ex nobili Conjuge, poſt mortem ejus non valens continere, aliam minus nobilem duxit*: Opportune *Neumann. de Matrimon. Princip. titul.* 22. §. 410. *Illud* inquit, *diſquirendum ſupereſt an ſoli Vidui, an alii quoque Viri illuſtres, quique antea ſemper fuerunt ſoluti illud* (id eſt Matrimonium ad Morganaticam) *contrahere poſſint? Viduitatis cauſam Feudiſta in textu noſtro expreſſe ſupponit; & videri omnino poſſet, eum ad hanc ſolum caſum ſententiam ſuam reſtringere voluiſſe. Quod clarius adhuc patet ex* 2. *Feud.* 26. §. *Filii*.

§. V.

Non me latet in ea nonnullos eſſe opinione, ut adſcripta textus verba *demonſtrationis & exempli* cauſa appoſita dici debeant. Cum doctrina ait *Schmidt Princip. Iur. Germanic. lib.* 1. *cap.* 18. §. 12., „ de Matrimonio ad Morganaticam, uti ſupra jam diximus, ſedem habeat in cap. 2. Feud. 29. ubi verba „ occurrunt: Quidam habens filium ex nobili Conjuge poſt mortem ejus non valens continere, aliam „ minus nobilem duxit &c. Ex eo aliqui Juriſconſultorum argumentantur Matrimonia ad Morganaticam prima vice, id eſt ante primas nuptias, „ iniri non poſſe; ſed fallunt, & falluntur; cum

„ Feu-

Digitized by Google

„ Feudiſta facultatem ſub hoc pacto contrahendi „ Matrimonium neutiquam ad ſecundas reſtrinxit „ nuptias ; ſed tantum illas exempli cauſa & uſu „ frequentiores propoſuit „ . At quî aſſeri id poteſt, quando cum litera Textus convenit & cauſa permiſſi ad Morganaticam Matrimonii ? Accedit quod in his quæ contra rationem juris conſtituta ſunt, verba non *demonſtrative* ſed *taxative* ut ajunt accipere ſemper debeamus argumento *Leg.* 15. *D. de Legib.*

§. VI.

Error vero *Schmidt*, tum aliorum inde originem trahit, quod in Germania & ii qui antea ſemper fuerunt ſoluti, Matrimonia ad Morganaticam contrahere ſoleant. Sed confundi haud debet Jus Feudale cum Germaniæ conſuetudine. Recte propterea *Neumann. de Matrimon. Princip. titul.* 32. §. 410. tenet ſecundum Jus Feudale non niſi Viduis permitti Matrimonium ad Morganaticam ut patet ex ejus verbis ſupra relatis; ex conſuetudine vero Germaniæ poſſe & Cælebes ipſum contrahere.

§. VII.

Hæc de Viro. Pauca nunc de Uxore. Si *text.* 2. *Feudor.* 29. attendas, Matrimonium ad Morganaticam nonniſi cum Plebeja contrahi poteſt, ut ex verbis illis: *aliam minus nobilem*. Habet non inficior Τό *Minus* modo comparativum, modo negativum ſenſum ut tradit *Ritter. de Significat. Adverb. in jur. lit. M. Adverb.* 17. Sed hic non niſi ſenſum negativum habere poteſt. Recte *Heinecc. Element. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 13. §. 313. *Id*, ait, *in ipſum nobili-*

bilitatis dedecus vergeret , ſi nobilis nobilem duceret ſub lege Morganatica , nec is hanc pro impari Uxore ſine injuria haberet. Adde *Schmidt.* qui *Princip. Jur. German. lib.* 1. *tit.* 17. §. 4. hanc aliam affert rationem : *cum æquales id eſt ejuſdem ordinis uxor juribus Mariti ejuſque prærogativis ex indole & natura jam frueretur ; & nullo modo pacto contra naturam limitaretur , ſicut cum inferioris conditionis Uxore fit*.

§. VIII.

Sunt qui admittunt Τὸ *minus nobilem* ſenſum habere negativum in text. 2. Feud. 29., ſed autumant id exempli gratia dictum fuiſſe, puta quia ita acciderat in caſu de quo agit textus ; tenentque propterea nil impedire quominus & cum nobili muliere Matrimonium ad Morganaticam contrahatur. Vide Horn. Juriſprud. Feudal. cap. 6. §. 4. Sed & opinioni huic obſtat, ut vides, ea quæ ſuperiore §. *Ex Heineccio* adducta eſt ratio. Confer qui *Hornium* refutat illuſtr. *Neumann. de Matrimon. Princip. tit.* 32. §. 402.

§. IX.

Objicies fortaſſis non nulla Matrimonia ad Morganaticam cum Mulieribus nobilibus contracta. Celebre eſt illud quod contractum aſſeritur a Nicolao III. Marchione Ferrarienſe cum Ricciarda Salutiarium Marchioniſſa. *Fateor*, ita & quidem recte reſpondit *Neumann. de Matrim. Princip. tit.* 32. §. 403., *in hoc Matrimonio adfuiſſe quædam requiſita quæ* 2. *Feudor.* 29. *in Matrimonio Morganatico requiruntur ; utrum vero ex vulgari & communi loquendi ratione idem nomen illud meruerit ſubdubito*.

§. X.

§. X.

Vides ex his non omnes quibus Matrimonium Conſcientiæ contrahere permiſſum eſt, poſſe pactum adjicere, quod ipſum ad Morganaticam conſtituat. Cælibes tum Vidui, qui us ſuperſtites haud ſint liberi prioris Matrimonii, ut unum alterumque exemplum afferam, valent Matrimonium Conſcientiæ contrahere, modo quæ Matrimonium hoc requirit concurrant. At eos Matrimonium ad Morganaticam contrahere nequire patet ex proxime dictis.

Digitized by Google

Encyclicæ Literæ Sanctæ & Immortalis memoriæ Benedicti XIV. de Matrimonio Conſcientiæ.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis.

BENEDICTUS PP. XIV.

Eccleſiæ ſemper curæ fuit ut Matrimonia palam, & publice contraherentur. Quid autem hac de re diſpoſuerit Concilium Tridentinum?

§. I. VEnerabiles Fratres, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Satis Vobis compertum eſſe non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam ſemper fuiſſe piæ Matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii, magnum ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a Fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentius, quam antea factum fuerat, in poſterum ab omnibus obſervaretur, Sancta Tridentina Synodus, Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcepit, ut in poſterum antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicetur, deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ coram Parocho vel alio Sacerdote de ipſius Parochi ſeu Ordinarii licentia, & duo-

duobus vel tribus Teſtibus præſentibus rite procedatur. Voluit etiam eadem S. Synodus, apud Parochum diligenter librum cuſtodiri, in quo conjugum & teſtium nomina dieſque & locus Matrimonii deſcribantur.

Deploratur contrarius uſus.

§. 2. Providæ tamen hujuſmodi leges, tanta authoritate ſuluberrime inſtitutæ, prava horum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt, obliteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari nullis præviis factis denunciationibus, coram ſolo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum teſtium appoſite a contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta, remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen occluſis, vel eo temporis momento quo ſemota alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi Matrimonii, præter Parochi, contrahentium, teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

Exi-

Exitioſi effectus recenſentur tum etiam deplorantur qui ab occultis Matrimoniis proveniunt.

§. 4. Quantum a Sacramenti dignitate, & Eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc Matrimonia, Conſcientiæ vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum, qui Divini Judicii interminatione poſthabita, priore uxore, cum qua contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri Matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorundam vero mentem ita pravæ cupiditates excœcant, ut novum contrahere ſecretum Matrimonium audeant poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo impudentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala oriuntur. Si enim ad quamcumque Matrimoniis ſuſpicionem ſubmovendam, virum ſeorſum a muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt verbum Domini. *Adhærebit homo uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Sin hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote dete-

deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris delitefcit, & ab omnibus ignoratur.

§. 4. Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam a parentibus, & a matre præſertim amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui: ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui, niſi etiam parentes ipſi contra naturæ leges, auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus parentes deterreat, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat, alia imminet liberis ſuſceptis ex occulto Matrimonio lugenda avitarum ſanultatum, & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequenda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt propter occulta parentum Matrimonia, & ademptam legitimationis, & filiationis probationem.

§. 5. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta Matrimonia contracta a FILIISFAM. CONTRA PATRIS juſte diſſentientis voluntatem, ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in minoribus Ordinibus conſtituti Penſiones, & Beneficia, ad Divinum Cultum, & Eccleſiaſtica munia inſtituta etiam poſt initum clam Matrimonium retinuerint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

Mo-

Monentur Epiſcopi ne facile a proclamationibus diſpenſent.

§. 6. Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas: temperare non poſſumus, quin Vos ipſos Venerabiles Fratres, in partem noſtræ ſollicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper Grege vobis credito, quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio Vos reddat difficiliores ad remittendum publicationes a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerterque oporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura Vobis a Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, Matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint denunciationes: tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel ſaltem Parocho, & duobus Teſtibus præſentibus Matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper denunciationibus diſpenſare, hæc tamen facultas, non a ſola diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Tridentino coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus: quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

Mo-

Monentur itidem Epiſc opi ne Matrimonium occultum, ſeu Conſcientiæ ſine cauſa gravi, urgenti, urgentiſſima permittant. Exempli gratia affertur cauſa una.

§. 7. Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a Vobis adhiberi, ne poſt remiſſas denunciationes celebretur Maſrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipſo Parocho, vel a Vobis deputato, præſentibus duobus, vel tribus Teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim, ut ad præſcriptum Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis urgens, & urgentiſſima requiritur. A Sacro Noſtræ Pœnitentiariæ Tribunali eo potiſſimum caſu fit poteſtas ita celebrandi Matrimonium, quo vir, & fœmina in figura Matrimonii puqlice degentes, de quibus nulla viget criminis ſuſpicio, in occulto tamen concubinatu perſeverent. Facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos ad publice contrahendum Matrimonium præviis denunciationibus compelli. Hanc vero praxim Vobis duximus proponendam, non quia diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat, cum alii ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint in quibus diſpenſari expediat, ſed quia veſtri Paſtoralis officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa diſpenſationis, ne Matrimonia occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mærore recenſuimus.

Quæ

Quæ ab Epiſcopo cognitio præmittenda antequam Matrimonium Conſcientiæ permittat?

§. 8. Hunc porro in ſcopum Vos hortamur, & impenſe admonemus, ut perſonarum Matrimonium ſecreto contrahere petentium diligens fiat a Vobis inquiſitio. An ſcilicet ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant: an ſint ſui, vel alieni juris: An FILIIFAM. quorum nuptiæ Patri juſte diſſentienti ſint inviſæ; ab Epiſcopali etenim, quod geritis, munere nimium eſſet alienum, facilem præberi filio inobedientiæ occaſionem. An res ſit de perſonis Eccleſiaſticis, licet in minoribus ordinibus conſtitutis, penſiones, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet veſtra ſollicitudo, antequam ſecreti Matrimonii licentia concedatur, quod contrahentes clara & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi ad evertendum ab iis, qui improbi ſunt ingenii, polygamiæ periculum.

Miniſter Matrimonii Conſcientiæ debet ab Epiſcopo deſtinari Parochus alterutrius Contrahentis, & non niſi ex gravi cauſa alter Sacerdos.

§. 9. Quod attinet ad Miniſtrum ſecreti Matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia perſonarum, expe-

experientia, & diuturnus rerum uſus quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen Vobis occurrant circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi expoſcere videantur, gravi impellente cauſa is Sacerdos a Vobis eligatur, qui probitate, doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur.

De quibus Miniſter Matrimonii Conſcientiæ monere Contrahentes debeat.

§. 10. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Miniſtro a Vobis deputando diſtricte præcipiatur, ne Matrimonio interſit niſi prius paterna charitate conjuges in Domino monuerit, ſobolem procreandam regenerari quam primum oportere Sacro Baptiſmatis lavacro, ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi filios ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patiantur bonis temporalibus, a majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Documentum Matrimonii Conſcientiæ ab ejus Miniſtro Epiſcopo ſtatim eſt exhibendum. Deſcribendum poſtea eſt Matrimonium hoc in libro diſtincto, & cautiſſime cuſtodiendo.

§. 11. Celebrato autem Matrimonio, indilate a Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum cum nota

nota loci, & temporis teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam præfatam documentum fideliter tranſcribatur in libro prorſus diſtincto ab altero, in quo Matrimonia publice contracta de more adnotantur. Hujuſmodi liber pro Matrimoniis ſecretis appoſite compactus, clauſus, & ſigillis obſignatus, in veſtra Epiſcopali Cancellaria caute erit cuſtodiendus. Et eo tantum caſu reſignari, & aperiri veſtra accedente licentia patiemini, quo alia id genus Matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliundæ petendarum non ſuppetit copia. Sedulo tamen animadvertentes, quod re abſoluta denuo claudatur, & ſigillis, ut antea, obſignetur. Fides, ſeu atteſtationes clam celebrati Matrimonii a Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi geſſit, exarandæ, Vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto libro, prout jacent de verbo ad verbum, a perſona Vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco ſartæ tectæque a Vobis ſerventur.

Digitized by Google

Proles ex Matrimonio Conſcientiæ nata debet tempeſtive baptizari, Epiſcopo a Parentibus denunciari, & deſcribi in Libro quoque cautiſſime cuſtodiendo.

§. 12. Quod ſi ex occulto hujuſmodi Matrimonio prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari aqua Baptiſmi in Eccleſia in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initium Matrimonium facile eſt in Libro Baptizatorum nullam fieri mentionem parentum, & eorum nomina conſulto reticeri: volumus, ac expreſſe mandamus quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre ſuſcepta proles vobis denuncietur, dictaque denunciatio fiat vel immediate per parentes ipſos, vel per literas eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis parentibus deſignatam, ut certo, & clare vobis conſtet, quod proles tali loco, ac tempore vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus parentum Baptizata, eſt legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Quæ ſane omnia, cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta a Vobis eſt poteſtas adnotandi Matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatorum, ac utriuſque parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero Matrimoniorum; eadem tamen diligentia iiſdem cautelis in Cancellaria Epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus, erit cuſtodiendus, prout librum Matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

Evul-

Evulgandum eſt Matrimonium Conſcientiæ ſi proles nata Baptizata ſit ſuppreſſis Parentum nominibus, & Epiſcopo non ſit denunciata.

§. 13. Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ Conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant: debita pœnarum diſtrictione pro modo culpæ a Vobis puniantur. Quinimmo cum ſatis Nobis experientia compertum ſit, in hujuſmodi negociis homines, in terram oculos declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recte agendi ſemita revocari: mandamus idcirco, Matrimonia occulta a Vobis evulgari & nota fieri, ſi certo Vobis conſtiterit, ex aliquo Matrimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, & baptizatam ſuppreſſis parentum nominibus, nulla præſtita Vobis notitia, ut par erat, ab illius parentibus infra triginta dies a nativitate numerandos.

A Miniſtro Matrimonii Conſcientiæ moneri debent Conjuges de hac obligatione denunciandi poſt Baptiſmum prolem natam Epiſcopo.

§. 14. Ne autem contumaces, & inobedientes violatæ fidei proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a Vobis curandum eſt, ut Parocho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione Matrimonii a Vobis deputando, conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti ſecreti Matrimonii celebrationem, ut ſoboles inde pro-

creanda non ſolum regeneretur Sacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuncietur Epicopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indicatione parentum a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra permiſſum eſt. Alioquin Matrimonium licet contractum data per Epiſcopum ſecreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem nulloque pacto ferendam jacturam.

Libris Matrimonii Conſcientiæ & Baptiſmi Prolis inde natæ, fides habenda eſt.

§. 15. Volumus denique, ac mandamus, fides, ſeu atteſtationes Matrimonii clam initi, & ſobolis ex eo procreatæ excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum eſt, apud Vos caute cuſtodiendis tantam promoveri fidem, quantam ſibi alii libri Parochiales Baptiſmatis, & Matrimonii vindicare conſueverunt.

§. 16. Hæc a vobis, Venerabiles Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus ad communem animarum ſalutem, & ad præſidium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſeentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum noſtris hiſce Literis ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo in diem ingruenti conſona dignoſcet prudentia veſtra ad Paſtorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis, & benevolentiæ teſtem, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 17. Novemb. 1741. Pontificatur Noſtri anno ſecundo.

Lite-

Literæ ab eodem Summo Pontifice Benedicto xiv. de eodem Conſcientiæ Matrimonio datæ ad Eñum & Rñum D. Cardinalem Malvezzi Bononienſem Archiepiſcopum.

Si fanno i Matrimonj ſegreti, o di Coſcienza nel modo ſeguente: Quelli che lo vogliono fare, eſpongono il loro deſiderio al Superiore Eccleſiaſtico, gli manifeſtano le cauſe; ed eſſo, quando le crede rilevanti, e giuſte, dà la licenza di farlo ſegretamente, diſpenſa dalle denunzie, nomina il Sacerdote, avanti a cui dee farſi, laſcia la libertà ai Contraenti di ſceglierſi due Teſtimoni confidenti, ordina, che il Matrimonio ſi noti; ma con tale cautela, che ne reſti la memoria; ma ſenza pericolo, che arrivi alla notizia degli altri, acciò il Matrimonio di ſegreto non diventi publico.

Ed il Superiore Eccleſiaſtico, di cui poc' anzi ſi è fatta menzione, è o il Veſcovo (1), o la Sacra Penitenzieria, o il Papa; eſſendo queſte le ſtrade, per le quali camminano i predetti affari.

Nella ſerie di tutta queſta facenda, non può negarſi, che non vi ſia una vera traccia di ſegreto com-

(1) Confirmatum hinc remanet poſſe hodiedum Epiſcopum ex Literis Encyclicis Benedicti XIV. permittere Matrimonium Conſcientiæ *ut cap.* 2. §. 12. *oſtenſum eſt*.

commeſſo, che è quello, che deriva da un' eſpreſſa, o tacita promeſſa (2) di non cooperare o col detto, o col fatto proprio, a far ſapere ciò, che ſi brama, che ſtia ſegreto; ed a queſto ſegreto nel caſo preſente ſono obbligati i Contraenti, non potendo uno manifeſtarlo ſenſa il conſenſo dell' altro, ſono obligati i Teſtimonii, e ſono obligati gli ſteſſi Superiori Eccleſiaſtici, che hanno dato il loro conſenſo, ed hanno preſcritto il modo, con cui poteva farſi il Matrimonio ſegreto.

E ridotto l' affare a queſti termini, vi vuol poco a comprendere, che non può il Superiore Eccleſiaſtico ingiungere al contraente, che riveli il Matrimonio ſegreto, quando vi ſia ſtato il Paroco, che dia la Fede del Matrimonio contratto.

O ſi tratti di Matrimonio fatto coll' annuenza dello ſteſſo Superiore, o del di lui Predeceſſore, dovendo il Succeſſore (3) mantenere il ſegreto, a

cui

(2) Confirmatum & hinc remanet ad ſilentium omnes teneri quiqus neceſsario cognitum eſſe debet Matrimonium Conſcientiæ, expreſſe licet ſilentium ipſi haud promiſerint, ut oſtenſum itidem eſt *cap.* 3. §. 3. *& ſequent.*

(3) *Cap.* 3. §. 4. *& ſequent.* demonſtravimus cuſtodire ſilentium debere eos qui ſcire debent Matrimonium Conſcientiæ non ſolum ex promiſſione ejuſdem ſilentii, expreſſa vel tacita, ſed & ex Lege Eccleſiæ. Vide quæ ibi ad hanc rem demonſtrandam attulimus argumenta. Hinc autem certius ſequitur Matrimonium Conſcientiæ evulgari nec ab Epiſcopo Succeſſore, nec a Parocho Succeſſore poſſe; idque quia Lex hæc ſervanda eſt ab omnibus quibus ratione proprii muneris quovis tempore innoteſcit Matrimonium Conſcientiæ.

cui tacitamente s' obbligò il ſuo Predeceſſore, o ſi tratti di Matrimonio ſegreto fatto per reſcritto della Penitenzieria, o dal Papa, non potendo l' inferiore cooperare a render pubblico ciò, che il Tribunale della Penitenzieria, o il Papa hanno voluto, che ſtia ſegreto. Nè contra queſto diſcorſo può aver luogo l' oppoſizione, che, non oſtante il ſegreto commeſſo, può lo ſteſſo ſegreto rivelarſi, e può darſi mano al di lui ſcoprimento: imperocchè può la maſſima ammetterſi, e praticarſi in alcuni caſi; ma non in quello che oggi cade in queſtione.

Se conſentono per eſempio i due contrahenti, ceſſa l' obbligo del ſegreto, che è ſtato ingiunto per far favore ad eſſi; e queſto è il caſo *del Cap. Quod nobis*, *de Clandeſtina deſponſatione*, ed ecco le parole: *Verum, ſi perſonæ contrahentium hoc voluerint publicare, niſi rationabilis cauſa præpediat, ab Eccleſia recipienda ſunt & comprobanda, tamquam a principio in Eccleſiæ conſpectu contracta*.

Di più, ſe il ſegreto per malizia de' contraenti, o per altro inopinato accidente, ſi rivolgeſſe o contra il Matrimonio contratto, o contra gli effetti dello ſteſſo, perderebbe il ſegreto il ſuo vigore, e dovrebbe farſi pubblico il predetto ſegreto.

Per cagione d' eſempio, o uno, o tutti due i maritati in ſegreto ſono in procinto (4) di far con altre

(4) Diximus *cap.* 4. §. 14. poſſe imo debere Matrimonium Conſcientiæ evulgari ſi Vir e. g. vivente Uxore alterum contraxerie Matrimonium. Adde ex hiſce Benedicti XIV. literis idem eſſe, ſi & contracturus quamprimum ſit, ut pandit dictio illa: *in prociuto*.

Hac cum cautione Matrimonium

altre perſone un Matrimonio pubblico, o forſe anche l'hanno fatto; il mantenere il ſegreto del primo Matrimonio recarebbe grave pregiudizio ad eſſo, ed allora dovrebbe il Superiore Eccleſiaſtico, ſe eſſo è quello, che ha data la licenza di fare il Matrimonio ſegreto, dovrebbe, diſſi, rivelarlo, e publicarlo, o, ſe ſapeſſe eſſere ſtato fatto il Matrimo-

nium Conſcientiæ evulgandam ab Uxore eſſe auctor eſt *Gibert. conſultat. Canonic. de Matrimon. tom.* 2. *conſult.* 63. „ Une ſeule „ choſe *ita inquit*, pourroit l'ex- „ cuſer, ce ſeroit la crainte „ d'expoſer ſon mari au danger „ d'être pendu; mais elle le „ pourroit èviter par deux vo- „ ies: 1. en s'abſtenant dans „ ſa dèclaration de parler du „ ſecond mariage contractè dans „ un autre pais que celui où „ le ſien a ètè celebrè: 2. en „ faiſant agir par des voies ſe- „ crettes auprès de la nouvelle „ èpouſe, afin qu'elle ne pour „ ſuive pas ſon sèducteur en ju- „ ſtice, mais qu'elle ſe conten- „ te d'un dèdommagement qu' „ elle pourra aisèment obtenir „ de lui, par la menace de „ l'accuſer du crime de bigamie. Il y auroit pour cela „ un moien aisè, ce ſeroit que „ le confeſſeur de la premiere „ femme ècrivit de ſon conſen- „ tement une lettre anonyme „ au curè du lieu où le ſecond „ mariage a ètè celebrè dans la „ quelle il mettroit un extrait „ du premier mariage, & un „ certificat que la premiere femme vit encore; & il prieroit „ de ne les pas remettre à la „ partie trompèe, de peur qu' „ elle n'en abusât, mais de „ s'en ſervir avec prudence en „ temps, & lieu, pour empê- „ cher la continuation du commerce adulterin, commençant „ par parler au mari pour l'en- „ gager à ſe ritirer ſans bruit, „ après avoir laiſsè de quoi re- „ parer le dommage causè a la „ perſonne abusèe, ou les aſſurances à ce neceſſaires.

Sed non eſt quod conſilium hoc *Gibert.* ſequi poſſimus ſi alterum Matrimonium jam ſit contractum. Uti monuimus *citat. cap.* 3. *cit.* §. 14. Vir tanti criminis reus ad Judicem ſuum ſtatim eſt deferendus.

monio per reſcritto della Penitenzieria, o del Papa, dovrebbe chiedere la licenza di publicarlo per impedire l'eccesso, o pure acciò foſſe punito, quando già foſſe ſtato commeſſo.

In oltre, ſe dal Matrimonio ſegreto foſſero nati figliuoli, ed i genitori gli aveſſero fatti battezzare come figli d'altri, o pure con qualche altro artifizio gli aveſſero tanuta, o teneſſero naſcoſta la loro vera generazione, ciò ſarebbe contra l'effetto del Matrimonio; ed in queſto caſo il ſegreto, come pregiudiziale all'effetto del Matrimonio dee ceſſare, ed il Superiore nel modo poc'anzi accennato ſarebbe obbligato a far tutto, acciò ſi ſcopriſſe; che è per l'appunto quello, che ſi dice nella Coſtituzione 35. §. 13. *Bullarii* del preſente Pontefice (5) *al tom.* 1. *Alioquin Matrimonium licet contractum, data per Epiſcopum ſecreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam.*

Ma, che ciò, che ſi ammette, quando ſi tratta del pregiudizio contra la ſoſtanza, o gli effetti del Matrimonio debba eſtenderſi al caſo in cui ſi tratta del pregiudizio borſale d'un terzo, queſto, per vero dire, è tropo; peſando più nella bilancia del giuſto il non facilitare la rivelazione de' Matrimonii ſegreti ammeſſi per levare i concubinati, di qualſivoglia pregiudizio borſale del terzo.

 Ed

(5) Ex hiſce verbis aliquis fortaſſis dicet haſce non eſſe Literas Benedicti XIV. Sed a Viro qui bene audit accepimus eas eſſe hujus Summi Pontificis.

Ed acciò queſta verità ſi conoſca coll' eſem, pratico, figuriamoci, che uno goda un' eredità coll' eſpreſſa condizione della decadenza, ſe commette qualche fatto ereticale, ancorchè ne ſia aſſoluto; volendo il teſtatore, che in queſto caſo l' eredità paſſi ad un' altro. Figuriamoci, che l' erede commetta il fatto ereticale, e poi ſpontaneamente ſi preſenti al Sant' Officio, e ne riceva l' aſſoluzione. Figuriamoci, che il Suſtituto abbia qualche ſentore del fatto, abbia gagliarde congetture della verità dello ſteſſo, e faccia premuroſe iſtanze al Sacro Tribunale, per avere il documento della ſpontanea comparſa e dell' aſſoluzione, allegando il proprio grave intereſſe, il ſuo gran pregiudizio, ſe quanto chiede non gli viene ſomminiſtrato.

Ed in queſti termini Noi l' aſſicuriamo, nulla aſſolutamente otterrà dal Tribunale, e che il Tribunale vorrà illeſo il ſegreto non ſolo nel detto caſo, ma anche in un altro più duro, come ſarebbe, ſe l' erede foſſe ſtato prevenuto, carcerato, e punito pel fatto ereticale.

E quando mai ſi riſpondeſſe, giurarſi nel Sant' Officio il ſegreto, e però non eſſer maraviglia ſe il Tribunale, non oſtante il pregiudizio del terzo, lo voleſſe mantenere, due ſono le repliche: una, che anche nella Penitenzieria, per la quale è aſſai veriſimile, che paſſaſſe il Matrimonio, di cui ſi tratta, ſi giura il ſegreto, e chi lo rivela, è punito, come ſono puniti i traſgreſsori del Sigillo Sagramentale, come ſi vede nella Bolla del preſente Pontefice ſopra la Penitenzieria *nel Bollario al tom.* 1.

l' altra,

l' altra, che, quando il Matrimonio foſse ſeguito per altre ſtrade, ed in ſegreto non foſse ſtato giurato, ſempre vi ſarà ſtato il ſegreto commeſso, che aſtringe a non rivelare, e a non dar mano o col detto, o col fatto proprio alla rivelazione dell' occulto, laſciando al giudizio di Dio il Vendicare il peccato di chi ha preſa la robba altrui, quando non abbia avuta giuſta occaſione, o ſcuſa di prenderla.

Si è detto, quando non abbia avuta giuſta occaſione, o ſcuſa di prenderla; non mancando chi dica potere la Donna ritenere in coſcienza il legato del marito, laſciatole colla condizione della vedovanza, quando eſsa fa un Matrimonio occulto, e paſsa appreſso tutti per vedova del marito legante, non aſsumendo il Cognome, non inquartando l'Arma del nuovo marito, ſempre paſsando per vedova dell' altro: ſul che Noi non diamo verun giudizio, eſsendo punto che riguarda il foro interno, e nell' eſame del quale biſognerebbe ſpendere maggior tempo, e maggior fatica. Il Cardinale Gaetano *nella ſua ſomma* alla parola *Pœna* così ſcrive: *Maritus relinquit uxorem uſufructuariam, niſi tranſiverit ad ſecundas nuptias. Conſtat autem, quod ſive clam, ſive publice nubat, deſinit eſſe uſufructuaria, etiamſi nullus Judex, nullus executor inhibeat*: il che è contrario alla donna. Favorevole poi ad eſsa è la maſſima del Molina, del Cardinale de Lugo, del Baunio, che in termini più forti ſoſtengono, potere la donna ritenere in coſcienza la robba laſciatale dal marito colla condizione *ſi honeſtè, & caſtè vixerit*,

 ſe i

ſe i falli da eſsa commeſſi ſono occulti: Può vederſi il Diana *nell' edizione coordinata al tom. 6. tract.* 8. *reſol.* 53. ove benchè eſso ſia contrario alla detta ſentenza, dice però *al num.* 5. eſser eſsa probabile, e che nell' occorrenza del caſo non gli baſterebbe l' animo di condannare la donna alla reſtituzione, di quanto ha percetto dopo l' errore commeſso, purchè ſia, e reſti occulto.

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM.

A

ABlativi abſoluti important conditionem Cap. 10. §. 11. & 13.

Alimenta ita de jure naturæ debentur Filiis ut nullo jure nullo pacto adimi, aut minui queant. Cap. 17. §. 5.

Avita nobilitas. Vide lit. N.

B

BOna fides alterutrius Contrahentis ſufficit ad Matrimonium putativum. Cap. 11. §. 1. & plene not. 1.

Bona fides ad Matrimonium putativum unde proficiſcatur, remiſſive. Cap. 11. §. 1, Vide etiam lit. M.

C

COgnitio cauſæ præmittenda eſt antequam Matrimonium Conſcientiæ permittatur. Cap. 5. §. 2.

Cognitio hæc in quibus conſiſtere debet. Cap. 5. §. 3. & ſequent. Vide lit. D.

Conditio cœlibatus adjecta Hereditati Legato Fideicommiſſo, an uti quælibet alia conditio adimpleri debeat. Cap. 3. not. 1.

Conſenſus Patris ex diſpoſitione Legum Romanarum erat neceſſarius ad validitatem Matrimonii Filiifamilias. Cap. 4. not. 2.

Idem erat de Jure Canonico antiquo, Cap. 4. not. 2.

Con-

Digitized by Google

Conſenſus Patris juxta Concilium Tridentinum de honeſtate requiritur in Matrimonio Filiisfamilias. Cap. 4. not. 2.

Conſenſus Patris de jure naturæ non eſt neceſſarius ad validitatem Matrimonii Filiisfamilias. Cap. 4. not. 2.

Conſentit in hoc cum jure naturæ non jus Romanum, ſed jus Canonicum novum. Cap. 4. not. 2.

In hoc etiam jus Romanum diſsentit a jure naturæ, quod conſenſum non cujuſcumque Parentis, ſed ejus in cujus poteſtate eſt filius requirit. Cap. 4. not. 2.

D

Decretales a Clemente I. uſque ad Siricium opus ſunt Iſidori Mercatoris, & hæ decretales indicantur. Cap. 3. not. 2.

Diſpenſatio utpote ſtricti juris ſtricte eſt interpretanda. Cap. 4. §. 8.

Diſpenſandi vero facultas latam admittit interpretationem. Cap. 4. §. 8.

Diſpenſare a legibus ſuperioris nequit Inferior, niſi hæc ei facultas tribuatur. Cap. 2. §. 4. & 5.

Rejicitur opinio affirmatas poſse Inferiorem diſpenſare a legibus ſuperioris, dummodo non ſit ſpecialiter prohibitus. Cap. 2. §. 5. & not. 2.

Diſpenſatio quælibet non niſi prævia cauſæ cognitione concedi poteſt. Cap. 5. §. 1.

Diſpenſatio non judicialem ſed extrajudicialem cauſæ cognitionem requirit. Cap. 5. §. 2. præſertim in Matrimonio Conſcientiæ. Cap. 5. not. 1.

Diſpenſatio non eſt neceſſario concedenda ſemper ac concurrit juſta cauſa

cauſa . Cap. 6. §. 2.
Diſpenſatio eſt neceſsario concedenda concurrente juſta cauſa, vel ſi Leges eam non permittant tantum ſed etiam imperent, vel ſi conjuncta ſit cum publica utilitata, vel ſi notabile bonum ſit allatura . Cap. 6. §. 2.
Diſpenſatione denegata ab Epiſcopo in caſibus in quibus neceſsario ea erat concedenda, haberi poteſt recurſus ad Metropolitanum . Cap. 6. §. 6.
Diſpenſationis a Proclamationibus una a Concilio Tridentino affertur cauſa, ſed permittitur ex aliis cauſis, & de vera ratione . Cap. 3. §. 6. & ſequent. Vide lit. E. O. & V.

E

Emendatio Legum non niſi ex neceſſitate facienda eſt & quidem magna cautione . Cap. 19. §. 7.
Emendatio Legum non neceſsaria & contraria præſertim Codicibus antiquis Mſs. penitus haud eſt facienda . Cap. 19. §. 8.
Epiſcopus poteſt cuilibet Sacerdoti dare licentiam aſſiſtendi Matrimonio . Cap. 7. §. 1.
Epiſcopus poteſt dare hanc licentiam inſcio , imo etiam invito Parocho . Cap. 7. §. 2.
Sed raro & urgente aliqua neceſſitate Parocho inſcio , vel invito debet licentiam hanc concedere . Cap. 7. §. 2. Vide lit. M.
Epiſcopus ex Concilio Tridentino diſpenſare valet a proclamationibus . Cap. 2. §. 6.

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopus ante Concilium Tridentinum diſpenſare haud valebat a proclamationibus. Cap. 2. §. 4.

Epiſcopus ante Concilium Tridentinum non niſi conſuetudine habere poterat poteſtatem diſpenſandi a proclamationibus. Cap. 2. §. 4.

Eqiſcopo diſpenſandi facultas tributa intelligitur etiam tributa Vicario generali, niſi expreſſim ei denegetur. Cap. 2. §. 6.

F

Filii nati ex Matrimonio Conſcientiæ an ſint illegitimi. Cap. 12. §. 7. & nota 3.

Filii illegitimi de jure naturæ ſuccedere debent Patri. Cap. 12. §. 7.

Filii an & in quibus puniri queant pro male factis Parentum. Cap. 12. §. 8. & ſeq. Vid. lit. N. & P.

G

Vide litt. I.

H

Hiſtoria Juris Romani de Matrimonio impari affertur. Cap. 10. §. 5. & ſequent. & plenius nota 1.

I

Id quod intereſt definitur. Cap. 9. §. 8.

Incontinentiæ periculum ex quibus ſit determinandum. Cap. 4. §. 3. & not. 1. Vide lit. M.

Infamia ex moribus cujuſque loci determinari debet. Cap. 4. §. 12. Vide lit. M.

Inſcriptio Legum Pandectarum eſt tutior ratio eas interpretandi. Cap. 3. not. 1.

Interpretari ita debent leges ut nil contra Legem

gem naturæ fiat. Cap. 17. §.6. & plur. ſequent.
Interpretationi huic haud obſiſtit Ulpianus in l.12. D. Qui & a quib. manumiſs. liber. non fiunt. Cap. 17. §.9. & ſequent.
Intellige vero dum Lex generaliter loquitur. Cap. 17. §. 10.
Non item ſi Lex quid expreſſim juri naturæ contrarium ſanciat. Cap. 17. §. 10. Recurri hoc caſu debet ad Principem pro correctione Legis. Cap. 17. §. 10.
Interpretationem ex jure naturæ recepit Lex Voconia. Cap. 17. §. 8.
Juriſprudentiæ & Hiſtoriæ ſtudia utile eſt conjungere. Cap. 3. not. 1.
Jus civile poteſt aliquid addere vel detrahere juri naturæ. Cap. 12. not. 2. in fine.

L

Legis Juliæ Papiæ diſpoſitio affertur de conditione cælibatus adjecta Hereditati Legato Fideicommiſſo. Cap. 3. not. 1.
Legis Papiæ Poppææ prohibitio affertur Matrimonii maſculi ſexagenarii, & fœminæ quinquagenariæ. Cap. 4. nota 1.
Legis ratione deficiente ceſſat ipſa Lex. Cap. 3. not. 1.
Lex imperfecta ecquænam dicatur & afferuntur Leges aliquæ imperfectæ Cap. 9. §. 6.
Legitimationis per ſubſequens Matrimonium Auctor affertur. Cap. 10. §. 3.
Legitimatio per ſubſequens Matrimonium primitus fuit conceſſa ſolum pro Filiis ante Conſtitutionem qua ipſa inducta fuit natis, & poſt-

dum fuit extenſa ad filiis naſcituros. Cap. 10. §. 4.
Legitimatio per ſubſequens Matrimonium locum habet etiamſi agatur de Matrimonio impari. Cap. 10. §. 2. & plur. ſequent. Vide lit. M.
Legitimatio per ſubſequens Matrimonium an requirat de jure civili inſtrumenta dotalia varii varia dicunt. Cap. 10. §. 9. & ſequent.
Auctoris opinio affertur & diluuntur objectiones. Cap. 10. §. 11. & duob. ſequent.
Legitimatio per ſubſequens Matrimonium an ſine inſtrumentis dotalibus locum habeat quantum ad omnes effectus. Cap. 10. §. 16.
Legitimatio per ſubſequens Matrimonium de jure Canonico non requirit inſtrumenta dotalia. C. 10. §. 14. & 15.
Legitimatio ut fiat per ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ ex quibus dependeat. Cap. 10. §. 1.
Legitimatio fit per ſubſequens Matrimonium Conſcientiæ. Cap. 10. §. 17.
Liber a Parocho retinendus eſt in quo Matrimonia ſunt deſcribenda. Cap. 2. §. 3.
Liber in quo Matrimonia deſcribuntur, retinetur etiam a Proteſtantibus. Cap. 2. §. 3.
Liber hic facit fidem. Cap. 2. §. 3.

M

Matrimonium Conſcientiæ varias variis temporibus habuit ſignificationes. Cap. 1. not. 1.
Matrimonii Conſcientiæ definitio tradita àb Hertio & Willemberg affertur & rejicitur. Cap. 1. §. 1.

Ma-

Matrimonium Conſcientiæ definitum ab Hertio & Willemberg eſt concubinatus. Cap. 1. §. 1. & de ratione d. Cap. 1. not. 2.

Matrimonium Conſcientiæ definitur ab Auctore. Cap. 1. §. 2.

Matrimonium Conſcientiæ dividitur in Matrimonium Conſcientiæ in ſpecie & Matrimonium ad Morganaticam. Cap. 1. §. 3.

Matrimonium Conſcientiæ in ſpecie ſeclusis ſpecialibus Legibus habet omnes effectus veri Matrimonii. Cap. 1. §. 4.

Matrimonium Conſcientiæ eſt verum & legitimum Matrimonium. Cap. 1. §. 2.

Matrimonium Conſcientiæ contrahitur ſine præcedentibus proclamationibus, & ſubſequenti deſcriptione in libro ordinario Matrimoniorum ex diſpenſatione Superioris Eccleſiaſtici. Cap. 1. §. 2. & Cap. 2. §. 1. juncto §. 3.

Matrimonium Conſcientiæ an iniri valeat auctoritate Superioris Eccleſiaſtici qui diſpenſare ſolum valet a proclamationibus. Cap. 2. §. 11. & 12.

Ad Matrimonium Coſcientiæ contrahendum requiritur auctoritas Superioris Eccleſiaſtici qui diſpenſare valet a proclamationibus, & deſcriptione in libro ordinario Matrimoniorum. Cap. 2. §. 4.

Matrimonium Conſcientiæ ſi ineatur a Perſonis duarum diœceſum, an utriuſque Ordinarii auctoritas requiritur. Cap. 2. §. 13. & duob. ſequen.

Matrimonium debet palam & publice contrahi & de ratione. Cap. 3. §. 1.

Matrimonium occultum prohibitum omni tempore

pore fuit. Cap. 3. §. 4.
Matrimonii occulti luctuoſi effectus afferuntur. Cap. 3. §. 2. & 3.
Matrimonium occultum ex cauſa rationabili fuit primum permiſſum ab Alexandro III. Cap. 3. §. 5.
Matrimonium Conſcientiæ ſecundum Encyclicam Epiſtolam Benedicti XIV. non niſi ex cauſa gravi urgenti, urgentiſſima permitti poteſt. Cap. 3. §. 5.
Matrimonii Conſcientiæ cauſa legitima S. Pœnitentiariæ potiſſimum eſt, ſi Vir & Fœmina in figura Matrimonii publice vivebant, vere tamen in concubinatu verſabantur. Cap. 3. §. 5.
Matrimonium Conſcientiæ poteſt ex aliis cauſis legitimis permitti. Cap. 3. §. 5. & 6.
Matrimonii Conſcientiæ cauſa legitima oritur ex periculo incontinentiæ & inæqualitate. Cap. 3. §. 8.
Matrimonii Conſcientiæ cauſa legitima non concurrit deficiente vel periculo incontinentiæ, vel inæqualitate. Cap. 3. §. 9.
Matrimonii Conſcientiæ cauſæ ab aliis allatæ rejiciuntur. Cap. 3. a §. 11. ad 16.
Matrimonium Conſcientiæ indiſcriminatim iis contrahere permittitur qui Matrimonio conjuncti credebantur, ſed re vera in concubinatu vivebant. Cap. 4. §. 1.
Matrimonium Conſcientiæ extra hoſce, iis tantum contrahere permittitur quibus convenit cauſa ipſum permittendi. Cap. 4. §. 2.
Matrimonium Conſcientiæ propterea contrahere permittitur ei qui verſatur in periculo incontinentiæ, & impar Matrimonium contrahere inten-

Intendit. Cap. 4. §. 3. & 4.
Permittitur igitur Nobili in periculo Continentiæ verſanti cum ignobili. Cap. 4. §. 4.
Idem eſt ſi Vir ſit nobilis ac Uxor ignobilis, ac ſi Uxor ſit nobilis, & Vir ignobilis. Cap. 4. §. 5.
MatrimoniumConſcientiæ an permitti queat mediæ conditionis Homini cum Fœmina humili loco nata, & viceverſa Fœminæ mediæ conditionis cum Homine humili loco nato. Cap. 4. §. 6. & ſequent.
Filio familias Matrimonium Conſcientiæ permitti nequit, ſi ipſum tale ſit ut Pater juſte diſſentiat, vel diſſentire queat. Cap. 4. §. 10. & ſeq.
Matrimonium tale eſt Matrimonium indignum. Cap. 4. §. 10.
Matrimonium indignum ad hunc effectum non eſt quodcumque Matrimonium impar. Cap. 4. §. 10. & 13.
Matrimonium indignum dicitur ad hunc effectumMatrimonium cum Perſona aut juris, aut facti infamia notata. Cap. 4. §. 11.
Matrimonium indignum ad hunc effectum an ſit Matrimonium cum Perſona cujus Parentes infamia laborent. Cap. 4. §. 11.
Matrimonium impar quibus in caſibus tale ſit, ut ei Pater juſte diſſentiat. Cap. 4. §. 14. & 15.
Matrimonium impar an primitus permiſſum fuerit a Jure Canonico. Cap. 10. §. 7. & ſequen.
MatrimoniumConſcientiæ multis in caſibus neceſſario eſt permittendum. Cap. 6. §. 1.
MatrimoniumConſcientiæ in quibus caſibus eſt neceſſario permittendum. Cap. 6. §. 3. & plur. ſequent.

MatrimoniumConſcientiæ ſi non permittatur in caſibus in quibus erat neceſſario abEpiſcopo permittendum recurri poteſt ad Archiepiſcopum. Cap. *6.* §. *6.*

De Matrimonio Conſcientiæ Leges plurium Principum afferuntur. Cap. 12. §. 1. & 3.

Ordinatio qua Matrimonium Conſcientiæ in Gallia fuit prohibitum veluti Lex favorabilis fuit extenſa. Cap. 12. §. 2.

Ordinario hæc fuit cum aliqua moderatione ſervata. Cap. 12. §. 2. & 13.

Matrimonio Conſcientiæ effectus civiles poſſunt a Principibus adimi. C. 12. §. 4. & 5.

Matrimonio Conſcientiæ haud convenit effectus omnes civiles adimere poſt Literas Encyclicas Benedicti XIV. Cap. 12. §. 14.

Matrimonio Conſcientiæ adimi a Principibus nequit effectus ullus naturalis, ut eſt ſucceſſio filiorum parentibus. Cap. 12. §. *6.* & plur. ſequen.

Matrimonio Conſcientiæ Conjunctorum ecquænam ſint obligationes. Cap. 8. §. 1. & plur. ſequent.

MatrimoniumConſcientiæ ſi publicet obligatus ad ſilentium tenetur præſtare damnum quod fecerunt Conjuges, tum lucrum quod ii amiſerunt. Cap. 9. §. 9.

Exempla afferuntur. Cap. 9. §. 9. & ſequent.

Matrimonium ad Morganaticam deſcribitur. Cap. 1. §. 3.

Matrimonii ad Morganaticam origo indicatur. Cap. 1. §. 3.

Matrimonii ad Morganaticam differentia a Matrimonio Conſcientiæ affertur. Cap. 13. §. 1.

Matrimonium ad Morganati-

naticam qua ex cauſa permittatur. Cap. 19. §. 2. 3. 9. & ſequent.

Matrimonium ad Morganaticam non niſi Nobili, eique viduo cui ſuperſtites ſint prioris Matrimonii Liberi contrahere permittitur. Cap. 20. §. 1. 4. & plur. ſequent.

Matrimonium ad Morganaticam contrahere poſſunt tum Nobiles immediati, tum Nobiles mediati. Cap. 20. §. 2. & ſequent.

Matrimonium ad Morganaticam non niſi cum Muliere plebeja contrahi poteſt. Cap. 20. §. 7. & plur. ſequent.

Matrimonium putativum definitur. Cap. 11. §. 1.

Ad Matrimonium putativum ſufficit alterutrius Conjugis bona fides. Cap. 11. not. 1.

Matrimonii putativi effectus varii ſunt. Cap. 11. §. 2.

Duæ Regulæ proponuntur ex quibus judicium ferri poteſt de effectibus Matrimonii putativi. Cap. 11. §. 3.

Putativum eſſe poteſt effectibuſque ipſius gaudere Matrimonium Conſcientiæ. Cap. 11. §. 4. & plur. ſequent.

Matrimonium a Filiis familias initum in Gallia invitis vel inſciis Parentibus caret tantummodo effectibus civilibus non item irritum eſt. Cap. 12. not. 1.

Matrimonium irritum a Principibus ſecularibus declarari nequit. Cap. 12. not. 1.

Matrimonium ſub lege continentiæ an iniri valeat. Cap. 3. §. 11. & not. 3.

Miniſter Matrimonii poteſt eſſe quilibet Sacerdos ex commiſſione Epiſcopi. Cap. 7. §. 1.

Et quidem etiam inſcio imo invito Parocho & de ve-

de vera ratione . Cap. 7. §. 2.
Debet tamen Epiſcopus raro & urgente neceſſitate uti hac facultate. Cap. 7. §. 2.
Miniſtrum Matrimonii eſ- Parochum neutiquam definivit S. M. Benedicti XIV. in Literis Encyclicis de Matrimonio Conſcientiæ . Cap. 7. not. 1.
Miniſter Matrimonii Conſcientiæ debet eſſe Parochus alterutrius Conjugis, & non niſi impellente gravi neceſſitate poteſt eſſe alter Sacerdos ex commiſſione Epiſcopi . Cap. 7. §. 3. & 4.
Miniſter Matrimonii Conſcientiæ ex commiſſione Epiſcopi qua de cauſa poteſt eſſe alter Sacerdos . Cap. 7. §. 5.
Miniſtri Matrimonii Conſcientiæ duæ ſunt obligationes , & quænam. Cap. 7. §. 6. & 7.
Mulieres ſecundo nubentes excluduntur a tutela Filiorum , iiſque Tutores petere debent & de ratione. Cap. 3. §. 16.

N

Nobilis tantum poteſt Matrimonium ad Morganaticam contrahere . Capit. 20. §. 1.
Et quidem ſive ſit nobilis immediatas ſive mediatus. Cap. 20. §. 2. & ſeq.
Sed non niſi cum Uxore plebeja contrahere poteſt . Cap. 20. §. 7. & duob. ſequent.
Nobilitas avita nequit a Patre adimi Filiis pacto. Cap. 15. §. 4.
Nobilitas avita a majoribus in Poſteros derivatur . Cap. 15. §. 4.
Nobilitas avita derivatur a majoribus in Poſteros non mediate per Patrem ſed immediate ex concedentis voluntate . Cap. 11. §. 5. & not. 1.

No-

Nobilitas avita non amittitur a Liberis licet ea a Patre infamia juris amittatur. Cap. 15. §. 6. & not. 2.

Novellæ Imperatoris Leonis quam habent auctoritatem. Cap. 18. not. 3.

O

Obligationes Miniſtri Matrimonii Conſcientiæ afferuntur. Cap. 7. §. 6. & ſequent.

Obligationes Conjunctorum Matrimonio Conſcientiæ ecquænam ſint. Cap. 8. §. 1. & plur. ſequent.

Officialis diſpenſare nequit a Proclamationibus. Cap. 2. §. 7. & de ratione not. 4.

P

Pacti Morganatici prima mentio eſt in text. 2. Feud. 29. Cap. 13. §. 2.

Pacti Morganatici præſens apud Germanos formula. Cap. 13. §. 3. remiſſive.

Pacti Morganatici ſumma affertur. Cap. 13. §. 3.

Pactum Morganaticum nequit præſumi. Cap. 13. §. 1.

Pactum Morganaticum recipere poteſt diem & conditionem. Cap. 13. §. 4.

Pactum Morganaticum reſpicit Uxorem tnm filios. Cap. 13. §. 5.

Pacto morganatico Uxor Mariti nobilitatem non participat. Cap. 14. §. 1.

Pacto morganatico num effici poſſit utne Uxor participet nobilitatem Viri. Cap. 14. §. 2. & plur. ſequent.

Pacto morganatico Uxor contenta eſſe debet eo quod in Sponſalibus aſſignatur nec aliquid aliud petere poteſt. Cap. 14. §. 7.

Excipe ſi agatur de ſucceſſio-

ceſſione Uxori debita in hæreditatem Viri deficientibus omnibus ejus conſanguineis. C. 14. §. 8.

Pacto morganatico nequeunt Filii amittere avitam nobilitatem. C. 15. §. 7.

Idque procedit licet Filii accipiant portionem iis in Sponſalibus aſſignatam. Cap. 15. §. 7.

Pacto morganatio Filii excluduntur a ſucceſſione in Feuda vel extent, vel non amplius extent Filii prioris Matrimonii. Cap. 15. §. 8.

Pactum morganaticum hoc in caſu an proſit Agnatis. Cap. 15. §. 9.

Pacto morganatico Filii non ſuccedunt in allodia extantibus liberis prioris Matrimonii; ſuccedunt vero iis non extantibus. Cap. 15. §. 10. & plur. ſequent.

Idem dic ſi agatur de Feudis hereditariis. Cap. 15. §. 10.

Quid ſi agatur de allodiis incorporatis Feudis? Cap. 15. §. 13.

Et quid ſi agatur de allodiis ſervando decori nobilis familiæ deſtinatis? Cap. 15. §. 14.

Pacto morganatico an excludantur Filii a ſucceſſione Matris Agnatorum & Cognatorum. Cap. 15. §. 15. & plur. ſequent.

Pactum morganaticum quatenus reſpicit Uxorem, tum ante tum poſt Matrimonium ex communi opinione utiliter initur. Cap. 16. §. 2.

Quid Auctor de communi hac opinione ſentiat? Cap. 16. §. 2.

Pactum Morganaticum inutiliter initur filiis jam natis imo conceptis. Cap. 16. §. 3.

Pactum morganaticum quatenus reſpicit filios num iniri utiliter queat contracto Matrimonio ſed Filiis non dum natis. Cap. 16. §. 3.

Pa-

Pactum hoc inutiliter initum natis filiis an convaleſcat ſi ipſi majores facti aſſignatam accipiant portionem. Cap. 16. §5. & plur. ſequent.

Pactum morganaticum juri communi adverſatur & unice a jure Feudali ſuſtinetur. Cap. 16. §.1.

Pactum hoc inſpecto jure Feudali in ſponſalibus iniri utiliter poteſt. Cap. 16. §. 1.

Pactum morganaticum quatenus reſpicit ſucceſſionem Filiorum non fuit prohibitum a Benedicto XIV. Cap. 15. not. 4.

Pactum morganaticum an revocari poſſit ſententiis variatur. Cap. 18. §. 1.

Aſſertur ſententia affirmans tum ratio ipſius. Cap. 18. §. 1.

Afferuntur ſententia negans, & potiſſimæ rationes ſententiæ hujus negantis. C. 18. §. 2. & ſeq.

Probatur ab Auctote ſententia affirmans ſed alia de ratione. Cap. 18. §. 5. & plur. ſequen. & not. 2.

Reſpondetur ab Auctore rationibus ſententiæ negantis. Cap. 18. §. 10. & duob. ſequent.

Pactum morganaticum non obſtare quominus Filii ſucceſſionis & nobilitatis Patris ſint participes reſponderunt Juriſconſulti & Scabini Lipſienſes tum Jenenſes. Cap. 15. §. 17.

Quid de præjudicio hoc ſentiat Auctor. Cap. 15. §. 17.

Pactum ſucceſſorium vel eſt affirmativum, vel negativum. Cap. 18. §. 5.

Pactum ſucceſſorum affirmativum revocari poteſt ſi verbis ultimæ voluntatis ſit conceptum, contra nequit revocari ſi conceptum ſit verbis contractus. Cap. 18. §. 6.

Pactum ſucceſſorium negativum quomodocum-

 que

que ſit conceptum poteſt revocari. Cap. 18. §. 8.
Pactum morgataticum eſt ſucceſſorium negativum. Cap. 18. §. 9.
Pactum ſucceſſorium affirmativum de hereditate non Tertii alicujus ſed unius ex Paciſcentibus late defenditur. Cap. 18. not. 3.
Parochus poteſt adire Metropolitanum vel Summum Pontificem ſi Epiſcopus gravi haud impellente neceſſitate alteri Sacerdoti committat ut aſſiſtat Matrimonio Conſcientiæ, & tenetur Epiſcopus aperire cauſam cur ita agat. Cap. 7. §. 10.
Partus an ſequatur in Germania conditionem deteriorem. C. 15. not. 3.
Portio aſſignanda in Matrimonio ad morganaticam Uxori & Filiis ex communi opinione determinari pro libito poteſt a Marito & Patre. Cap. 17. §. 1. & 2.
Opinio hæc probatur ab Auctore quantum ad Uxorem. Cap. 17. §. 2.
Improbatur vero quantum ad Filios ſi portio illa haud ſufficiat alimentis ipſorum. Cap. 17. §. 5. & plur. ſequent.
Quid ſi ſufficiat ad alimenta ſed minor ſit portione legitima. Cap. 17. §. 3. & ſequent.
Portio a Legibus Romanis ſervata fuit Filiis damnatorum. Cap. 12. §. 10.
Portio hæc quanta ſit. Cap. 12. §. 10. & plur. ſequ.
Prælatus cui eſt juriſdictio quaſi Epiſcopalis an diſpenſare valeat a proclamationibus. Cap. 2. §. 8. & 9.
Quid in Gallia? Cap. 2. §. 10.
Proclamationum Matrimonii origo affertur. Cap. 2. §. 1. & not. 1.
Proclamationum Matrimonii
Digitized by Google

monii finis duplex affertur. Cap. 1. §. 2.
Proclamationes Matrimonii a Proteſtantibus ſunt receptæ, & Conſtitutionibus confirmatæ. C. 1. §. 2.

Q

QUantitas portionis Uxori & Filii Matrimonio ad morganaticam aſſignanda. Vide lit. P.

R

RAtione Legis ceſſante ceſſare debet & ipſa Lex. Cap. 3. not. 1.
Regula eſt juris civilis poſſe alterius conditionem meliorem non item deteriorem facere. Cap. 15. §. 1.
Regula hæc adeo univerſalis eſt ut nemo ſubtrahere ab ea ſe valeat. Cap. 15. §. 2.
Regula hæc num afficiat Patrem & dominum. Cap. 15. §. 3.

S

SIlentii obligatio non ſolum ex promiſſione expreſſa, ſed etiam ex promiſſione tacita oriri poteſt. Cap. 9. §. 2. & ſequent.
Silentii hæc obligatio in iis qui ſcire debent Matrimonium Conſcientiæ non ſolum oritur ex promiſſione ejuſdem vel expreſſa vel tacita, ſed etiam ex Literis Encyclicis Benedicti XIV. Cap. 9. §. 4. & ſequent.
Silentium cuſtodire tenentur quot quot ſcire neceſſario debent Matrimonium Conſcientiæ. Cap. 9. §. 4.
Silentii hæc obligatio quibus in caſibus ceſſet. C. 9. §. 13. & ſequent.
Silentii obligationem violans tenetur præſtare id quod intereſt. C. 9. §. 8.

Specialia duo vel plura an concurrere ſimul queant . Cap. 11. §. 9. & ſequent.

Succeſſio Filiorum Parentibus eſt juris naturæ. Cap. 12. §. 6. & plenius nota 2. tum nota 4.

T

Textus 2. Feud. 29. eſt ſedes Matrimonii ad morganaticam. Cap. 13. §. 2.

Textus 2. Feud. 29. §. Filii minime pertinet ad Filios morganaticos atque ideo contrarius haud eſt textui 2. Feud. 29. Cap. 19. §. 5. & ſequent.

Textus 2. Feud. 26. §. Filii non eſt emendandus. Cap. 19. §. 7. & ſequent.

V

Vicarius Capitularis diſpenſare valet a proclamationibus. Cap. 2. §. 7.

Vicarius generalis jure communi ſpectato eſt ſimul officialis . Cap. 2. not. 4.

Vicarius Generalis in Germania Gallia &c. ſolet eſſe diſtinctus ab officiali . Cap. 2. §. 8.

Vicarius Generalis ubi eſt diſtinctus ab officiali exercet juriſdictionem voluntariam . Cap. 2. not. 4.

Vicarius Generalis diſpenſare poteſt a proclamationibus . Cap. 2. §. 6.

Vicarius generalis apud Gallos diſpenſat a duabus tantum proclamationibus . Cap. 2. §. 7.

Vicarius Generalis Mediolani nequit diſpenſare a proclamationibus præſente Archiepiſcopo . C. 2. not. 3.

Viduus cui ſuperſint Filii prioris Matrimonii poteſt tantum Matrimonium ad morganaticam contrahere . Cap. 20. §. 4. & ſequent.

Quid de conſuetudine Germaniæ. Cap.20.§.6.
Plura ſunt negotia quam vocabula. Cap.1. not.3.
Uxor participat nobilitatem Viri. Cap. 14. §. 1.
Uxor apud Romanos an ſemper participaverit nobilitatem Viri. Cap. 14. §. 5.
Uxoris jura in bona Mariti vel a jure communi, vel a conſuetudine manant. Cap. 14. §. 7.

Pag.

Digitized by Google

Pagin.	column.	lin.	ERRATA.	CORRIGE.
IV		1	conciliandum	conciliandam
IX		8	privatemque	privatamque
XI	1	3	conſcieniiæ	conſcientiæ
XII	1	5	Penitus	Penitius
XIII		20	quum	quam
XIV	1	6	Eminentiſſimi	Eminentiſſima
XIV	2	11	in prompta	in promptu
XVI		20	Is	Si
XIX		11	ſanctioribus	ſanctionibus
XXVII		10	uterquæ	uterque

Pag. col. lin.			ERRATA.	CORRIGE.
Pag. 2.	col. 2.	lin. 17.	*Petr.*	*Patr.*
9		21	roſuimus	poſuimus
11		1	*qaæſt.*	*quæſt.*
21		25	matrimonii	matrimoniis
23		3	hæc	hac
25		18	ordinandi	Ordinarii
29	1	5	reſponſioner	reſponſiones
32		1	meri	mari
41		3	*Parant.*	*Parent.*
41	2	21	*medii.*	*medit.*
41	2	22	*ſpeclem.*	*ſpecim.*
45	2	5	deber	debere
45	2	14	nequi	nequit
57	1	17	ſequantur	ſequuntur
64		5	obligatione	obligationis
67		25	tempore	temporis
70		4	Epiſcopur	Epiſcopus
77		3	*Kinig*	*Konig*
77		4	*Schmlazgnub.*	*Schmalzgrueb.*
78	2	3	*Ludovig*	*Ludewig*
83		8	*ſcleſtar.*	*ſelectar.*
89		25	*clandaſtin.*	*clandeſtin.*
96		26	civilies ffectus	civiles effectus
100		14	ſtatum	ſtatutum
100		28	ſtatutom	ſtatutum
101		19	nunruam	nunquam
103		4	excluderetur	excluderentur
106	1	8	retiones	rationes
107	2	15	habuerit	habuerint

Pag.

Digitized by Google

Pag.	col.	lin.	ERRATA	CORRIGE
109		19	*eelebr.*	*celebr.*
115		11	licer	licet
125	1	1	nobilitate	nobilitatem
128	1	23	exempta	exempla
142		22	omnido	omnimodo
150	1	17	neſcis	neſcius
150	2	13	h	ſi
150	2	23	Paciſcantibus	Paciſcentibus
154		13	differit	dixerit
155		3	plebea	plebeja
156		19	adverſarii	adveſari
168		4	quius	quibus

Atque

Digitized by Google

Atque hæc ſunt errata quæ feſtinanti oculo deprehendi. Quæ ex alicujus literæ inverſione accidere, ea conſulto omiſi. Tuum erit benevole Lector cum hæc tum cetera pro tua humanitate corrigere.

575859

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

575859

Digitized by Google